

Algemeen ambtsbericht Syrië

Datum 22 juni 2015

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Cluster Ambtsberichten en Terugkeer (CAT) T- 070-348 6303

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
1 Inleiding	5
2 Landeninformatie	6
2.1 Politieke ontwikkelingen	6
2.1.1 Ontwikkelingen met betrekking tot het regime	6
2.1.2 Politieke oppositie buiten Syrië: De Syrische Oppositie Coalitie en de Syrische Interim Regering.....	7
2.1.3 Politieke oppositie in Syrië: National Coordination Committee en Building the Syrian State	8
2.1.4 Kaïro-bijeenkomst Syrische politieke oppositiegroepen	9
2.1.5 Moskou-bijeenkomst Syrische politieke oppositie	10
2.1.6 Parijs-bijeenkomst SOC en NCC.....	10
2.1.7 Internationale ontwikkelingen.....	10
2.2 Documenten.....	13
2.2.1 Identiteitsbewijzen	14
2.2.2 Reisdocumenten	15
3 Veiligheidssituatie	18
3.1 Algemeen	18
3.1.1 Veiligheidssituatie	18
3.1.2 Gevechten	18
3.1.3 Inzet vatenbommen en chemische wapens regime.....	20
3.1.4 Ronseling door strijdende partijen.....	21
3.1.5 Opsporingslijsten	21
3.2 Controlegebieden verschillende strijdende partijen.....	22
3.2.1 Controlegebied Syrische regime.....	22
3.2.2 Controlegebied ISIS	23
3.2.3 Controlegebied Jabhat al-Nusra	24
3.2.4 Controlegebied Koerden	25
3.2.5 Controlegebied Vrije Syrische Leger	27
3.2.6 Controlegebied Islamic Front / Ahrar al-Sham	28
3.3 Veiligheidssituatie in de regio's in Syrië.....	28
3.3.1 Aleppo	28
3.3.2 Al-Hasakah	30
3.3.3 Al-Quneitra	30
3.3.4 Ar-Raqqa	31
3.3.5 As-Suwayda	32
3.3.6 Damascus.....	32
3.3.7 Reef Dimashq (Ruraal Damascus)	34
3.3.8 Dera'a	34
3.3.9 Deir az-Zor	35
3.3.10 Hama.....	35
3.3.11 Homs	36
3.3.12 Idlib.....	37
3.3.13 Latakia	39
3.3.14 Tartous	40

4	Mensenrechten.....	41
4.1	Juridische context	41
4.1.1	Verdragen.....	41
4.1.2	Grondwet.....	42
4.1.3	Overige nationale wetgeving	42
4.2	Toezicht en rechtsbescherming	43
4.2.1	Politie en veiligheidsdiensten.....	43
4.3	Naleving en schendingen	45
4.3.1	Vrijheid van meningsuiting.....	45
4.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	46
4.3.3	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging	47
4.3.4	Bewegingsvrijheid	49
4.3.5	Rechtsgang	51
4.3.6	Arrestaties bewaring en detenties	51
4.3.7	Mishandeling en foltering.....	52
4.3.8	Verdwijningen en ontvoeringen.....	53
4.3.9	Buitengerechtelijke executies en moorden	53
4.3.10	Doodstraf	55
4.3.11	Bloedkwesties.....	55
4.3.12	Erekwesties.....	55
4.4	Positie van specifieke groepen	55
4.4.1	Leden van oppositiepartijen en politieke activisten	55
4.4.2	Etnische minderheden.....	56
4.4.3	Religieuze minderheden	57
4.4.4	Vrouwen	57
4.4.5	LHBT.....	59
4.4.6	Alleenstaande minderjarigen	59
4.4.7	Dienstplichtweigeraars en deserteurs.....	60
4.4.8	Palestijnen	63
5	Vluchtelingen en ontheemden.....	65
5.1	Ontheemden- en vluchtelingenstroom.....	65
5.1.1	Binnenlands ontheemden	65
5.1.2	Vluchtelingen in Syrië	65
5.2	Opvang in de regio	66
5.2.1	Turkije	66
5.2.2	Libanon	67
5.2.3	Jordanië	67
5.2.4	Irak	68
5.2.5	Egypte	69
5.3	Activiteiten internationale organisaties.....	69
5.3.1	UNRWA	70
5.3.2	Standpunt UNHCR ten aanzien van terugkeer van afgewezen asielzoekers uit Syrië	70
5.4	Terugkeer.....	70
6	Bijlagen	71
6.1	Geraadpleegde literatuur	71
6.2	Kaart van Syrië.....	89

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Syrië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit dit land en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Syrische asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerder verschenen algemene ambtsberichten over de situatie in Syrië (laatstelijk op 26 augustus 2014) en beslaat de periode van augustus 2014 tot en met mei 2015.

Het algemeen ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. In dit algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen. Bovendien liggen bevindingen van een factfindingmissie naar en berichtgeving afkomstig van de Nederlandse vertegenwoordigingen in Istanboel (Turkije) en Amman (Jordanië) mede ten grondslag aan dit ambtsbericht.

Sinds het uitbreken van het geweld in Syrië in maart 2011 kunnen feiten, gebeurtenissen of omstandigheden in Syrië slechts in beperkte mate onafhankelijk worden onderzocht en geverifieerd, onder andere vanwege door de Syrische overheid opgelegde restricties aan de (inter)nationale media, beperkte bewegingsvrijheid, sluiting van de Nederlandse ambassade in Damascus, alsmede de onveilige situatie in het gehele land. De in de tekst van het algemeen ambtsbericht opgenomen voorbeelden zijn niet uitputtend.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek gebied.

In hoofdstuk drie worden de ontwikkelingen op het gebied van de veiligheidssituatie in (de belangrijkste steden en regio's) Syrië beschreven.

In hoofdstuk vier wordt de mensenrechtensituatie in Syrië geschetst. Na een beschrijving van wettelijke waarborgen met betrekking tot de basale mensenrechten, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van deze mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Tenslotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk vijf, ten slotte, komt de opvang van binnenlandse ontheemden en vluchtelingen aan de orde en wordt informatie verstrekt over de activiteiten van internationale organisaties, waaronder UNHCR.

2 Landeninformatie

2.1 Politieke ontwikkelingen

In deze paragraaf worden de belangrijkste politieke ontwikkelingen in Syrië beschreven sinds het verschijnen van het vorige algemeen ambtsbericht.¹ Er hebben in de verslagperiode voor zover kon worden nagegaan geen vermeldenswaardige ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van de staatsinrichting in Syrië.²

2.1.1 *Ontwikkelingen met betrekking tot het regime*

In de verslagperiode bleef het regime van president Bashar al-Assad in het zadel zitten, mede dankzij een loyaal leger en loyale geheime diensten.³ In de verslagperiode bleven de Russische Federatie, Iran en de Libanese sjiiitische militante groepering Hezbollah het regime steunen, ondanks signalen tegen het einde van 2014 dat deze steun aan het afnemen was (zie paragraaf 2.1.1.1). Wel verslechterde de economische en militaire positie van president al-Assad gedurende de verslagperiode, met name doordat het regime gevoelige en kostbare nederlagen leed tegen diverse rebellengroeperingen en tegen ISIS in een aantal steden en regio's (zie ook paragrafen 3.2 en 3.3).⁴ De politieke oppositie tegen het regime in Syrië bleef in de verslagperiode sterk verdeeld.⁵

In september 2014 werd generaal Hafez Makhlof, neef van de president en hoofd van een zeer invloedrijke afdeling van de gevreesde binnenlandse veiligheidsdienst (*branch 40*), ontslagen. Eind september 2014 zou hij volgens mediaberichten het land via Beiroet hebben verlaten en zijn uitgeweken naar Wit-Rusland.⁶ Makhlof's uitwijken naar Wit-Rusland zou met medeweten van de autoriteiten hebben plaatsgevonden. Het ontslag wekte verbazing bij analisten omdat Makhlof tot de groep vertrouwenspersonen van al-Assad behoorde. Volgens berichtgeving van het regime was het ontslag een routineprocedure, behorende bij zijn promotie tot generaal. Volgens mediaberichten had zijn vertrek te maken met een persoonlijk conflict met al-Assad. Makhlof stond al voor het uitbreken van het conflict in Syrië op Amerikaanse en Europese sanctielijsten.⁷

Op 20 maart 2015 ontsloeg al-Assad twee andere kopstukken van de binnenlandse veiligheidsdiensten: generaal Rustom Ghazaleh, hoofd van de politieke veiligheidsdienst, en generaal Rafiq Shehadeh, hoofd van de militaire veiligheidsdienst. De twee generaals werden naar verluidt ontslagen vanwege een onderling conflict, waarbij sprake was van een geweldsuitbarsting tussen de beide diensten. Ghazaleh werd met ernstig letsel in het ziekenhuis opgenomen nadat hij

¹ Algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2014/08/29/syrie-2014-08-29.html>.

² Zie voor een uitgebreid overzicht van het staatsbestel van Syrië het algemeen ambtsbericht Syrië van januari 2013, p. 8-13, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2013/01/15/syrie-2013-01-15.html>.

³ In Syrië is een viertal tot het regime behorende geheime diensten actief, te weten de militaire geheime dienst (*Shu'bat al-Mukhabarat al-'Askariyya*, kortweg *Mukhabarat*), de algemene binnenlandse veiligheidsdienst (*Idarat al-Amn al-Amm*), de politieke veiligheidsdienst (*Idarat al-Amn al-Siyasi*) en de veiligheidsdienst van de luchtmacht (*Idarat al-Mukhabarat al-Jawiyya*).

⁴ The Economist, *Assad on the back foot*, 2 april 2015.

⁵ Al-Monitor, *Syria dissident groups still not united*, 5 maart 2015, vertrouwelijke bron.

⁶ Het is onduidelijk waarom Makhlof specifiek uitweek naar Wit-Rusland.

⁷ BBC News, *Syria: Assad loyalists concerned by rise of paramilitaries*, 30 september 2014, Al-Monitor, *Assad dismisses security chief of powerful 'Branch 40'*, 16 oktober 2014, The Daily Star, *Assad cousin relocates to Belorussia*, 29 september 2014.

door agenten van de dienst van Shehadeh was gemolesteerd omdat hij meer invloed voor zijn dienst had geëist in de strijd tegen rebellen in de provincie Dera'a (zuiden van Syrië). Volgens berichten in diverse media overleed Ghazaleh op 24 april 2015 in het ziekenhuis.⁸ Ghazaleh werd opgevolgd door het plaatsvervangend hoofd van de politieke veiligheidsdienst, Nazih Hassoun. Shehadeh werd opgevolgd door Mohamed Mahalla.⁹

2.1.1.1 Steun Iran en Hezbollah

Sinds september 2014 leek er sprake te zijn van een enigszins afnemende steun van de tot dan toe trouwe bondgenoten Iran en de Libanese Hezbollah aan president al-Assad. De afgenomen steun zou vooral veroorzaakt zijn door het uitblijven van succes in het Syrisch binnenlands conflict en door nederlagen tegen onder meer moslimextremistische groepering ISIS^{10,11}. Ondanks de geruchten van afnemende Iraanse steun bleef Iran zich in het verdere verloop van de verslagperiode nadrukkelijk als bondgenoot van het Syrische regime etaleren. Iran steunde in de verslagperiode het Syrische regime onder meer door middel van de inzet van Iraanse milities in verschillende delen van het land. Ook werden er militaire adviseurs van het Iraanse *Islamic Revolutionary Guards Corps* (IRGC) uitgezonden naar Damascus om de Syrische legerleiding bij te staan.¹² Hezbollah besloot medio 2014 minder elite-strijders vanuit Libanon naar Syrië te sturen en meer vanuit Syrië zelf te rekruteren, nadat in de periode daaraan voorafgaand een aantal vooraanstaande commandanten was gesneuveld in de strijd tegen Syrische oppositionele groeperingen.¹³ Tijdens een bijeenkomst in Libanon op 24 mei 2015 stelde Hezbollah-leider Nasrallah evenwel dat de groepering haar aanwezigheid in Syrië in de strijd tegen ISIS wil vergroten, ondanks kritiek vanuit bepaalde kringen in Libanon op de Libanese steun aan Syrië.¹⁴

2.1.2 *Politieke oppositie buiten Syrië: De Syrische Oppositie Coalitie en de Syrische Interim Regering*

De Syrische Oppositie Coalitie (*Syrian Opposition Coalition*, SOC) is een internationaal breeduit erkende overkoepelende politieke vertegenwoordiging van verschillende Syrische oppositiegroepen die zetelt in Istanboel. De SOC heeft een uitvoerend orgaan ingesteld, de Syrische Interim Regering (*Syrian Interim Government*, SIG), dat vanuit Zuid-Turkije opereert.¹⁵ Beide instellingen wordt verweten dat de afstand tot de realiteit in Syrië te groot zou zijn.¹⁶ De SIG wordt over het algemeen door de Syrische bevolking niet erkend als legitieme

⁸ The Daily Star, *Ex-Syria spy chief in Lebanon Rustom Ghazaleh has died*, 24 april 2015.

⁹ Press TV, *Report says two Syrian intelligence officials dismissed*, 20 maart 2015.

¹⁰ ISIS noemt zichzelf sinds het uitroepen van een grensoverschrijdend kalifaat in Syrië en Irak 'Islamitische Staat' (IS). ISIS wordt ook wel aangeduid met ISIL (Islamitische Staat in Irak en de Levant) of met *Daesh/Da'ish* (de Arabische benaming van ISIS, voluit: *Al-Dawla al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham*). In dit ambtsbericht zal de organisatie worden aangeduid met ISIS. Zie ook het ambtsbericht over de veiligheidssituatie in Irak van september 2014, voetnoot 3 p.7, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2014/09/19/ambtsbericht-irak-veiligheidssituatie-2014-09-19.html>.

¹¹ The Telegraph, *Syria crisis: Support for Assad starting to fade as allies become disillusioned by setbacks*, 13 september 2014, BBC, *Syria: Assad loyalists concerned by rise of paramilitaries*, 30 september 2014.

¹² Al Arabiya, *Iran's support to Syria 'firm and eternal': official*, 14 mei 2015, Al Arabiya, *Report: Iran building 'new Hezbollah' in Syria*, 5 november 2014; Middle East Monitor, *Iranian Military commander: We have forces in Syria, Yemen and Iraq*, 1 januari 2015, Oxford Analytica, *Iran regional policy will bolster IRGC political power*, 12 februari 2015.

¹³ The Wall Street Journal, *Syria's allies are stretched by widening war*, 14 juli 2014.

¹⁴ Aljazeera, *Nasrallah: Hezbollah to increase presence in Syria*, 25 mei 2015, NOS, *Hezbollah belooft Assad meer steun*, 24 mei 2015.

¹⁵ Officieel heet de organisatie de *National Coalition of Syrian Revolution and Opposition Forces* (*E'tilaf*). Zij is opgericht in november 2012 en fungeert als parapluorganisatie voor een aantal oppositionele groeperingen.

¹⁶ Middle East Eye, *Syria: An interim government in waiting*, 13 februari 2015.

volksvertegenwoordiging.¹⁷ De verhouding tussen de SOC/SIG en de verschillende oppositiebewegingen in Syrië is gespannen. Dit wordt voor een deel veroorzaakt door de internationale erkenning die de SOC/SIG krijgt, terwijl oppositiegroepen in Syrië die erkenning meestal ontberen. Zo voelt de in Damascus zetelende *National Coordination Committee* (NCC, zie ook paragraaf 2.1.3.1) van de binnenlandse oppositie zich internationaal miskend en wordt het beschuldigd van een gebrek aan onafhankelijkheid ten opzichte van het al-Assad-regime.¹⁸

De Algemene Assemblee (AA) van de SOC kwam op 28 en 29 augustus 2014 in Istanboel bijeen om te beslissen over een nieuwe premier voor de SIG, nadat in juli 2014 toenmalig premier Ahmed Tomeh en zijn regering als gevolg van onenigheid met de SOC op non-actief waren gezet.¹⁹ Op 15 oktober 2014 werd Tomeh herkozen als premier. Op 4 januari 2015 werd Khaled Khoja in Istanboel gekozen tot nieuwe president van de SOC. Khoja, afkomstig uit de Syrische Turkmeense minderheid, volgde hiermee Hadi al-Bahra op, die algemeen werd beschouwd als een niet-onafhankelijke leider, voornamelijk vanwege zijn banden met Saoedi-Arabië.²⁰

In maart 2015 stelde Khoja in een interview met nieuwsblad The Guardian dat hij teleurgesteld is in de mate van steun die de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en andere Westerse staten verlenen aan de SOC. Khoja vindt onder meer dat het Westen te weinig tegengas geeft tegen de loyale steun van Iran en Rusland aan het Syrische regime. Volgens Khoja zou het westen (veel meer) steun moeten verlenen aan de gewapende oppositie, met name aan het Vrije Syrische Leger (*Free Syrian Army*, FSA). Steun aan de FSA zou, volgens Khoja, steun inhouden aan zowel de strijd tegen ISIS als aan de strijd tegen al-Assad.²¹ In mei 2015 ging een Amerikaans trainingsprogramma (*Train and Equip*) op Jordaanse bodem van start waarbinnen Syrische strijders worden getraind om te vechten tegen ISIS.²² Volgens de Amerikaanse defensiestaf zullen de strijders niet tegen troepen van president al-Assad worden ingezet, aangezien Amerika officieel niet in oorlog is met Syrië.²³

De SOC/AA hield van 13 tot en met 15 februari 2015 een bijeenkomst in Istanboel om tot een algemene visie te komen voor het politieke vervolgproces ten aanzien van het conflict in Syrië. De SOC ziet geen toekomst voor Syrië met al-Assad aan het roer, maar leden bevestigden dat er binnen de SOC bereidheid is tot onderhandelen met het regime en dat het vertrek van al-Assad niet (meer) als een onvermijdelijke voorwaarde wordt beschouwd. De uitgangspunten van de Genève I bijeenkomst (zie 'Kaïro bijeenkomst') en de daaruit voortgekomen resolutie 2118 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (VNVR) gelden voor de SOC als enige legitieme basis voor verdere onderhandelingen.²⁴

2.1.3 Politieke oppositie in Syrië: *National Coordination Committee* en *Building the Syrian State*

¹⁷ Vertrouwelijke bron.

¹⁸ Vertrouwelijke bron.

¹⁹ Reuters, *Syrian opposition coalition dissolves interim government*, 22 juli 2014, Middle East Eye, *Syria: An interim government in waiting*, 15 november 2014, Website National Coalition of Syrian Revolution and Opposition Forces, *Ahmad Tomeh reelected as interim prime minister*, 16 oktober 2014, Vertrouwelijke bron.

²⁰ Aljazeera, *Syrian opposition bloc appoints new leader*, 5 januari 2015.

²¹ The Guardian, *Syrian opposition leader hits out at west's 'cardboard' support*, 12 maart 2015.

²² Het trainingsprogramma was al geruime tijd aangekondigd, maar werd door verschillende oorzaken steeds uitgesteld. De eerste groep 'trainees' bestond uit 90 Syrische strijders.

²³ Reuters, *U.S. military starts training Syrian fighters to combat Islamic State*, 7 mei 2015; New York Times, *U.S. trains Syrian rebels in Jordan to fight ISIS*, 7 mei 2015.

²⁴ Vertrouwelijke bron, National Coalition of Syrian Revolution and Opposition Forces, *Communique of the 19th General Assembly meeting*, 17 februari 2015.

2.1.3.1 De National Coordination Committee for Democratic Change
De belangrijkste (ongewapende) politieke oppositie in Syrië komt van een groepering die zichzelf de *National Coordination Committee for Democratic Change* (NCC) noemt.²⁵ De NCC werd in de zomer van 2011 opgericht in Damascus om de politieke belangen van de binnenlandse oppositie te behartigen en om vreedzame anti-regime protesten te organiseren. De NCC wordt geleid door Syrisch-Arabisch nationalistische en Syrische opposanten van voor de start van de revolutie. Officieel maakt de Koerdische Democratische Partij (PYD) ook deel uit van de NCC, vooral vanwege een gedeeld wantrouwen tegen met name Turkse invloeden in Syrië. De PYD lijkt echter momenteel weinig interesse meer te hebben in de ontwikkelingen binnen de NCC.²⁶

Hoewel de NCC een transitie-regering voorstaat richting een vreedzame oplossing van het conflict en officieel verboden is in Syrië, wordt de organisatie gedoogd door de regering van president al-Assad. De NCC wordt door veel leden van de SIG en door veel gematigde rebellen als verdacht beschouwd. De organisatie zou zich te gemakkelijk door president al-Assad laten gebruiken als instrument om verdeeldheid te zaaien onder de oppositie en om de opinie omtrent de Syrische oppositie in Westerse landen te beïnvloeden. Dit wantrouwen wordt versterkt doordat Iran en Rusland de NCC als deelnemer aan eventuele toekomstige vredesbesprekingen beschouwen en de NCC sympathie ondervindt van enkele Arabische en Westerse landen, ondanks het feit dat de NCC geen banden heeft met de gewapende oppositie en naar verluidt in praktijk slechts een paar duizend activisten kan mobiliseren.²⁷

2.1.3.2 Building the Syrian State
Naast de NCC is er binnen Syrië een politieke oppositiegroepering die *Building the Syrian State* (BSS, *al-Tayyar Bina*) wordt genoemd. Deze groepering werd opgericht in 2011 en draait om slechts een beperkt aantal individuen. De twee voornaamste leiders van deze organisatie, Lu'ayy Hussein en Muna Ghanem, vluchtten in april 2015 naar Turkije omdat zij de situatie in Syrië te bedreigend vonden. Andere leden van BSS beschouwden de vlucht van de twee leiders als verraad richting de organisatie en spraken er openlijk hun afkeer over uit.²⁸

2.1.4 *Kaïro-bijeenkomst Syrische politieke oppositiegroepen*
Van 22 januari tot en met 24 januari 2015 kwamen leden van verschillende Syrische oppositiegroepen²⁹ in Kaïro bij elkaar om mogelijke oplossingen voor de politieke crisis in Syrië te bespreken. De SOC had kenbaar gemaakt geen uitnodiging voor de bijeenkomst te hebben ontvangen, maar er waren wel individuele (dissidente) leden van de SOC aanwezig op persoonlijke titel. Aan het einde van de bijeenkomst werd een statement uitgevaardigd met aanbevelingen om te komen tot een compromis met de regering van al-Assad. De aanbevelingen waren vooral gericht op het naleven van de punten uit het communiqué van de Genève I bijeenkomst³⁰ waarin wordt aangestuurd op het installeren van een overgangsregering. Binnen deze

²⁵ Ook wel: *National Coordination Body for Democratic Change* (NCB).

²⁶ Carnegie Endowment for International Peace (Carnegie), *To go or not to go: Syria's opposition and the Paris, Cairo and Moscow meetings*, 31 maart 2015, Carnegie, *Syria in Crisis: National Coordination Body for Democratic Change*, geraadpleegd 13 april 2015.

²⁷ Carnegie, *To go or not to go: Syria's opposition and the Paris, Cairo and Moscow meetings*, 31 maart 2015, Carnegie, *Syria in Crisis: National Coordination Body for democratic Change*, geraadpleegd 13 april 2015.

²⁸ The Syrian Observer, *Building the Syrian State Factions accuse Louay Hussein of treason*, 23 april 2015, Vertrouwelijke bron.

²⁹ Waaronder de NCC en een kleine pacifistische groepering *Building the Syrian State* (BSS).

³⁰ De Genève I-bijeenkomst vond plaats op 30 juni 2012. Het communiqué, dat onder auspiciën van toenmalig VN-voorzitter voor Syrië Kofi Annan werd opgesteld, werd bekrachtigd door middel van VN-resolutie 2118/2013.

overgangsregering zou de gezamenlijke oppositie een belangrijke rol moeten vervullen.³¹

2.1.5 *Moskou-bijeenkomst Syrische politieke oppositie*

Van 26 tot en met 29 januari 2015 kwamen leden van de Syrische oppositie bijeen in Moskou om gezamenlijke eisen en standpunten op te stellen. Deze werden vervolgens aangeboden aan later bij die bijeenkomst aangeschoven vertegenwoordigers van het regime van president al-Assad. De verwachtingen voor die bijeenkomst waren op voorhand laag gespannen, onder meer omdat de SOC had aangegeven geen vertegenwoordiging te sturen naar Moskou. De redenen die de SOC hiervoor opgaf waren dat zij alleen wenst deel te nemen aan onderhandelingen waar het aftreden van Bashar al-Assad op de agenda staat en dat zij niet wenste deel te nemen aan onderhandelingen georganiseerd door een land dat het Syrische regime steunt. Er waren ook geen afgevaardigden van de belangrijkste rebellengroepen aanwezig in Moskou. Ook de NCC was niet als organisatie vertegenwoordigd, hoewel enkele leden op persoonlijke titel naar Moskou waren gekomen. Op de laatste dag van de onderhandelingen, donderdag 29 januari 2015, werd overeengekomen tussen de aanwezige oppositieleden en regeringsafgevaardigden dat nieuwe gesprekken tussen de betrokken partijen zullen worden georganiseerd, wederom in Moskou. Van 6-9 april 2015 werd een tweede Moskou-overleg georganiseerd. In tegenstelling tot het eerste overleg werd de oppositie nu niet meer op individuele titel uitgenodigd, maar op affiliatie. De NCC nam wel deel, maar de SOC zegde af om dezelfde reden als bij de eerste bijeenkomst.³² De bijeenkomst resulteerde in een zes-punten-plan, dat gezien de beperkte deelname van de oppositie geen breed draagvlak heeft gekregen. Er is niet voorzien in een vervolg op de bijeenkomsten in Moskou.³³

2.1.6 *Parijs-bijeenkomst SOC en NCC*

Op 26 februari 2015 kwamen afgevaardigden van de SOC en de NCC bijeen in Parijs om een route naar vrede in Syrië te bespreken, gebaseerd op de afspraken uit het Genève I communiqué. De beide oppositiepartijen kwamen tot een tentatieve afspraak voor een 'routekaart' richting een politieke oplossing voor het conflict. Er werden echter geen concrete stappen voorwaarts gezet, aangezien zowel de SOC als de NCC op voorhand al voorstander waren van een oplossing via het installeren van een interim-regering, zoals neergelegd in het communiqué. Beide partijen kwamen overeen de concept-routekaart in een nader te beleggen bijeenkomst verder uit te werken.³⁴

2.1.7 *Internationale ontwikkelingen*

2.1.7.1 *Luchtaanvallen internationale coalitie*

In september 2014 kondigde de Amerikaanse president Barack Obama op de nationale televisie aan dat hij niet zal aarzelen militaire luchtaanvallen op doelen

³¹ Middle East Institute, *The Syrian opposition meeting in Cairo: One small step*, 31 januari 2015, Daily News Egypt, *Syrian opposition leaders reach agreement in Cairo*, 25 januari 2015.

³² Reuters, *Moscow-hosted Syria talks end, sides agree only to meet again*, 29 januari 2015, Reuters, *Syrian opposition start talks in Moscow, expectations low*, 26 januari 2015, Carnegie, *To go or not to go: Syria's opposition and the Paris, Cairo and Moscow meetings*, 31 maart 2015.

³³ The Daily Star, *Moscow meetings on Syria produce six-point document*, 9 april 2015.

³⁴ The Syrian Observer, *SNC, Coordination Commission approve roadmap at Paris meeting*, 27 februari 2015, Carnegie Endowment for International Peace (Carnegie), *To go or not to go: Syria's opposition and the Paris, Cairo and Moscow meetings*, 31 maart 2015.

van ISIS uit te voeren. Nog dezelfde maand voerden Amerikaanse gevechtsvliegtuigen met behulp van vijf Arabische staten³⁵ luchtaanvallen uit op ISIS-doelen in en om Aleppo en ar-Raqqa, de *de facto* hoofdstad van het door ISIS zelfverklaarde islamitische kalifaat. In de periode daarna voerde de internationale coalitie honderden luchtaanvallen uit op met name ISIS-doelen in Syrië, onder meer op ar-Raqqa en op de Syrisch-Koerdische stad Kobane (Ayn al-Arab).³⁶ Op 16 maart 2015 wierpen Amerikaanse vliegtuigen anti-ISIS pamfletten af boven ar-Raqqa. Er werd door activisten in Syrië veel kritiek geuit op de verspreiding van de pamfletten, omdat alleen al het in bezit hebben van een dergelijk pamflet een groot risico zou inhouden en zou kunnen leiden tot bestraffing door ISIS-leden. Andere activisten waren positiever over de verspreidingsactie en stelden dat de pamfletten kritische discussies binnen families en vriendenkringen over de daden van ISIS hadden aangewakkerd.³⁷

Op 9 april 2015 mengde Canada zich actief in de strijd door een eerste luchtaanval uit te voeren op een ISIS-garnizoen in de buurt van ar-Raqqa.³⁸

De Syrische oppositie in Syrië, waaronder ook gematigde rebellengroepen, reageerde over het algemeen zeer kritisch inzake de luchtaanvallen op doelen in Syrië, waarbij naast ISIS-doelen ook steunpunten van rebellengroepen als Khorasan, JN en AS (en mogelijk ook andere groepen) zouden zijn gebombardeerd. De aanvallen zouden volgens de Syrische oppositie het al-Assad-regime versterken en de Syrische revolutie verzwakken.³⁹ De SOC in Turkije verwelkomde de aanvallen tegen ISIS-doelen in Syrië, maar voegde daaraan toe dat het ten val brengen van het regime van al-Assad nadrukkelijk op de agenda van de internationale gemeenschap moet blijven staan.⁴⁰ Naarmate de positie van gematigde, strijdende oppositie in het voorjaar van 2015 meer onder druk is komen te staan van zowel regimetroepen als ISIS, heeft de oppositie in Syrië als ook de SOC de VS gevraagd ISIS niet uitsluitend te bombarderen in het noordoosten van Syrië (front tussen strijdende Koerden en ISIS), maar ISIS ook aan andere fronten waar rebellen vechten (tegen het regime en/of ISIS) te bombarderen.⁴¹

Op 16 mei 2015 claimden zowel de Verenigde Staten als het Syrische leger dat zij een hooggeplaatste leider van ISIS hadden geliquideerd bij de plaats al-Amr in het oosten van Syrië. Het zou gaan om Abu Sayyaf, de verantwoordelijke man binnen ISIS voor het beheren van de olie-inkomsten. De Amerikanen stelden dat speciale grondgevechtseenheden in de nacht het oosten van Syrië waren binnengedrongen om Sayyaf gevangen te nemen. Bij de vuurgevechten die uitbraken zouden Sayyaf en tientallen andere jihadisten zijn omgekomen. De vrouw van Abu Sayyaf⁴² zou zijn gevangengenomen door de Amerikaanse eenheden. Volgens de Amerikaanse minister voor Veiligheid, Ashton Carter, vielen er tijdens de operatie geen

³⁵ Bahrein, Jordanië, Qatar, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten.

³⁶ BBC, *Syria profile*, 18 februari 2015, Huffington Post, *Coalition airstrikes pound ISIS stronghold in Syria*, 30 januari 2015.

³⁷ The Stabilisation Network (TSN), *April 13 spot report: Reactions in Raqqa to U.S.-dropped anti-ISIL pamphlets*, maart 2015; The Washington Post, *How the U.S. dropped these gory propaganda leaflets over Syria*, 26 maart 2015.

³⁸ BBC, *Canada launches first air strikes in Syria*, 9 april 2015.

³⁹ The New York Times, *Opposition in Syria is skeptical of U.S. airstrikes on ISIS*, 29 september 2014, Vertrouwelijke bron; Washington Post, *U.S. allies strike refineries in Syria*, 25 september 2014.

⁴⁰ The Guardian, *Syria's opposition welcomes US airstrikes on ISIS militants*, 11 september 2014.

⁴¹ Zie bijvoorbeeld de website van de SOC (E'tilaf): *President Khoja's press conference regarding recent developments in Syria*, 1 juni 2015, <http://en.etilaf.org/press/president-khoja-s-press-conference-regarding-recent-developments-in-syria.html>.

⁴² Aangeduid met 'Umm Sayyaf' (Arabisch voor 'moeder van Sayyaf'). In de Arabische cultuur is het gebruikelijk dat moeders de bijnaam 'Umm' krijgen na de geboorte van een eerste zoon. Het mannelijke equivalent hiervan is 'Abu' (vader van).

slachtoffers onder de Amerikaanse troepen of onder burgers. Het is onduidelijk op welke grond de Syrische overheid de aanslag op de ISIS-leider claimde.⁴³

2.1.7.2 Het Aleppo Freeze plan

Eind oktober 2014 lanceerde de speciale VN-gezant voor Syrië, Staffan de Mistura, een plan waarmee een route naar een duurzame vrede in Syrië ingezet moest worden. Het plan behelste drie stadia: een gezamenlijke focus op de terroristische dreiging in Syrië, het indammen van het geweld en het bereiken en helpen van zoveel mogelijk mensen die door het conflict zijn getroffen. De Mistura wilde hierbij het door de oorlog zwaar getroffen Aleppo als rolmodel voor heel Syrië laten fungeren, waarbij een succesvolle toepassing van het vredesplan in die stad een stimulerende uitwerking zou kunnen hebben voor een oplossing van het totale conflict. Volgens De Mistura is de aanvankelijk beperkte reikwijdte van het staakt het vuren (alleen in Aleppo) een nieuwe aanpak die kan leiden tot succes en die als model kan dienen voor toekomstige staakt-het-vuren-onderhandelingen.⁴⁴

Medio februari 2015 gaf de regering van president al-Assad aan De Mistura te kennen dat ze bereid is de luchtaanvallen en artilleriebeschietingen op Aleppo zes weken stil te leggen. Het startsein voor het staakt-het-vuren zou vanuit Damascus door de Syrische regering gegeven moeten worden.⁴⁵ De Syrische plaatsvervangend minister van Buitenlandse Zaken, Faisal Muqdad, stelde voor het staakt-het-vuren te laten beginnen in de wijken Salahaddin en Seif-al-Dawla in het zuidwesten van Aleppo, bij wijze van 'proef'. Echter, op 1 maart 2015 gaven Syrische gewapende oppositionele groepen in Aleppo⁴⁶ aan niet akkoord te zullen gaan met het vredesplan. Ook het regime stelde steeds meer eisen aan een bestand. De oppositiegroepen stelden dat zij niet met De Mistura wilden onderhandelen over een staakt-het-vuren als het aftreden van president al-Assad niet door de VN als voorwaarde voor de vredesbesprekingen wordt erkend. Daarnaast bestond de angst dat het leger van president al-Assad door het staakt het vuren in Aleppo zich zou hergroeperen, en mogelijk bombardementen elders in Syrië zou intensiveren.⁴⁷ Het Aleppo Freeze Plan is binnen de verslagperiode niet ten uitvoer gebracht.

2.1.7.3 Donorconferentie in Koeweit

Op 31 maart 2015 werd in Koeweit de derde internationale donorconferentie gehouden om geld in te zamelen voor de slachtoffers van het Syrië-conflict.⁴⁸ In totaal werd tijdens de door de VN georganiseerde bijeenkomst een bedrag van 3,8 miljard US dollar toegezegd door de donoren, waaronder de Verenigde Staten, Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten, Koeweit en de Europese Unie. De opbrengst bleef echter ver achter bij het door de VN beoogde bedrag van 8,4 miljard

⁴³ Trouw, *Tegenslag voor oprukkend IS*, 18 mei 2015, The Washington Post, *Senior ISIS leader killed in U.S. raid in Syria*, 16 mei 2015.

⁴⁴ UN News Centre, *Plan to 'freeze' conflict in Aleppo 'concrete, realistic' says UN Envoy*, 11 november 2014; Al Monitor, *De Mistura: Aleppo freeze could be applied elsewhere*, 17 december 2014; Aljazeera, *UN's Syria envoy sees hope in Aleppo fighting freeze*, 19 februari 2015, Aljazeera, *Aleppo is symbolic of the coming apart of Syria*, 23 februari 2015.

⁴⁵ Associated Press (AP), *A look at Syria's Aleppo and the UN truce plan for the city*, 18 februari 2015, EA Worldview, *UN envoy - Assad will accept "freeze" to Aleppo fighting*, 18 februari 2015.

⁴⁶ De gewapende oppositie in Aleppo loopt uiteen van gematigde rebellengroepen tot moslimextremistische groeperingen. Veel groeperingen zijn verenigd in de parapluorganisatie *Aleppo Revolutionary Council* (op haar beurt weer een lokale aftakking van de *Syrian Revolutionary Council*). Ook de grootste groep binnen de Syrische gewapende oppositie, het *Free Syrian Army*, gaf aan het freeze plan niet te steunen.

⁴⁷ Fox News, *Syrian opposition and rebel groups reject UN envoy's plan to freeze fighting in Aleppo*, 2 maart 2015, Agence France-Presse (AFP), *Unrest shakes Aleppo as rebels say ceasefire plan 'dead end'*, 5 maart 2015.

⁴⁸ Eerder werden in 2013 en 2014 al Syrië-donorconferenties gehouden, eveneens in Koeweit.

US dollar.⁴⁹ De conferentie werd door 78 VN-lidstaten en verschillende internationale hulporganisaties bijgewoond.⁵⁰

2.1.7.4 Rol Iran bij vredesbesprekingen

Op 28 april 2015 stelde de buitenlandchef van de Europese Unie, Federica Mogherini, dat zij een belangrijke rol ziet weggelegd voor Iran in de bemiddeling bij een oplossing voor het Syrische conflict. Iran heeft toegezegd bereid te zijn aan te schuiven bij eventuele vredesonderhandelingen tussen de Syrische regering, de rebellen en de VN. Tot dusver was Iran geen partij bij vredesonderhandelingen met betrekking tot het conflict in Syrië. De Verenigde Staten en enkele Arabische landen staan sceptisch tegenover een bemiddelende rol van Iran in het conflict, aangezien zij het land eerder als de grootste bedreiging voor de stabiliteit in de regio zien dan als een onderdeel van de oplossing voor het Syrische conflict. De Mistura gaf aan dat half juli 2015 duidelijk moet zijn of er voedingsbodems is voor nieuwe vredesonderhandelingen (zie paragraaf 2.1.7.5), waarbij regionale machten waaronder Iran een rol kunnen spelen. 30 juni 2015 is de definitieve deadline in de onderhandelingen met Iran over een akkoord voor het Iraanse nucleaire programma.⁵¹

2.1.7.5 Politieke VN-consultaties Genève

Op 5 mei 2015 begon de Syrië-gezant van de VN, Staffan de Mistura, in Genève aan een reeks individuele consultaties met Syrische overheids- en oppositiedelegaties, afgevaardigden van Syrische belangenorganisaties en afgevaardigden van landen in de Syrische regio. Het doel is het politieke proces te intensiveren en het Genève I communiqué te operationaliseren. Volgens De Mistura dienen de consultaties als graadmeter voor de mogelijkheid tot nieuwe vredesbesprekingen, gebaseerd op hetgeen is vastgelegd in het Genève I communiqué. De verschillende afgevaardigden zullen in Genève geen onderlinge gesprekken met elkaar voeren. Op voorhand was er kritiek op de opzet van de consultaties aangezien ook Iran, een bondgenoot van president al-Assad, was uitgenodigd deel te nemen. Anderen stelden dat gesprekken zonder de inbreng van ISIS en JN – hoewel aangemerkt door de VN als terroristische organisaties – geen zin hebben, aangezien zij grote delen van Syrië onder controle hebben. De SOC besloot op het laatste moment af te zien van deelname aan de consultaties onder meer omdat het naar eigen zeggen niet wil worden gelijkgesteld met aan president al-Assad gelieerde oppositiegroepen. Ook stoort de SOC zich aan de deelname van Iran en verwijt het De Mistura een onevenwichtige bejegening van de SOC in vergelijking met zijn bejegening van het regime in Damascus. De SOC heeft aangegeven wel open te staan voor een gesprek met De Mistura in Istanboel.⁵² Volgens De Mistura dient half juli 2015 duidelijk te zijn of er voldoende voedingsbodems is om vredesonderhandelingen tussen de betrokken partijen te starten (zie ook paragraaf 2.1.7.4).

2.2 Documenten

⁴⁹ Ook de donorconferentie van 2014 leverde met 2,4 miljard US dollar niet het beoogde bedrag op (6,5 miljard). Alleen de eerste conferentie leverde meer op dan de beoogde 1,5 miljard US dollar.

⁵⁰ BBC, *Syria donors pledge nearly \$4bn at UN crisis meeting*, 31 maart 2015, Aljazeera, *Donors pledge \$3.8bn at Syria crisis meeting in Kuwait*, 31 maart 2015, Reuters, *UN says donors pledge \$3.8 billion to Syria crisis*, 31 maart 2015.

⁵¹ NOS, *EU wil Iran betrekken bij gesprekken over Syrië*, 29 april 2015, Reuters, *EU wants Iran to play 'major but positive role' in Syria*, 28 april 2015.

⁵² Belga, *"Oppositie in ballingschap" geeft forfait voor vredesgesprekken Genève*, 11 mei 2015, BBC, *Syria conflict: Fresh UN-backed talks begin in Geneva*, 5 mei 2015, Vertrouwelijke bron.

De informatie in deze paragraaf betreft de situatie in gebieden die onder controle staan van de Syrische regering.

2.2.1 *Identiteitsbewijzen*

De documenten die door Syriërs kunnen worden gebruikt als identiteitsbewijs zijn voor zover bekend de nationale identiteitskaart (*hawiyya*) of – in geval van verlies van de kaart – een officieel extract uit de plaatselijke (stedelijke) bevolkingsregistratie voorzien van een pasfoto.⁵³

Identiteitskaarten worden afgegeven door bevolkingsregistratiekantoren van het departement van Burgerlijke Zaken die valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Volgens informatie van het *US State Department* van begin 2015 zijn de kaarten kosteloos aan te vragen vanaf de leeftijd van veertien jaar.⁵⁴ De ouders vragen het document (de eerste keer) aan voor hun kind en overleggen hierbij een (afschrift van het) geboortecertificaat en de relevante gegevens uit het familieboekje.⁵⁵

In Syrië geldt een algemene identificatieplicht. Syriërs vanaf veertien jaar dienen volgens de wet te allen tijde de kaart bij zich te dragen om zich desgevraagd te kunnen legitimeren.⁵⁶ Ook is het kunnen tonen van een identificatiedocument vereist bij de vele controleposten in Syrië. Een identiteitsdocument is noodzakelijk bij handelingen die te maken hebben met de burgerlijke stand, zoals aangiftes van geboorte en huwelijk en de aanvraag van documenten. De kaart heeft een geldigheidsduur van tien jaar en moet daarna worden verlengd.⁵⁷ Volgens een Syrische bron dient de aanvraag (tot verlenging van) de kaart in persoon in Syrië te gebeuren. Voor zover bekend moet de kaart in persoon in Syrië worden afgehaald.⁵⁸

De huidige identiteitskaart is in juni 2006 ingevoerd. De oude vóór juni 2006 afgegeven kaarten worden door de Syrische autoriteiten niet meer erkend.⁵⁹

Volgens een Syrische bron is het aanvragen van een nieuwe identiteitskaart in geval van verlies of diefstal in de praktijk een heel moeizame procedure, waarbij scherpe controle op de aanvraag en de aanvrager wordt uitgeoefend door de Syrische geheime dienst (met name de militaire geheime dienst, *Mukhabarat*). De procedure zou volgens de bron heel lang duren en langs verschillende afdelingen van de geheime dienst lopen. De officiële registratiekantoren van het ministerie van Binnenlandse Zaken zouden volgens de bron niet meer adequaat functioneren en er zou momenteel geen centrale registratie meer worden bijgehouden. Sommige aanvragen zouden volledig door de *Mukhabarat* worden afgehandeld zonder tussenkomst van Binnenlandse Zaken. Personen die om uiteenlopende redenen

⁵³ US Department of State (Bureau of Consular Affairs), *Syria reciprocity schedule*, <http://travel.state.gov/content/visas/english/fees/reciprocity-by-country/SY.html#nationalidcards-8>, geraadpleegd op 6 februari 2015, Immigration and Refugee Board of Canada, *Syria: Procedures to obtain, renew and replace national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card*, 5 juli 2013.

⁵⁴ US Department of State (Bureau of Consular Affairs), *Syria reciprocity schedule*, <http://travel.state.gov/content/visas/english/fees/reciprocity-by-country/SY.html#nationalidcards-8>, geraadpleegd op 6 februari 2015.

⁵⁵ Tot de leeftijd van veertien jaar staan Syriërs doorgaans ingeschreven in het familieboekje van de ouders die wordt verstrekt bij het huwelijk. Immigration and Refugee Board of Canada, *Syria: Procedures to obtain, renew and replace national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card*, 5 juli 2013. US Department of State (Bureau of Consular Affairs), *Syria reciprocity schedule*, geraadpleegd op 6 februari 2015.

⁵⁶ Immigration and Refugee Board of Canada, *Syria: Procedures to obtain, renew and replace national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card*, 5 juli 2013.

⁵⁷ Zie hiervoor algemeen ambtsbericht Syrië van december 2013, p.37.

⁵⁸ Vertrouwelijke bron; Immigration and Refugee Board of Canada, *Syria: Procedures to obtain, renew and replace national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card*, 5 juli 2013.

⁵⁹ Ibid.

vrees hebben om zich bij de autoriteiten te melden, zullen daardoor in de regel geen nieuwe kaart aanvragen. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om personen die vrezen in militaire dienst te moeten.⁶⁰ Het is niet in bekend of/in hoeverre het momenteel mogelijk is een vervangend afschrift uit de bevolkingsregistratie te verkrijgen (zoals hierboven vermeld) en of een dergelijk afschrift kan dienen als legitimatie bij controleposten. In het algemeen ondervinden veel Syriërs problemen bij het aanvragen van (vervangende) documenten, zowel in Syrië als via de consulaten buiten Syrië.⁶¹

Sinds 1963 zijn Palestijnse vluchtelingen verplicht zich te laten registreren bij de *General Administration for Palestinian Arab Refugees (GAPAR)*⁶² en dienen zij in het bezit te zijn van een (tijdelijk) Syrisch identiteitsbewijs.⁶³

Er zijn weinig gegevens bekend over de mogelijkheden van ajanib- en maktoumeen-koerden⁶⁴ om aan (duplicaten van hun) documenten te komen. Volgens een juridische bron in Turkije hebben maktoumeen-Koerden ten gevolge van het feit dat zij staatloos zijn geen officiële documenten. De enige (onofficiële) vorm van identificatie voor ajanib-Koerden zou een zogenaamde 'rode kaart' zijn met daarop hun naam en het adres. Deze kaart zou geen enkele officiële status hebben en niet door instanties worden geaccepteerd.⁶⁵ Maktoumeen-Koerden zouden in sommige gevallen een 'witte kaart' hebben kunnen aanvragen bij de plaatselijke registratiekantoren, met een soortgelijke status als de rode kaarten voor ajanib-Koerden.⁶⁶ Volgens een recent rapport van de *Danish Immigration Service* zouden veel ajanib-Koerden er bewust voor hebben gekozen geen aanvraag ter verkrijging van het Syrische staatsburgerschap in te dienen, om zo te voorkomen dat zij zouden worden opgeroepen voor militaire dienst. Dit geldt echter alleen voor de gebieden onder overheidscontrole, aangezien de Syrische autoriteiten geen invloed hebben op de Koerdische gebieden in het noorden van Syrië (Rojava).⁶⁷

2.2.2

Reisdocumenten

Het reguliere reisdocument voor Syriërs is het nationale paspoort. Paspoorten worden officieel uitgevaardigd door het departement voor Immigratie en Paspoorten, dat valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Er bestaan vier soorten Syrische paspoorten. Naast het reguliere (donkerblauwe) paspoort zijn dit: het dienstpaspoort (groen), het diplomatieke paspoort (rood) en het 'speciale' paspoort (lichtbruin)^{68, 69}. Het reguliere paspoort is zes jaar geldig. Paspoorten die worden uitgevaardigd aan mannen die hun militaire dienstplicht nog niet hebben voltooid, zijn twee jaar geldig. Het paspoort dient in persoon te worden aangevraagd.⁷⁰

⁶⁰ Aanvragen worden naar verluidt scherp gecontroleerd door de militaire veiligheidsdienst, de *Mukhabarat*; Vertrouwelijke bron.

⁶¹ Vertrouwelijke bron.

⁶² Wet nummer 1311 van 1963.

⁶³ US Department of State (Bureau of Consular Affairs), *Syria reciprocity schedule*, geraadpleegd op 10 maart 2015.

⁶⁴ Ajanib- en maktoumeen-koerden zijn staatloze koerden. Ajanib zijn geregistreerd als zijnde staatlozen in Syrië, maktoumeen zijn ongeregistreerd. Voor de laatste categorie zijn de routes naar het Syrische staatsburgerschap gesloten. Ajanib-koerden kunnen officieel op basis van een decreet uit 2011 het Syrische staatsburgerschap aanvragen, maar velen komen niet langs de vele administratieve barrières of kunnen de leges niet betalen. UNHCR, *Lacking a nationality, some refugees from Syria face acute risks*, 20 december 2013.

⁶⁵ Vertrouwelijke bron.

⁶⁶ Prezi, *Stateless Kurds in Syria*, 16 december 2014.

⁶⁷ Danish Immigration Service, *Syria, military service, mandatory self-defence duty and recruitment to the YPG*, 26 februari 2015.

⁶⁸ Het is dezerzijds onbekend welk specifiek doel het 'speciale paspoort' dient.

⁶⁹ US Department of State (Bureau of Consular Affairs), *Syria reciprocity schedule*, geraadpleegd op 12 februari 2015.

⁷⁰ US Department of State (Bureau of Consular Affairs), *Syria reciprocity schedule*, <http://travel.state.gov/content/visas/english/fees/reciprocity-by-country/SY.html#nationalidcards-8>, geraadpleegd op 6 februari 2015, Immigration and Refugee Board of Canada, *Syria: Procedures to obtain, renew and replace*

Volgens een artikel van het Syrische staatsmediabedrijf *Syrian Arab News Agency* (SANA) uit februari 2013, vaardigde het ministerie van Binnenlandse Zaken eenmalig paspoorten uit met een geldigheidsduur van tien jaar vanaf januari 2013.⁷¹

Officieel kan er een aanvraag voor een paspoort in het buitenland worden gedaan bij consulaten van het Syrische regime.⁷² Echter, volgens een Syrische bron zijn er momenteel in de praktijk nauwelijks mogelijkheden meer voor Syriërs die buiten Syrië wonen om via normale procedures een geldig paspoort of een paspoortverlenging te verkrijgen. Paspoortafgifte of afgifte van verlengingsstickers bij consulaten van het regime in het buitenland vindt pas plaats als de aanvraag en aanvrager zijn gecontroleerd door de Mukhabarat in Damascus. Voor veel Syriërs die in het buitenland verblijven is een aanvraag voor een document bij een consulaat geen optie, aangezien zij niet in beeld willen komen bij de geheime dienst van het regime, uit angst voor represailles voor henzelf of hun (in Syrië verblijvende) familie. Voor sommigen geldt dat zij voorkomen op zwarte lijsten omdat zij worden aangemerkt als tegenstander van het regime.⁷³

Bij de aanvraag van een paspoort dient het oude, verlopen paspoort te worden overgelegd of – bijvoorbeeld in geval van een eerste aanvraag of bij verlies of diefstal van het oude paspoort – een identiteitskaart.⁷⁴ Volgens een bron zou de Syrische ambassade in Brussel ook een geboortecertificaat met een pasfoto of een familiecertificaat accepteren. Paspoortaanvragen worden doorgestuurd naar Damascus. Indien de aanvrager banden met het Syrische regime heeft, zou de procedure enkele weken duren. Indien men geen banden met het Syrische regime heeft kan een dergelijke aanvraag langer (zes tot twaalf maanden) duren, of wordt in het geheel geen paspoort afgegeven. Ook voor Syriërs die reeds voor het uitbreken van het conflict in Syrië in 2011 in het buitenland verbleven zou – naar verluidt – het niet mogelijk of zeer moeilijk zijn om via de Syrische vertegenwoordiging aan documenten te komen.⁷⁵

Het is volgens een Syrische bron op dit moment zeer moeilijk om na te gaan of paspoorten en andere documenten die afkomstig zijn uit Syrië echt zijn. Er zou een bloeiende markt zijn voor paspoorten en verlengingsstickers in Syrië, met name in de zogenaamde 'bevrijde gebieden'⁷⁶ in Aleppo. Op deze markt verkregen documenten⁷⁷ kunnen zowel zijn nagemaakt als zijn vervalst, dat wil zeggen vervaardigd door het regime en daarna verhandeld. Bovendien zou het Syrische regime zelf valse paspoorten in omloop brengen. Zo geven de Syrische autoriteiten naar verluidt soms bewust paspoorten van een lage kwaliteit af (bijvoorbeeld met drukfouten of slechte watermerken) om de afnemer aan de grens in de problemen te brengen en deze het reizen onmogelijk te maken. Het regime zou ook paspoorten

---

national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card, 13 juli 2013; Vertrouwelijke bron.

⁷¹ SANA, 28 februari 2013 in: Immigration and Refugee Board of Canada, *Syria: Procedures to obtain, renew and replace national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card*, 13 juli 2013.

⁷² In Nederland verblijvende Syriërs dienen hun aanvragen in te dienen bij de Syrische ambassade in Brussel.

⁷³ Een vlucht naar buiten Syrië kan door de autoriteiten worden opgevat als verraad aan het regime, vooral als het leden van de alawitische minderheid betreft waartoe ook president al-Assad behoort. Vertrouwelijke bronnen.

⁷⁴ Het is niet bekend of het voorkomt dat mannen hun militaire boekje moeten laten zien bij de aanvraag. Hierover zijn geen gegevens bekend geworden. Het militaire boekje is voor zover kon worden nagegaan geen onderdeel van de benodigde documenten bij een reguliere aanvraagprocedure.

⁷⁵ Vertrouwelijke bron.

⁷⁶ Bevrijde gebieden betekent in dit verband veroverd op het regime.

⁷⁷ Paspoorten zouden voor een bedrag tussen de USD 2000 en 4000 verhandeld worden volgens een bron. Vertrouwelijke bronnen.

afgeven aan bijvoorbeeld Syriërs in Turkije om ze na afgifte aan te merken als verloren of gestolen, zodat deze personen niet in staat zijn om erop te reizen.⁷⁸ Ook zou het regime paspoorten verstrekken aan bijvoorbeeld overheidsfunctionarissen van het al-Assad-regime met andere (biometrische) data dan die van de persoon in kwestie om deze personen in staat te stellen om te reizen (bijvoorbeeld als zij op internationale lijsten staan van gezochte personen). Voorts zouden de Syrische autoriteiten momenteel op grote schaal niet-Syriërs (bijvoorbeeld Libanezen, Iraniërs en Irakezen) voorzien van Syrische documenten, waaronder paspoorten, om zo kunstmatig de niet-soennitische populatie in regime-gecontroleerd gebied te vergroten. Dit zou met name in de regio's Damascus en Homs plaatsvinden.⁷⁹

In januari 2015 was de vertegenwoordiging van de Syrische Oppositie Coalitie (SOC) in Qatar⁸⁰ begonnen met het innemen van aanvragen voor het hernieuwen van paspoorten. Echter, in februari 2015 werd deze procedure al weer gestopt op instructie van de SOC. De paspoortuitgifte door de vertegenwoordiging in Qatar zou volgens de Syrische wetgeving illegaal zijn en Syriërs die op een in Qatar hernieuwd paspoort naar het buitenland reizen zouden gevangenisstraffen riskeren. Het paspoort zou derhalve alleen in Qatar bruikbaar zijn.⁸¹

Er bestaan speciale reisdocumenten voor Palestijnse vluchtelingen in Syrië⁸² en zogenaamde reisbrieven voor Syriërs die hun paspoort zijn kwijtgeraakt.⁸³ De reisdocumenten voor Palestijnse vluchtelingen zijn zes jaar geldig en kunnen desgewenst ook hernieuwd worden bij officiële Syrische vertegenwoordigingen in het buitenland.⁸⁴ In hoeverre dit in de praktijk plaatsvindt is onbekend.

Volgens het US Department of State hebben de Syrische autoriteiten strenge maatregelen getroffen om Palestijnen te controleren die op Egyptische, Jordanese of Iraakse reisdocumenten Syrië in willen reizen. Hiermee zou de Syrische overheid hervestiging van deze Palestijnen in Syrië trachten te voorkomen.⁸⁵

⁷⁸ Het gaat hierbij bijvoorbeeld om Syrische oppositionele figuren en mensenrechtenactivisten.

⁷⁹ Vertrouwelijke bronnen.

⁸⁰ De ambassade in Qatar was de eerste buitenlandse missie die de SOC installeerde.

⁸¹ Doha News, *Opposition group begins renewing Syrian passports in Qatar*, 30 januari 2015, The Peninsula (Qatar), *Syria mission stops renewal of passports*, 2 februari 2015.

⁸² Sinds 1960 door middel van decreet nummer 28.

⁸³ US Department of State (Bureau of Consular Affairs), *Syria reciprocity schedule*, geraadpleegd op 12 februari 2015, Immigration and Refugee Board of Canada, *Responses to information requests SYR104658.E*, 22 november 2013.

⁸⁴ US Department of State (Bureau of Consular Affairs), *Syria reciprocity schedule*, geraadpleegd op 10 maart 2015.

⁸⁵ Ibid.

3 Veiligheidssituatie

3.1 Algemeen

3.1.1 *Veiligheidssituatie*

De veiligheidssituatie is in grote delen van Syrië verslechterd. Dit werd vooral veroorzaakt door een toegenomen aantal gevechten door het hele land en veelvuldige aanvallen op burgers. Hierdoor raakten veel mensen ontheemd en groeide het aantal mensen dat verstoken bleef van of moeilijk toegang had tot basisvoorzieningen zoals schoon water, voldoende voedsel en medicijnen.⁸⁶ De humanitaire situatie was voor de binnenlandse ontheemden in het algemeen het meest nijpend, maar ook Syriërs die in hun oorspronkelijke woonplaatsen bleven werden in de verslagperiode zwaar getroffen door gebrek aan levensmiddelen, brandstof en medicijnen. Een aantal bronnen noemde de winter van 2014/2015 en de gestegen prijzen als factoren voor een verslechtering van de humanitaire situatie voor een groot deel van de Syrische bevolking. De verslechtering gold voor zowel door het regime als door de oppositie gecontroleerde gebieden.⁸⁷ Volgens het *United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs* (OCHA) waren er per april 2015 12,2 miljoen mensen in Syrië die direct behoefte hadden aan humanitaire hulp (op een totale bevolking van ongeveer 18 miljoen mensen).⁸⁸ Een bron stelde dat de onverschilligheid van het regime ten aanzien van de eigen bevolking was toegenomen waardoor de algemene veiligheidssituatie voor Syriërs verder zou zijn verslechterd. Dit zou volgens de bron onder andere tot uiting komen in meer ontvoeringen en verdwijningen en martelingen in detentie in gebieden onder regeringscontrole, maar ook door meer bombardementen op bevolkte gebieden die onder controle staan van de oppositie (zie ook paragraaf 3.1.3).⁸⁹

3.1.2 *Gevechten*

Gevechten tussen regeringstroepen en opstandelingen en tussen oppositionele groepen onderling gingen gedurende de verslagperiode in alle hevigheid door. Volgens het *Syrian Observatory for Human Rights* (SOHR) waren er in het kalenderjaar 2014 ten minste 76021 doden te betreuren als gevolg van het conflict, onder wie 17790 burgers (3501 kinderen en 1987 vrouwen), 15488 rebellen, 16979 strijders van moslimextremistische groeperingen, 12861 regimestrijdkrachten, 9766 strijders van bevolkingsprotectie-eenheden zoals de *National Defence Forces* (NDF)⁹⁰ en de *Shabia-militie* (zie hiervoor ook paragraaf 4.2.1), 2167 pro-regime militiestrijders en 366 Hezbollahstrijders. Bij dit totaalcijfer zijn de doden die niet werden geïdentificeerd, alsmede de doden in de detentiefaciliteiten van de verschillende strijdende partijen niet meegerekend, waardoor het werkelijke aantal doden waarschijnlijk veel hoger ligt.⁹¹ Ook in 2015 vielen er tot dusver maandelijks duizenden gewonden en dodelijke slachtoffers. Zo meldde het SOHR dat er alleen al

⁸⁶ Vertrouwelijke bronnen.

⁸⁷ Vertrouwelijke bronnen.

⁸⁸ Dit is volgens OCHA twaalf keer zo veel als ten tijde van het uitbreken van het conflict in 2011. UNOCHA, Syria, key figures (as of April 2015); UNOCHA, persbericht, Donors pledge \$3,8 billion to help people affected by the constantly deteriorating Syria crisis, 31 maart 2015.

⁸⁹ Vertrouwelijke bron.

⁹⁰ De NDF werd in 2013 door al-Assad in het leven geroepen en bestaat uit verschillende lokale eenheden die zijn geformeerd uit pro-regime militias. De NDF ontvangen een salaris van de overheid en vormen daarmee een onderdeel van de nationale strijdkrachten.

⁹¹ I Am Syria, 76021 people killed in Syria in 2014 – SOHR.

in de maand april bijna 4500 doden vielen, onder wie bijna 1000 burgers. De maand mei was de bloedigste met meer dan 6.657 doden, onder wie ten minste 1.285 burgers. Verreweg de meeste burgerslachtoffers werden volgens statistieken van het SOHR veroorzaakt door bombardementen van regeringsvliegtuigen en helikopters en in mindere mate door beschietingen tussen de regering en oppositionele groeperingen. Ook voor dit aantal geldt dat veel slachtoffers onbekend bleven doordat zij buiten het blikveld van waarnemers vielen. Hierdoor ligt ook dit aantal vermoedelijk veel hoger.⁹²

De meeste burgerslachtoffers vielen door willekeurig geweld van de strijdende partijen en door de vele, systematische, bombardementen van de Syrische regering op oppositiegebieden. De Syrische overheid gebruikte met name in de laatste twee jaar van het conflict ook gericht geweld tegen (medische) hulporganisaties die hulp boden aan tegenstanders van het regime of die werkzaam waren in gebied dat door de oppositie werd gecontroleerd.⁹³ Ook oppositionele groepen maakten zich schuldig aan gericht geweld tegen medisch personeel, hoewel voor zover bekend niet op dezelfde schaal als de Syrische overheid.⁹⁴ Voorts maakten zowel regeringsgezinde als oppositionele gewapende groepen zich schuldig aan gericht geweld tegen journalisten en activisten. Rebellengroepen gebruikten gericht geweld tegen personen die ervan werden verdacht gelieerd te zijn aan de regering.⁹⁵ Extremistische groeperingen zoals ISIS gebruikten gericht geweld tegen iedereen die in hun perceptie niet voldeed aan hun strenge ideologische eisen en leefregels.⁹⁶ Het is gezien het onoverzichtelijke strijdtoneel en de gebrekkige mogelijkheden tot documenteren van de slachtoffers in Syrië door diverse monitorende organisaties niet mogelijk gebleken een differentiatie van het aantal slachtoffers per provincie te geven.

In de verslagperiode vonden door heel Syrië hevige gevechten plaats. In het eerste deel van de verslagperiode (de tweede helft van 2014) boekte ISIS grote terreinwinst in het noorden, het noordwesten en het westen van het land. In het tweede deel van de verslagperiode (vanaf het begin van 2015) kenmerkte de strijd zich lange tijd door heftige gevechten verspreid over heel Syrië tussen verschillende strijdende partijen. Aan het einde van de verslagperiode zette ISIS een nieuwe opmars in en boekte de groep vooral terreinwinst in de provincie Homs (zie paragrafen 3.2.2 en 3.3.10). De streken in Syrië waar in de verslagperiode doorgaans het meeste geweld voorkwam waren het noordoosten, gerekend vanaf Hama tot en met het gebied ten noorden van de stad Aleppo (met inbegrip van de provincie Idlib), het zuidoosten bij de grenzen met Jordanië en Israël en het zuiden in de provincies Quneitra en Dera'a. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door een grote aanwezigheid van diverse oppositionele groepen die streden met regeringstroepen of die met elkaar in gevecht raakten om controle over gebied (zie ook paragrafen 3.3.9 tot en met 3.3.11).⁹⁷ Andere gebieden waar hevig werd gevochten zijn ar-Raqqa, Deir az-Zor, Kobane en al-Hasakah. Vanaf september

⁹² SOHR, *More than 6000 people killed in May*, 1 juni 2015, SOHR, *About 4500 people killed in April 2015*, 1 mei 2015.

⁹³ Syrian American Medical Society, *Syrian medical voices from the ground: The ordeal of Syria's health care professionals*, februari 2015, Human Rights Watch / Safeguarding Health in Conflict, *Attacks on health, global report*, mei 2015.

⁹⁴ Aljazeera, *Health care workers increasingly targeted in Syrian war*, 11 maart 2015, Human Rights Watch / Safeguarding Health in Conflict, *Attacks on health, global report*, mei 2015.

⁹⁵ Zo is er bijvoorbeeld binnen de alawitische gemeenschap grote angst voor gericht geweld door oppositionele groepen in gebieden die op het Syrische regime worden veroverd en vreest men binnen alawitische (en andere aan de regering gelieerde) kringen voor grootschalig gericht geweld in geval van een eventuele omverwerping van de regering van al-Assad.

⁹⁶ Syrian Network for Human Rights, *No one is safe; mortar victims toll*, 17 april 2015, Human Rights Watch, *World report 2015*, januari 2015.

⁹⁷ BBC, *Syria, mapping the conflict*, 12 maart 2015,

2014 werden in met name de provincies die onder controle staan van ISIS ook luchtaanvallen uitgevoerd door de internationale coalitie onder leiding van de Verenigde Staten. Deze luchtaanvallen hielden aan gedurende de rest van de verslagperiode.⁹⁸ Begin april 2015 laaiden gevechten op in Yarmouk, een zuidwestelijke buitenwijk van Damascus waar ongeveer 18.000 Palestijnse vluchtelingen verblijven, omdat ISIS de strijd aanging met de daar verblijvende rebellen en de wijk (tijdelijk) innam (zie ook paragraaf 3.3.6.1).⁹⁹

Relatief rustig was het in de verslagperiode rondom de stad as-Suwayda in het zuiden van Syrië, een door de regering gecontroleerd gebied dat voornamelijk wordt bewoond door druzen, en in het door de overheid gecontroleerde gebied langs de kust tussen Tartous en Latakia. In dit laatste gebied wonen veel leden van de alawitische minderheid waartoe ook president al-Assad behoort. In de verslagperiode kwamen wel enkele kleine protesten voor tegen het regime van Assad in de alawitische kuststeden. Deze protesten zouden vooral zijn gekant tegen de manier waarop het regime opereert in de burgeroorlog en tegen het toenemende aantal slachtoffers van de strijd tegen ISIS uit steden als Tartous en Latakia. Van een opstand tegen het regime in deze gebieden was echter geen sprake.¹⁰⁰ In de provincie as-Suwayda kwam het wel tot enkele geweldsuitbarstingen tussen regeringstroepen en rebellen (zie paragraaf 3.3.5).

3.1.3

Inzet vatenbommen en chemische wapens regime

Het regime werd er in de verslagperiode onder meer door VN-waarnemers van beschuldigd meerdere malen chemische wapens te hebben ingezet in de strijd in diverse delen van het land. Hierbij ging het om chloorgasbommen die de regering van al-Assad zou hebben laten vallen op gebieden onder controle van rebellen, waarbij ook veel burgerslachtoffers zouden zijn gevallen. Een aantal Syrische artsen heeft aan de VN-Veiligheidsraad videobeelden getoond van de behandeling van slachtoffers van vermeende chloorgasaanvallen, onder wie kinderen. De VS-ambassadeur bij de VN, Samantha Powers, stelde dat alle bewijzen erop duiden dat de chloorbommen vanuit helikopters werden gegooid en dat alleen het regime beschikt over helikopters. De regering van al-Assad heeft tot op heden ontkend dat het chloorgasbommen heeft gebruikt.¹⁰¹

In de verslagperiode is net als in de voorgaande periode veelvuldig gebruikt gemaakt van de uiterst onnauwkeurige vatenbommen.¹⁰² Volgens een rapport van *Human Rights Watch* van 24 februari 2015, zorgden vatenbommen in het voorafgaande jaar voor duizenden burgerslachtoffers ondanks het aannemen van een VN-resolutie (2139) hieromtrent door de VN-Veiligheidsraad op 22 februari 2014.¹⁰³ In een televisie-interview met de BBC verklaarde al-Assad dat het regime geen gebruik maakt van vatenbommen.¹⁰⁴ Volgens HRW is echter door ooggetuigenverklaringen, video- en satellietbeelden vast komen te staan dat al-Assad wel degelijk vatenbommen heeft ingezet in het afgelopen jaar, met name in

⁹⁸ BBC, *Syria, mapping the conflict*, 12 maart 2015,

⁹⁹ NOS, *Situatie Yarmouk 'erger dan onmenselijk'*, 8 april 2015, De Volkskrant, *IS onthoofdt Palestijnse strijder in Yarmouk*, 3 april 2015.

¹⁰⁰ Al-Monitor, *Alawites find their voice against Assad*, 29 oktober 2014.

¹⁰¹ Aljazeera, *UN hears accounts of Syria chemical weapons attacks*, 17 april 2015, NRC, *Zes doden bij chlooraanval in Syrië*, 17 maart 2015.

¹⁰² Vatenbommen zijn olievaten, watertanks en gascilinders gevuld met springstof (TNT) en schroot en hebben een zeer destructieve werking waarbij doorgaans veel willekeurige slachtoffers vallen.

¹⁰³ Deze resolutie veroordeelt (onder meer) willekeurige aanvallen door alle strijdende partijen in Syrië op bevolkte gebieden. De Veiligheidsraad komt echter niet veel verder dan rapportagerondes en kan geen concrete sancties afdwingen vanwege met name tegenwerking van Rusland en China, die het Syrische regime steunen en zich beroepen op hun vetorecht. Mondiaal Nieuws (BE), *Syrische vatenbommen zaaien dood en verderf*, 25 februari 2015.

¹⁰⁴ BBC, *Syria conflict: BBC exclusive interview with President Bashar al-Assad*, 10 februari 2015.

Aleppo en Dera'a (zuiden).¹⁰⁵ Ook het SOHR maakt regelmatig meldingen van luchtaanvallen door helikopters van het regime met vatenbommen.¹⁰⁶

Op 8 mei 2015 haalde persbureau Reuters diplomatieke bronnen aan die stelden dat internationale inspecteurs van de *Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens* (OPCW) sporen hadden gevonden van de zenuwgassen sarin en VX in een militair onderzoekscentrum in Syrië, waar volgens inlichtingendiensten de Syrische regering in het verleden chemische wapens produceerde. Eerder had de Syrische regering op last van de OPCW¹⁰⁷ een inventaris van de in het land aanwezige zenuwgassen overgelegd en de opgegeven voorraad werd in 2014 onder toezicht van de OPCW vernietigd. Een bevredigende verklaring van de Syrische regering voor de aanwezigheid van de (niet opgegeven) sporen van zenuwgassen ontbreekt.¹⁰⁸

3.1.4 *Ronseling door strijdende partijen*

Volgens diverse bronnen vond in de verslagperiode ronseling van strijders plaats door alle strijdende partijen.¹⁰⁹ Ook kinderen werden geronseld voor de strijd, met name door moslimextremistische groeperingen als ISIS en JN.¹¹⁰ Zo zou ISIS in het eerste kwartaal van 2015 ongeveer 400 kinderen hebben geronseld voor de strijd. Deze kinderen werden soms ook ingezet voor zelfmoordaanslagen.¹¹¹ Volgens een bron werden kinderen in toenemende mate ingezet in de gewapende strijd, waar ze voorheen veelal dienst deden als kruiers en tunnelgravers.¹¹² Volgens een andere bron betaalde JN voor kinderen (bijvoorbeeld in Moskeeën) om ze op te leiden tot soldaten.¹¹³ Naar verluidt rekruteerde het Syrische regime soms minderjarigen bij controleposten (zie ook paragraaf 4.4.7.2).¹¹⁴ Volgens een bron rekruteerde vooral de aan het regime gelieerde milizie de NDF bij controleposten.¹¹⁵ Een andere bron stelde dat ook het reguliere Syrische leger (*Syrian Arab Army*, SAA) rekruteerde bij controleposten. De rekrutering zou hierbij onder meer worden uitgevoerd met behulp van mobiele controleposten die werden gepositioneerd op plekken waar veel jongeren bij elkaar komen zoals universiteitscampussen.¹¹⁶

3.1.5 *Opsporingslijsten*

Volgens diverse bronnen circuleren er zwarte lijsten van door het regime gezochte personen bij de diverse controleposten van het regime en in de gebieden die het regime onder controle heeft. Volgens een bron loopt naast de persoon die op de lijst voorkomt ook zijn familie ernstig gevaar. Volgens een andere bron bestaat deze lijst uit een elektronische database die bij de verschillende controleposten van het regime door middel van lap-tops te benaderen is.¹¹⁷ Zo zou bij identiteitscontroles duidelijk worden of iemand op de lijst voorkomt. Ook bij vertegenwoordigingen van

¹⁰⁵ Human Rights Watch, *Syria: new spate of barrel bomb attacks*, 24 februari 2015.

¹⁰⁶ SOHR, *10 members of the regime forces killed in Damascus, and clashes break out between IS and Islamic factions in Rif Dimashq*, 10 maart 2015, en *The helicopters drop barrel bombs on areas in Idlib and shells land on the city of Aleppo*, 10 maart 2015.

¹⁰⁷ Syrië is sinds september 2013 partij bij het Verdrag tegen het Gebruik van Chemische Wapens.

¹⁰⁸ NRC, *Syrische regime was niet eerlijk over opgeven chemische wapens*, 8 mei 2015; Algemeen Dagblad, *Niet-gemelde zenuwgassen in Syrië gevonden*, 8 mei 2015.

¹⁰⁹ Vertrouwelijke bronnen.

¹¹⁰ Vertrouwelijke bron; US News, *Kids on the front lines*, 13 februari 2015.

¹¹¹ Reuters, *Islamic State recruits 400 children since January: Syrian monitor*, 24 maart 2015, Norwegian Peacebuilding Resource Centre (NOREF), *The big dilemma of small soldiers: Recruiting children to the war in Syria*, februari 2015.

¹¹² Vertrouwelijke bron.

¹¹³ Vertrouwelijke bron.

¹¹⁴ Vertrouwelijke bronnen.

¹¹⁵ Vertrouwelijke bron.

¹¹⁶ Vertrouwelijke bron.

¹¹⁷ Vertrouwelijke bron.

het Syrische regime in het buitenland zou de zwarte lijst benaderbaar zijn. Personen die op de lijst voorkomen, of denken op de lijst voor te komen, zouden zich niet bij Syrische consulaten melden uit angst door de geheime dienst van president al-Assad te worden opgespoord, dan wel hun familie in gevaar te brengen.¹¹⁸

3.2 Controlegebieden verschillende strijdende partijen

Verscheidene strijdende partijen hadden in de verslagperiode delen van Syrië onder controle. Hierbij zij aangemerkt dat er in Syrië naar wordt aangenomen om en nabij 1000 gewapende groeperingen actief zijn.¹¹⁹ Dit zorgt voor een complex en diffuus landschap van gewapende groepen die afhankelijk van tijd en plaats soms allianties met elkaar aangaan of elkaar juist bevechten.¹²⁰ Op een aantal plaatsen in Syrië werden overkoepelende organisaties opgericht teneinde meer samenwerking tussen de strijdende partijen te bewerkstelligen, zoals de *Revolutionary Command Council* en *Jaish al-Fatah Operations Room* in de Idlib-regio en het *Southern Front* in de regio Dera'a.¹²¹ Bovendien is de strijd in Syrië voortdurend gaande waardoor de grenzen van de verschillende controlegebieden soms worden verlegd. Hieronder volgt een overzicht van de controlegebieden van de belangrijkste strijdende groepen voor zover die bekend waren gedurende de verslagperiode.

3.2.1 Controlegebied Syrische regime

De strijdkrachten van president al-Assad beheersten het grootste deel van Damascus met daarbij de voornaamste verbindingsweg tussen de hoofdstad en de Middellandse Zeekust via de stad Homs (de as Damascus – Homs – Aleppo). De kuststrook van de Middellandse Zee¹²² en het grensgebied van Syrië met Jordanië en Israël, staan grotendeels onder controle van het regeringsleger, met inbegrip van de steden Tartous, Latakia en Kasab. In het zuiden stond de stad as-Suwayda en het omliggende gebied onder controle van de Syrische regering. Hiermee heeft het regime het economisch belangrijkste deel van het land nog steeds in handen.¹²³

Op 29 maart 2015 werd bekend dat rebellengroepen, waaronder JN, *Jund al-Aqsa* en *Jaish al-Sunna*, de stad Idlib in handen hadden gekregen na dagen van zware gevechten met het leger van het regime van al-Assad.¹²⁴ In de maand april van 2015 leed het regeringsleger zware verliezen in de provincie Idlib (zie ook paragraaf 3.3.11). Ook in de strijd om Aleppo leed het regime na een aanvankelijke opmars in februari 2015 belangrijke verliezen, met name ten noorden van de stad richting de Turkse grens (zie ook paragraaf 3.3.1).¹²⁵ Het regime verloor eind maart 2015 de in

¹¹⁸ Vertrouwelijke bronnen.

¹¹⁹ Het aantal strijdgroepen in Syrië fluctueert omdat er regelmatig nieuwe gewapende groepen worden geformeerd en omdat gewapende facties soms opgaan in andere, grotere groeperingen. De schatting van 1000 gewapende groepen wordt vermeld in een BBC-artikel van december 2013 dat is gebaseerd op gegevens van onder meer Carnegie Endowment, Institute for the Study of War en IHS Jane's: BBC, *Guide to the Syrian rebels*, 13 december 2013.

¹²⁰ Het komt voor dat een gewapende groepering in het ene deel van het land een verbond met een andere gewapende groepering aangaat, terwijl in een ander deel van het land diezelfde groepen elkaar bestrijden. Zo zou JN bij Damascus soms een zekere mate van samenwerking met ISIS onderhouden, terwijl JN en ISIS elkaar tegelijkertijd in het noorden van Syrië bestrijden.

¹²¹ Stratfor – Global Intelligence, *Syria: Rebel factions announce new unified front*, 4 augustus 2014, Carnegie Endowment for International Peace, *The Revolutionary Command Council: Rebel unity in Syria?*, 1 december 2014, Institute for the Study of War (ISW), *Assad regime loses Idlib to Jabhat al-Nusra and rebel offensive*, 30 maart 2015.

¹²² Langs de Middellandse Zeekust wonen overwegend alawieten. Dit deel van Syrië vormt daarmee traditioneel een achterland voor de alawitische regering van president al-Assad.

¹²³ BBC, *Syria: Mapping the conflict*, update 12 maart 2015, ISW, *Control of terrain in Syria: April 30, 2015*.

¹²⁴ Deze gecombineerde rebellengroepen opereren onder de naam *Jaish al-Fatah Operations Room*.

¹²⁵ ARK, *Spot report: Syrian regime offensive in Aleppo, 17-20 February 2015*, Reuters, *Syrian army makes rapid advance north of Aleppo: monitor*, 17 februari 2015, Al-Monitor, *Syrian regime, allies lose decisive battles in Aleppo*, 24 februari 2015.

de provincie Dera'a gelegen historische stad Bushra al-Sham aan rebellen.¹²⁶ Op 20 mei 2015 verloor het regime de in centraal Syrië gelegen stad Tadmur, inclusief de oude stad Palmyra¹²⁷ aan ISIS, na aanvankelijk een ISIS-offensief op de stad te hebben afgeslagen.¹²⁸ Het regeringsleger voerde gedurende de verslagperiode strijd met ISIS om controle over de noordoostelijke stad Deir az-Zor. Het militaire vliegveld en enkele delen van de stad zijn nog in handen van het regime.¹²⁹ Het verlies van de bolwerken van het regime aan ISIS en andere rebellengroepen werd door analisten als een teken gezien dat het regeringsleger onvoldoende capaciteit bezit om aan meerdere fronten met succes strijd te voeren. Met name de slepende strijd rond Damascus en Aleppo zou veel van de capaciteit van de regeringstroepen in beslag nemen. De strijd om Idlib werd voor zover bekend door de regeringstroepen gevochten zonder de hulp van Hezbollah en Iraanse en Iraakse sjiitische troepen.¹³⁰

Ook in de hoofdstad Damascus was het regime voortdurend in gevecht met oppositionele groepen. Het gebied ten zuidwesten van Damascus is grotendeels in handen van rebellen, voornamelijk JN.¹³¹

In de provincie Latakia werd in maart 2015 een poging gedaan door oppositionele groepen om een oppositionele *shura council* op te richten. Het doel was onder meer om de uit elkaar liggende, overwegend soennitische en door rebellen gecontroleerde plaatsen te verenigen. Dit initiatief zou een voortzetting zijn van een oppositionele raad die eerder door de SOC vanuit Turkije in het leven was geroepen en die was bedoeld om oppositionele activiteiten in Latakia te stimuleren. Verkiezingen voor deze raad liepen stuk omdat geen van de leden verblijf hield in Syrië. Er zouden vier gewapende facties genomineerd zijn om in de nieuwe raad zitting te nemen; de belangrijkste daarvan is *al-Jabhat a-Shamiyya*. Voor zover bekend heeft de raad binnen de verslagperiode niet zijn beslag gekregen. De regeringstroepen hielden de provincie gedurende de verslagperiode stevig in handen.¹³²

Het regime controleerde tegen het einde van de verslagperiode minder dan de helft van het totale Syrische grondgebied. Binnen het door het regime gecontroleerde gebied bevindt zich ongeveer tweederde van de Syrische bevolking.¹³³

3.2.2 Controlegebied ISIS

ISIS controleerde in de verslagperiode grote delen van het noorden, noordoosten en oosten van Syrië. Het betreft hierbij voornamelijk plattelandsgebieden. De meeste andere oppositionele en rebellengroepen zijn uit het noordoosten van Syrië verdreven of hebben zich daar (deels) aangesloten bij ISIS.¹³⁴ Ondanks dat een internationale coalitie onder aanvoering van de Verenigde Staten vanaf september 2014 luchtaanvallen uitvoerde in Syrië (zie paragraaf 2.1.2) vergrootte ISIS haar

¹²⁶ Aljazeera, *Syrian rebels capture Idlib in joint offensive*, 29 maart 2015, NOS, *Syrische rebellen hebben Idlib stevig in handen*, 29 maart 2015, SOHR, *Rebel and Islamic battalions take control on Busra al-Sham*, 25 maart 2015.

¹²⁷ Palmyra staat op de werelderfgoedlijst van UNESCO vanwege de vele archeologische opgravingen.

¹²⁸ De Volkskrant, *IS verovert archeologische schatkamer Palmyra*, 21 mei 2015.

¹²⁹ Ara News, *Islamists attack military airport near Deir ez-Zor*, 25 maart 2015.

¹³⁰ The Washington Institute, *The battle for Idlib: Military implications*, 30 maart 2015, The Washington Post, *Bruising week for Syria's Assad as troops suffer losses*, 2 april 2015.

¹³¹ ISW, *Syria control map*, 30 April 2015.

¹³² Syria Direct, *Opposition seeks to unite turf, create statelet in Latakia*, 18 maart 2015.

¹³³ Vox, *The very simple reason why Syria's war is so hard to end*, 2 februari 2015.

¹³⁴ Reuters, *Islamic State killed 270 in Syrian gas field battle: monitor*, 19 juli 2014.

controlegebied aanzienlijk tussen augustus 2014 en januari 2015. Wapens die ISIS daarbij gebruikte waren voornamelijk buitgemaakt in Irak.¹³⁵

Sindsdien heeft ISIS in het noordwesten weer iets aan terrein verloren, met name na de nederlaag in de strijd om de Koerdische stad Kobane in december 2014 (zie paragraaf 3.2.4.1). De Koerdische strijders (YPG) wonnen hierna nog meer terrein ten noordwesten van ar-Raqqa, tegen de Syrisch-Turkse grens, waaronder twee strategische bruggen over de rivier de Eufraat. Daarentegen won ISIS in de eerste maanden van 2015 met name terrein in de provincie al-Hasakah, ten noordoosten van Raqqa, en ten noorden van Damascus, in de regio Qalamoun. ISIS verhoogde in de eerste maanden van 2015 haar activiteit in de grensstreek van Syrië met Libanon, onder meer in de regio van de Libanese Bekaa vallei en de plaats Ras Baalbek en installeerde een sharia rechtbank ten oosten van de Libanese stad Arsal.¹³⁶ In april 2015 probeerde ISIS haar invloed in het noordelijke deel van de provincie Aleppo te vergroten, onder meer door aanvallen op de noordelijke Syrische steden Marea en Hawar Kilis, richting de grens met Turkije (zie ook paragraaf 3.3.1).¹³⁷

Eind maart 2015 zette ISIS offensieven in tegen regeringsgezinde troepen in de omgeving van Hama en Homs, ten noorden van Damascus en bezette de groep een groot deel van Yarmouk, een zuidwestelijke buitenwijk van Damascus dat fungeert als een onofficieel Palestijns vluchtelingenkamp (zie ook paragraaf 3.3.6.1). Hiermee naderde ISIS het directe machtscentrum van president al-Assad tot op enkele kilometers.¹³⁸ Vanaf maart 2015 intensiverde ISIS de druk op de regeringstroepen in centraal Syrië en in de plattelandsstreken rondom Damascus en de groep intensiverde eveneens haar bemoeienis met de strijd rondom Aleppo.¹³⁹ In mei 2015 veroverde de extremistische groep de stad Tadmur/Palmyra (zie paragraaf 3.3.10) en bezette zij de laatste grenspost met Irak – al Tanf¹⁴⁰ – die nog door het regime werd gecontroleerd.¹⁴¹ In mei veroverden Koerdische strijders (YPG) in het noordoosten terrein terug op ISIS. In de Qalamoun werd ISIS teruggedrongen door aanvallen van Hezbollah. Volgens mediabronnen bestreek het door ISIS gecontroleerde gebied tegen het einde van de verslagperiode ongeveer de helft van Syrië. Hierbij zij opgemerkt dat het front met ISIS aan voortdurende verandering onderhevig is doordat de groep regelmatig terrein wint, maar soms ook weer moet afstaan.¹⁴²

3.2.3 *Controlegebied Jabhat al-Nusra*

De aan al-Qaida gelieerde moslimextremistische groepering Jabhat al-Nusra (JN) controleerde gedurende de verslagperiode delen in het noorden en noordwesten van Syrië in de provincie Idlib, gebied ten zuiden, zuidwesten en noordwesten van de stad Aleppo. JN is aanwezig in Aleppo-stad waar de groep samen met andere rebellengroepen strijd levert tegen regeringsstrijdkrachten. Ook in het zuidwesten van het land tussen en rondom de steden Quneitra en Dera'a en gebied in het

¹³⁵ Frankfurter Allgemeine, *Die mächtigste Miliz der Welt*, 5 september 2014, Daily Mail, *Revealed – How the threat of ISIS is spreading: Extremist group has doubled the land it controls in just a few months despite more than 800 airstrikes*, 17 januari 2015

¹³⁶ Business Insider/ Institute for the Study of War, *Here's all of the area that ISIS controls*, 5 maart 2015.

¹³⁷ SOHR, *An explosion in the city of Mare' killed 7 people, including 2 leaders*, 7 april 2015, BBC, *Syria conflict: Islamic State bombings target rebels*, 8 april 2015.

¹³⁸ The Guardian, *Clashes in Damascus refugee camp after reported arrival of ISIS*, 1 april 2015,

¹³⁹ Institute for the Study of War (ISW), *ISIS in Syria campaign update 31 March, 2015*; ISW, *Control of terrain in Syria: 31 March 2015*.

¹⁴⁰ In Irak bekend onder de naam al-Waleed.

¹⁴¹ BBC, *Islamic State 'seizes last Syria-Iraq border crossing'*, 22 mei 2015.

¹⁴² De Volkskrant, *IS verovert archeologische schatkamer Palmyra*, 21 mei 2015, NRC, *Strijders IS hebben met verovering Palmyra helft Syrië in handen*, 21 mei 2015, ISW, *Syria situation report: May 27 – 2 June, 2015*

zuidwesten van Syrië tot aan Damascus controleert JN gebieden, veelal in samenwerking met andere rebellengroepen in de regio.¹⁴³

JN heeft tevens een sterke aanwezigheid aan de grens met de Golan hoogvlakte, het door Syrië met Israël betwiste gebied in het westen van het land.¹⁴⁴ JN slaagde er gedurende de verslagperiode in om noordwaarts op te rukken in de Idlib-regio en op 28 maart 2015 werd de stad Idlib ingenomen, samen met een aantal andere rebellengroepen in een nieuw samenwerkingsverband, Jaish-al-Fatah dat vervolgens ook andere delen van Idlib veroverde op het regime, waaronder de stad Jisr al-Shuqour en diverse militaire basis.¹⁴⁵ In de noordwestelijke kuststreek controleert JN de steden Salqin, Darkush en Harem. De laatste stad kan als een JN-bolwerk gezien worden. Ook de noordwestelijke stad Jabal al-Zawiyah is in handen van JN. Voorts is JN verwickeld in de strijd om diverse steden in het noordwesten en zuidwesten van Syrië, soms in alliantie met andere oppositiegroepen, bijvoorbeeld in Aleppo en Damascus.¹⁴⁶

Door versterking van JN met jihadisten van *Abu Maria* uit Deir az-Zor zouden er thans evenveel JN-strijders in het zuiden van Syrië zijn als van het Vrije Syrische Leger (FSA). Het aantal JN-strijders zou nu boven de 5.000 liggen en geleidelijk toenemen. In het zuiden van Syrië zou JN voor 80% uit Jordaniërs bestaan. Lokaal waren er al vergelijkbare groepen, als *Ansar al-Huda* en *Harakat al-Muthanna*, met veel ingenieurs en andere hoogopgeleiden. Samen met een FSA-eenheid als *Shuhada Yarmouk* hebben zij in al-Ajmi de eerste sharia rechtbank in het zuiden van Syrië opgezet. Daarvoor bestond steun bij de lokale bevolking, mede veroorzaakt door de corruptie bij de reguliere rechtbank en de wens tot herstel van de orde.¹⁴⁷

Begin maart 2015 waren er geruchten dat JN zou overwegen zich los te maken van al-Qaida. Dit zou op aandringen van Qatar gebeuren dat de groep extra geld in het vooruitzicht zou hebben gesteld bij een breuk met al-Qaida. Op 8 maart 2015 liet JN officieel weten geen breuk met al-Qaida te overwegen en werden de beweringen dat de groep met Qatarese functionarissen had gesproken over een mogelijke geldstroom vanuit de oliestaat door JN ontkend.¹⁴⁸

3.2.4 Controlegebied Koerden

Alleen de Koerden controleren in het noorden en noordoosten een *de facto* autonome Koerdische regio, *Rojava*, die bestaat uit drie niet aan elkaar grenzende delen¹⁴⁹ van de gouvernementen al-Hasakah (voorheen de provincie Jazira), Aleppo en de regio rond Kobane (Ayn al-Arab). In de verslagperiode leverden de Syrisch-Koerdische strijders van de YPG regelmatig gevechten met ISIS met name in al-Hasakah in de noordoostelijke regio van het land, onder meer bij Tel Tamer en Ras al-Ayn.¹⁵⁰ De hevigste strijd tussen de YPG en ISIS in de verslagperiode vond plaats in en om het stadje Kobane (zie hieronder). De YPG werd in de strijd tegen ISIS (en

¹⁴³ BBC, *Syria: Mapping the conflict*, update 12 maart 2015, Institute for the Study of War (ISW), *Jabhat al-Nusra in Syria (map of control, fig.14 p.27)*, december 2014, ISW, *Syria situation report: March 9-17, 2015*. Syria Deeply, *Assessing the threat of al-Qaida affiliate Jabhat al-Nusra in Syria*, 14 januari 2015.

¹⁴⁴ Al-Monitor, *Syria dissident groups still not united*, 5 maart 2015.

¹⁴⁵ Vertrouwelijke bron; ISW, *Syria situation report: March 9-17, 2015*.

¹⁴⁶ ISW, *Control of terrain in Syria*, March 31 2015.

¹⁴⁷ Vertrouwelijke bron.

¹⁴⁸ Reuters, *Insight – Syria's Nusra Front may leave Qaeda to form new entity*, 4 maart 2015, ISW, *Syria situation report March 2-10, 2015*.

¹⁴⁹ Dit zijn Afrin (Koerdisch: Êfrîn), Ayn-al Arab (Kobani) en Jazira (Cezire).

¹⁵⁰ Reuters, *Assad's army stretched but still seen strong in Syria's war*, 18 september 2014; BBC, *Syria: Mapping the conflict*, update 5 januari 2015, Carnegie Middle East Center, *Syria in 2015: Political stalemate again, or compromise?*, 8 januari 2015, Business Insider / Institute for the Study of War, *Here's all of the area that ISIS controls*, 5 maart 2015.

ook tegen JN) bijgestaan door de christelijke strijdkrachten van de *Syriac Military Council* (SMC)¹⁵¹, de militaire tak van de *Syriac National Council*, die in 2013 werd opgericht om de belangen van de Aramees-christelijke bevolking in met name de districten Aleppo, al-Hasakah, Damascus, Latakia en Homs te verdedigen. Momenteel controleren de Koerden naast Kobane ook de steden Ras al-Ayn in het noorden en Ayn Diwar in het uiterste noordoosten van Syrië. In de steden Qamishli en al-Hasakah hebben de Koerden momenteel een gedeelde controle met regeringstroepen.¹⁵²

Volgens een Syrische bron in Amman, Jordanië, is het leven voor niet-Koerden in het Koerdische deel van Syrië zwaar. Dit geldt vooral voor het Arabische deel van de bevolking in de Koerdische gebieden. Zo zijn er in de verslagperiode meldingen geweest van huisverbrandingen van Arabische huizen door YPG-strijders. Dit zou vooral voorkomen in gebieden die de YPG heeft heroverd op ISIS, bijvoorbeeld in de provincie al-Hasakah. De Arabische bevolking wordt hierbij veelal uit hun dorpen verjaagd door YPG-eenheden. Volgens de bron trekken Koerden vaak vanuit andere delen van Syrië naar deze op ISIS gewonnen gebieden. In deze gebieden wonen momenteel zowel Arabieren als Koerden (zie voor rechtsgang binnen de Koerdische gebieden paragraaf 4.3.5).¹⁵³

3.2.4.1 Strijd om Kobane (Ayn al-Arab)

Op 19 september 2014 vroegen Syrische Koerden andere Koerdische partijen dringend om hulp in de strijd tegen ISIS. Deze oproep volgde na een snelle opmars van ISIS-strijders in het noorden van Syrië in de provincie Aleppo vlak bij de Syrische grensplaats Kobane (Ayn Al-Arab) die (nog) in Koerdische handen was.¹⁵⁴ Volgens lokale bronnen hadden ISIS-strijders inmiddels 325 van de 354 Koerdische dorpjes in de omgeving van Kobane (die zij na verovering Ayn al-Islam wilden noemen) onder de voet gelopen.¹⁵⁵ Daarbij zouden de ISIS-strijders over zware wapens, inclusief tanks, beschikt hebben. Ondanks luchtaanvallen in het gebied door de internationale coalitie bleven ISIS-strijders Kobane met mortieren en artillerie bestoken. ISIS-strijders zouden er op gebrand zijn geweest de gehele regio in te nemen en zo hun greep op het gebied van de Syrisch-Turkse grens, dwars door Syrië naar de westelijke rand van de Iraakse hoofdstad Bagdad, te verstevigen.¹⁵⁶

Ongeveer 45.000 Syrische Koerden vluchtten op 19 september 2014 voor ISIS-militanten naar Turkije.¹⁵⁷ Kobane en omgeving waren de jaren ervoor juist een toevluchtsoord voor ongeveer 200.000 Syriërs geweest.¹⁵⁸ Turkije opende op 20 september 2014 tijdelijk acht delen van de grens met Syrië (over een lengte van 30

¹⁵¹ In het Aramees: *Mawtbo Fulhoyo Suryoyo* (MFS).

¹⁵² The Telegraph, *Christian militia takes the war to Islamic State in Syria*, 23 februari 2015, Breitbart, *War on Christians: ISIS goes on church-burning and kidnapping spree in Syria*, 24 februari 2015 ISW, *Control of terrain in Syria: 31 March 2015*.

¹⁵³ Vertrouwelijke bron; Syria: direct, *YPG units reportedly burn Arab villages*, 2 maart 2015.

¹⁵⁴ Die Welt, *IS greift Ain Al-Arab im Norden Syriens an*, 28 september 2014.

¹⁵⁵ Spiegelonline, *Türkisch-syrisches Grenzgebiet: IS-Kämpfer sollen mehr als 300 Dörfer eingenommen haben*, 1 oktober 2014; Reuters, *Kurds seize Iraq/Syria borderpost; Sunni tribe joins fight against Islamic State*, 30 september 2014.

¹⁵⁶ Die Zeit, *IS setzt Vormarsch auf Kobane fort*, 2 oktober 2014; Frankfurter Allgemeine, *Kampf um Kobane tobt trotz Luftangriffen*, 2 oktober 2014; AFP, *Syrie: Les jihadistes de l'EI aux portes de la ville kurde d' Ain Al-Arab*, 30 september 2014; Volkskrant, *IS blijft Koerdische stad Kobane bestoken*, 29 september 2014; Die Welt, *Islamischer Staat rückt auf türkische Grenze vor*, 18 september 2014; Reuters, *Kurds issue call to arms as Islamic State gains in Syria*, 18 september 2014; Algemeen Dagblad, *Koerden luiden noodklok na snelle opmars IS-strijders*, 18 september 2014; ANP/Reuters, *Koerden versterken troepenmacht rond Kobane*, 29 september 2014.

¹⁵⁷ Spiegelonline, *Offensive des 'Islamischen Staats': Türkei spricht von neuer Flüchtlingskatastrophe*, 20 september 2014.

¹⁵⁸ Frankfurter Allgemeine, *Kobanes Bewohner flehen um mehr Unterstützung* 30 september 2014; NRC Handelsblad, *Inmiddels (ruim) 100.000 Koerden uit Syrië naar Turkije gevlucht*, 22 september 2014; Volkskrant, *Vluchtelingen over IS: zij onthoofden de mannen en verkrachten de vrouwen*, 22 september 2014.

kilometer) om de Koerdische vluchtelingen toe te laten. Het ging om de grens van de Turkse stad Akcakale naar Mursitpinar, ten noorden van de stad ar-Raqqa.¹⁵⁹ Op 22 september 2014 liet de Turkse regering weten dat al meer dan 130.000 Koerden uit Syrië de grens met Turkije waren overgestoken.¹⁶⁰ In omgekeerde richting trokken meer dan 300 Koerdische strijders vanuit Turkije Syrië binnen om te helpen in de strijd tegen ISIS. Op 21 en 22 september 2014 waren er heftige botsingen tussen Turkse grenswachten en jonge Turkse Koerden die verhinderd werden om zich naar Syrië te begeven om zich aan te sluiten in de strijd tegen ISIS.¹⁶¹

Na vier maanden van hevige strijd herwonnen de Koerdische strijders de inmiddels grotendeels verwoeste stad. Bij de herovering werden de Koerden (naast YPG vochten ook Iraakse Peshmerga-strijders mee) bijgestaan door de internationale coalitie en door FSA-strijders.¹⁶² De strijd om Kobane kostte in totaal aan ongeveer 18.000 mensen het leven, het merendeel ISIS-strijders. Ongeveer 200.000 mensen vluchtten door het geweld naar Turkije. Naast Kobane werden nog enkele andere dorpen in de omgeving van de stad op ISIS heroverd door Koerdische strijders. ISIS heeft voor zover bekend echter nog altijd ongeveer 350 dorpen in de omgeving in handen.¹⁶³ Hoewel de herovering geografisch gezien van kleine betekenis was, werd de overwinning van de Koerdische strijders door de internationale gemeenschap als een symbolisch belangrijke slag gezien.¹⁶⁴

In november 2014 liet ISIS ongeveer 150 Koerdische jongens vrij, die waren ontvoerd in mei 2014 toen zij terugkeerden naar Kobane van schoolexamens in Aleppo. Zij zouden gedurende hun ontvoering zijn gemarteld en geslagen en onderworpen aan extremistisch islamitisch onderwijs.¹⁶⁵

3.2.5 *Controlegebied Vrije Syrische Leger*

Het Vrije Syrische Leger (*Free Syrian Army*, FSA) is een gematigde gewapende oppositionele groepering die de steun heeft van de SOC in Turkije en formeel de steun heeft van westerse landen als de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. De FSA werd kort na het uitbreken van het Syrische conflict in 2011 in het leven geroepen om overgelopen leden van de Syrische veiligheidsdiensten en het leger te verenigen.¹⁶⁶ Over de slagkracht en het controlegebied van de FSA bestaat veel onduidelijkheid. De FSA zou delen van het zuiden van Syrië in handen hebben, actief zijn in delen van Aleppo en zich hebben verbonden met de Koerdische strijdkrachten van de YPG in het noorden van Syrië. Echter, er zijn ook geluiden dat het regime en de YPG in en rondom de stad al-Hasakah samenwerken om ISIS en de FSA te weren.¹⁶⁷ Volgens bronnen zou er op sommige locaties in Syrië samenwerking zijn ontstaan tussen JN en de FSA.¹⁶⁸ De SOC verwijt de internationale gemeenschap gebrek aan steun aan de FSA. Wel hebben de Verenigde Staten, Turkije en Groot-Brittannië toegezegd om op jaarbasis enkele duizenden strijders van de gematigde

¹⁵⁹ Stratfor – Global Intelligence, *Turkey: U.N. should help with buffer zone plan, ruling party spokesman says*, 19 september 2014.

¹⁶⁰ Spiegel Online, *Flüchtlinge aus Syrien: Eine von Menschen gemachte Katastrophe*, 22 september 2014; Die Welt, *Türkei schliesst Grenzübergänge nach Syrien*, 22 september 2014.

¹⁶¹ Volkskrant, *Koerden voelen mes van Turkije in hun rug*, 29 september 2014.

¹⁶² Het zou onder meer gaan om de FSA-bataljons Northern Sun en Euphrates Volcano.

¹⁶³ Daily Mail, *Kobane's streets of death: Executed ISIS fighters are lined up in town's ruins as pictures reveal scale of destruction after militants' defeat in epic battle*, 30 januari 2015, Aljazeera, *Kobane: The beginning of the end for ISIL*, 27 januari 2015, Newsweek, *Kobane children return to school after liberation from ISIS*, 7 april 2015.

¹⁶⁴ Kuwait Times, *Kurds expel IS from Kobane – Symbolic blow to jihadists' ambitions*, 26 januari 2015.

¹⁶⁵ The Telegraph, *ISIL tortured and abused 150 Kurdish boys, says Human Rights Watch*, 4 november 2014, Aljazeera, *ISIL captured and tortured Kurdish children in Kobane, rights group says*, 4 november 2014.

¹⁶⁶ Human Rights Watch, *He didn't have to die. Indiscriminate attacks by opposition groups in Syria*, maart 2015.

¹⁶⁷ Syria: direct, *YPG units reportedly burn Arab villages*, 2 maart 2015; Rudaw, *Kobane's defenders ally with Syria's mainstream opposition*, 19 oktober 2014.

¹⁶⁸ New York Times, *As Syria's revolution sputters, a chaotic stalemate*, 27 december 2014, Vertrouwelijke bron.

Syrische oppositie te trainen, op een nog te bepalen locatie.¹⁶⁹ In mei 2015 startte de VS na veel vertraging met een trainingsprogramma in Jordanië voor (in eerste instantie) 90 Syrische rebellen, met als doel ze klaar te maken voor de strijd tegen ISIS in Syrië.¹⁷⁰ De groep bestaat naar verluidt uit een onsamenhangende coalitie van gewapende afdelingen die over het land verspreid zijn en zou een sterk centraal militair gezag missen.¹⁷¹ De FSA was voorts betrokken bij gevechten om de oude stad Bushra al-Sham, in de provincie Dera'a, door rebellengroepen (zie paragraaf 2.2.2.7)¹⁷²

3.2.6 *Controlegebied Islamic Front / Ahrar al-Sham*

Het *Islamic Front* (IF) is in 2013 ontstaan uit het door Ahrar al-Sham (AS) opgerichte *Syrian Islamic Front* (SIF). IF vormde bij de oprichting een parapluorganisatie voor zeven conservatief-islamitische gewapende groeperingen.¹⁷³ Defacties van het IF zijn vooral aanwezig in de strijd om Aleppo (en vormen daar de grootste oppositionele strijdkracht) en de regio Idlib. Tegen het einde van 2014 was de dominantie van IF in Aleppo dermate, dat het aantal controleposten in en om de stad verminderde en de overgebleven controleposten vrijwel allemaal het logo van IF droegen.¹⁷⁴ Sindsdien is de dreiging van andere oppositionele groepen zoals JN en ISIS toegenomen en hebben regeringstroepen van al-Assad en aan al-Assad gelieerde facties hun aanvalsfrequentie op de stad en omgeving verhoogd, met name vanaf februari 2015 (zie ook paragraaf 3.3.1). Binnen het IF vormt AS de grootste en militair sterkste factie. Gaandeweg de jaren na de oprichting, gingen de kleinere facties *Liwa al-Haqq*, *Suqour al-Sham* en het *Koerdische Islamitische Front* op in AS. Op dit moment bestaat het IF uit drie grote gewapende groepen (AS, *Jaish al-Islam* en de *Tawhid Brigade*) en een kleinere factie *Ansar al-Sham*.¹⁷⁵ In december 2014 sloot IF een verbond met vier andere, gematigde rebellengroepen onder de noemer *Levant Front*. Deze coalitie werd echter in april 2015 weer ontbonden, naar verluidt vanwege gebrek aan ideologische cohesie en tekort aan wapen en munitie.¹⁷⁶

3.3 **Veiligheidssituatie in de regio's in Syrië**

Hieronder volgt een beschrijving van de veiligheidsontwikkelingen in de belangrijkste steden en regio's in Syrië. Per provincie wordt hierbij een aantal veiligheidsincidenten beschreven die niet uitputtend is en slechts een kleine afspiegeling vormt van het totaal aantal gevechten dat plaatsvond. Het is echter niet mogelijk een totaalbeeld te schetsen van de geweldsincidenten, gezien de schaal en omvang ervan in nagenoeg alle delen van Syrië gedurende de onderhavige periode.

3.3.1 *Aleppo*

Aleppo is de stad met de meeste inwoners en één van de meest betwiste steden in Syrië. In 2012 vielen opstandelingen vanuit het noorden de stad binnen en veroverden districten in het centrum van de stad. In juni 2014 slaagden

¹⁶⁹ Elsevier, *VS: Al 1200 kandidaten voor training Syrië*, 19 februari 2015, Al-Monitor, *Syrian army's advances near border rattle Ankara*, 19 februari 2015.

¹⁷⁰ Reuters, *U.S. military starts training Syrian fighters to combat Islamic State*, 7 mei 2015; New York Times, *U.S. trains Syrian rebels in Jordan to fight ISIS*, 7 mei 2015.

¹⁷¹ Human Rights Watch, *He didn't have to die. Indiscriminate attacks by opposition groups in Syria*, maart 2015.

¹⁷² Al-Arabiya, *The Free Syrian Army: 4,000 or 60,000?*, 2 februari 2015, The Guardian, *Syrian opposition leader hits out at west's 'cardboard' support*, 12 maart 2015, ISW, *Syria situation report: March 24-31, 2015*.

¹⁷³ Dit zijn: de Tawhid brigade, Harakat Ahrar al-Sham, Suqour al-Sham, Liwa al-Haqq, Jaish al-Islam, Ansar al-Sham en het Koerdische Islamic Front.

¹⁷⁴ Al-Monitor, *Islamic Front control staves off opposition infighting in Aleppo*, 4 november 2014.

¹⁷⁵ Carnegie, *Islamist mergers in Syria: Ahrar al-Sham swallows Suqour al-Sham*, 23 maart 2015.

¹⁷⁶ Carnegie, *The end of the Levant Front*, 21 april 2015.

strijdkrachten van het regime erin strategisch gelegen gebiedsdelen rondom deze stad in handen te krijgen, waarbij de voornaamste aanvoerlijn van de opstandelingen werd afgesneden. In februari 2015 rukten regeringstroepen, gesteund door regeringsgezinde milities verder op ten noorden van de stad, waarmee een belangrijke aanvoerroute voor de rebellen richting de grens met Turkije werd geblokkeerd. Strijdkrachten van het regime hebben thans voornamelijk het westen en zuiden van de stad in handen, maar zijn vooralsnog niet in staat gebleken de opstandelingen te verdrijven.¹⁷⁷ Sinds het februari-offensief van de pro-regeringstroepen (zie paragraaf 3.2.1) hebben rebellen veel delen van de gebieden ten noorden van Aleppo heroverd. Het westelijke plattelandsgebied van Aleppo kan vanuit Turkije weer bereikt worden. Analisten stellen dat hiermee het februari-offensief van de regering is mislukt. Verplaatsing in en uit Aleppo is zeer beperkt mogelijk. De hoofdweg uit Aleppo, de *Castello Road*, wordt alleen gebruikt voor noodzakelijke humanitaire en militaire doeleinden.¹⁷⁸

De grootste oppositionele gewapende groepering in Aleppo is het IF (zie paragraaf 3.2.6). Voorts zijn ook JN en een extremistische groepering voornamelijk bestaande uit Tsjetsjeense militanten betrokken bij de strijd om Aleppo. Aan de kant van de overheid strijden overheidsgezinde milities en Libanese sjiiitische Hezbollah-strijders, alsmede Iraanse strijdkrachten.¹⁷⁹ De door het westen gesteunde rebellengroep *Harakat Hazm* werd op 1 maart 2015 ontbonden nadat strijders van JN de laatste militaire basis van de groep ten westen van Aleppo hadden ingenomen. De overgebleven strijders van Harakat Hazm sloten zich aan bij de islamistische groepering *Jabhat Shamiya* of bij de *Ibn Taymiyya Battalions*, een lokale rebellengroep westelijk van Aleppo.¹⁸⁰

In het begin van de verslagperiode (augustus/september 2014) rukten ISIS-strijders verder noordwaarts tot dichtbij de stad Aleppo.¹⁸¹ Zo zouden ISIS-strijders volgens het SOHR diverse dorpen waaronder Masoudiyeh, Dabiq en Ghouz, in landelijk gebied in de provincie Aleppo in handen hebben gekregen. Ook twee andere dorpen nabij de Syrisch-Turkse grens, Akhtarín en Turkmanbareh, ten noordoosten van de stad Aleppo kwamen in handen van ISIS.¹⁸²

Gedurende de verslagperiode voerde het Syrische regime zeer veel luchtaanvallen uit op de stad en de omgeving, waarbij vaak gebruik werd gemaakt van zogenaamde vatenbommen (zie ook paragraaf 3.1). Deze vaak slecht gerichte aanvallen uitgevoerd met helikopters, zorgden voor veel slachtoffers onder de bevolking. De lokale monitoringsorganisatie *Violations Documentation Center* (VDC) documenteerde tussen februari 2014 en februari 2015 in het district Aleppo alleen 2576 dodelijke burgerslachtoffers (onder wie 636 kinderen en 317 vrouwen) veroorzaakt door luchtaanvallen van het regime.¹⁸³

¹⁷⁷ Reuters, *Syrian army makes rapid advance north of Aleppo: monitor*, 17 februari 2015, Al-Monitor, *Syrian regime, allies lose decisive battles in Aleppo*, 24 februari 2015.

¹⁷⁸ ARK, *Spot report: Syrian regime offensive in Aleppo, 17-20 February 2015*, Reuters, *Syrian army makes rapid advance north of Aleppo: monitor*, 17 februari 2015, Al-Monitor, *Syrian regime, allies lose decisive battles in Aleppo*, 24 februari 2015.

¹⁷⁹ AP, *A look at Syria's Aleppo and the UN truce plan for the city*, 18 februari 2015,

¹⁸⁰ Institute for the Study of War, *Syria situation report February 24 – March 2, 2015*.

¹⁸¹ Oxford Analytica, *Iraq, Syria offensives aim to create new borders*, 14 augustus 2014; , International New York Times, *Syria rebellion teeters on defeat; Assad's forces and ISIS squeeze rebels who lack unity, arms and supplies*, 15 augustus 2014; NRC Handelsblad, *Zevenhonderd stamleden in oosten Syrië geëxecuteerd door IS*, 16 augustus 2014; Die Welt, *Hochgerüstete IS-Kämpfer bedrohen Aleppo*, 24 augustus 2014.

¹⁸² Volkskrant, *Koerden heroveren deel Mosul-dam*, 18 augustus 2014; Nederlands Dagblad, *VS bombarderen stellingen van ISIS bij dam van Mosul*, 18 augustus 2014; CNN, *As ISIS closes in, is it game over for Syria's opposition in Aleppo?*, 15 augustus 2014.

¹⁸³ Website VDC (www.vdc-sy.info), geraadpleegd op 6 maart 2015.

Door de hevige gevechten in en om Aleppo waren veel wijken en districten in de stad regelmatig afgesloten voor hulpverleners. Op 8 maart konden bij uitzondering gezamenlijke hulpdiensten van UNHCR en de Syrische Rode Halve Maan (*Syrian Arab Red Crescent*, SARC) gedurende een zes uur durend bestand¹⁸⁴ hulpgoederen en medicijnen afleveren in de moeilijk bereikbare oostelijke stadsdelen van Aleppo Bustan al-Qasr, al-Ansari, al-Firdos, al-Sukari en Mwasalat.¹⁸⁵

In de maand maart van 2015 waren er veel gevechten tussen islamistische strijdkrachten en aan de Syrische regering gelieerde strijders. Zo leverden volgens het SOHR strijders van JN en *Ansar al-Din* op 18 maart 2015 strijd met pro-regeringseenheden van de NDF, de *al-Quds al-Filistini* brigade, eenheden van Hezbollah en sjiiitische strijders uit Iran en Afghanistan in de buitenwijken van het dorp Handarat.¹⁸⁶

In de nacht van 7 op 8 april 2015 pleegde ISIS twee (auto-)bomaanslagen op stellingen van rebellen behorende tot *Liwa al-Tawhid*¹⁸⁷, in de noordelijke plaatsen Hawar Kilis en Marea, richting de Syrische grens met Turkije. Hierbij zouden ten minste 32 personen om het leven zijn gekomen. De aanval was volgens het SOHR bedoeld om de invloed van ISIS in het noordelijke deel van de provincie Aleppo te vergroten. Onder de doden in Marea zouden zich een plaatselijke emir van JN (bekend onder de naam Abu Marea) en twee commandanten van de islamistische groeperingen *Jabha al-Shamiya* en *Jaish al-Mujahideen* bevinden.¹⁸⁸

Op 30 mei 2015 werden volgens het SOHR en de BBC meer dan 70 mensen gedood door aanvallen van regeringshelikopters met vatenbommen op de door ISIS bezette plaats al-Bab in het noorden van Aleppo en op een door rebellen bezette wijk van Aleppo-stad.¹⁸⁹ Volgens Amnesty International en het VDC veroorzaakten vatenbommen van het regime tussen januari 2014 en maart 2015 meer dan 3000 dodelijke burgerslachtoffers in de provincie Aleppo.¹⁹⁰

3.3.2 *Al-Hasakah*

In de regio al-Hasakah verslechterde de veiligheid in de verslagperiode, met name door voortdurende gevechten tussen ISIS en de Koerdische YPG en haar bondgenoten, waaronder de Syriac Military Council. Er werd zwaar gevochten in onder andere Tal-Tamir en Ras al-Ayn, waarbij aan weerszijden doden en gewonden vielen.¹⁹¹

Ook verslechterde de veiligheidssituatie in al-Hasakah door luchtaanvallen van de internationale anti-ISIS coalitie.¹⁹²

3.3.3 *Al-Quneitra*

In de provincie al-Quneitra in het zuiden van Syrië werd in de verslagperiode zwaar gevochten tussen regeringsgezinde troepen (met name de NDF) en islamistische oppositiegroepen. De gevechten vinden veelal plaats in de plattelandsdelen van al-Quneitra. Het regime maakte hierbij naar verluidt veel gebruik van vatenbommen.

¹⁸⁴ Dit bestand werd volgens UNHCR door alle strijdende partijen geëerbiedigd.

¹⁸⁵ UNHCR, Syria in focus nr 3, 2015, *UNHCR succeeds in crossing conflict lines to provide life-saving assistance in eastern Aleppo*, 11 maart 2015.

¹⁸⁶ SOHR, *The Islamic battalions shell areas in Aleppo*, 18 maart 2015.

¹⁸⁷ Liwa al-Tawheed, of de Tawheed Brigade, is sinds 2013 onderdeel van IF.

¹⁸⁸ BBC, *Syria conflict: Islamic State bombings target rebels*, 8 april 2015.

¹⁸⁹ BBC, *Syria crisis: 'barrel bomb strikes kill 72' in Aleppo province*, 30 mei 2015, SOHR, *60 civilians killed by a massacre by regime helicopters in al-Bab city*, 30 mei 2015.

¹⁹⁰ Amnesty International, *Death everywhere. War crimes and human rights abuses in Aleppo, Syria*, mei 2015, BBC, *Syria crisis: 'barrel bomb strikes kill 72' in Aleppo province*, 30 mei 2015.

¹⁹¹ SOHR, *Clashes and losses between IS and YPG in al-Hasakah countryside*, 18 maart 2015.

¹⁹² SOHR, *US led coalition warplanes strike areas in al-Raqqa and al-Hasakah*, 8 april 2015.

Zo wierp het regime volgens het SOHR op 15 maart 2015 vatenbommen op onder andere de dorpen Saida al-Jolan en al-Ma'alaqa in het zuiden van al-Quneitra en op 5 maart 2015 op het dorp Mashara, in het midden van de provincie, om rebellen uit te schakelen. Hierbij zouden enkele rebellen zijn gedood.¹⁹³

In de tweede helft van februari 2015 braken gevechten uit tussen Hezbollah-strijders, gesteund door Iraanse strijdkrachten en islamitische facties, waaronder JN, rondom het plaatsje al-Hamidiyyi in het centrale deel van al-Quneitra. De gevechten waren onderdeel van de militaire campagne van regeringsgezinde strijdkrachten om in het gebied ten zuidwesten en ten zuiden van Damascus (al-Quneitra en Dera'a) op te rukken. Volgens informatie van het *Institute for the Study of War* (ISW) was op 1 april 2015 het grootste deel van Dera'a en al-Quneitra nog onder controle van JN en andere rebellenfacties.¹⁹⁴ De hevige gevechten in al-Quneitra en Dera'a zorgden voor grote groepen nieuwe ontheemden en vluchtelingen.¹⁹⁵

3.3.4

Ar-Raqqa

De provincie ar-Raqqa was in de verslagperiode in handen van ISIS. De gelijknamige provinciehoofdstad werd door ISIS medio 2014 tot hoofdstad van hun islamitisch kalifaat in Syrië uitgeroepen. ISIS veroverde eind augustus 2014 de luchtmachtbasis Tabqa in de provincie ar-Raqqa. Volgens het SOHR kwamen na dagenlange bloedige gevechten om de strategisch gelegen basis 346 ISIS-strijders en meer dan 170 soldaten van het regeringsleger om het leven. De luchthaven was het laatste bolwerk van het al-Assad-bewind in de provincie ar-Raqqa.¹⁹⁶ De verovering werd in de gelijknamige stad met schoten gevierd en vanuit moskeeën werd het nieuws omgeroepen. Volgens ooggetuigen lieten ISIS-strijders de afgesneden hoofden van Syrische militairen zien op het centrale plein van de stad. ISIS zou nog ongeveer 150 Syrische militairen in de buurt van de basis gevangen houden.¹⁹⁷ ISIS zou op 24 augustus 2014 bij de veroverde luchtmachtbasis meer dan 160 gevangengenomen Syrische militairen hebben geëxecuteerd.¹⁹⁸

Bij bombardementen van de Syrische luchtmacht op 17 augustus 2014 in de provincie ar-Raqqa op gebouwen van het regime die door ISIS waren veroverd, zoals kantoren van de Syrische geheime dienst en de krijgsraad, zouden volgens het SOHR zeker 49 personen om het leven zijn gekomen, waaronder 31 ISIS-strijders.¹⁹⁹ In augustus 2014 bombardeerde de Syrische luchtmacht ISIS-doelen in het noorden en oosten van Syrië op bijna dagelijkse basis.²⁰⁰ Bij verschillende luchtaanvallen in de provincie ar-Raqqa zouden tenminste 53 personen om het leven

¹⁹³ SOHR, *Some fighters killed in al-Quneitra, and the warplanes attack areas in the countryside of Daraa*, 15 maart 2015.

¹⁹⁴ SOHR, *Clashes continue between regime forces backed by Hezbollah against rebel and Islamic fighters in Aleppo and Dar'a*, 24 februari 2015; ISW, *Control of terrain in Syria: March 31, 2015*.

¹⁹⁵ Humanitarian Response, *Southern Syria: Population & internally displaced persons – February 2015*, 5 maart 2015; Vertrouwelijke bron.

¹⁹⁶ The New York Times, *ISIS tightens its grip with seizure of air base in Syria*, 24 augustus 2014.

¹⁹⁷ Trouw, *IS veroverd luchthaven Syrië, honderden doden*, 24 augustus 2014; Die Zeit, *IS-Terroristen erovern syrischen Militärflughaven*, 24 augustus 2014; The Guardian, *Syria: ISIS militants close in on strategic airbase*, 25 augustus 2014; Volkskrant, *IS wint bloedige slag Syrië om luchtmachtbasis*, 25 augustus 2014.

¹⁹⁸ Trouw, *IS executeert meer dan 160 Syrische krijgsvangenen*, 28 augustus 2014.

¹⁹⁹ BBC News, *Syria crisis: Islamic State fighters seize Aleppo towns*, 13 augustus 2014; Algemeen Dagblad, *IS wint terrein in Aleppo-regio: twee grensdorpen bij Turkije veroverd*, 13 augustus 2014; NRC Handelsblad, *Assad kan zijn gang weer gaan*, 13 augustus 2014; Elsevier, *Agressiever dan Al-Qaeda; Irak/ vijf vragen over de opmars van de Islamitische Staat (IS), het Amerikaanse ingrijpen en de opties om een kalifaat in het Midden-Oosten te voorkomen*, 16 augustus 2014; Trouw, *Syrische luchtmacht doodt tientallen IS-strijders*, 17 augustus 2014; ANP Buitenlandse IS-aanhangers gedood in Syrië, 5 september 2014.

²⁰⁰ BBC News, *Syria conflict: Dozens killed in strikes on Talbiseh*, 17 september 2014.

zijn gekomen. ISIS zou met luchtafweergeschut voor het eerst een Syrische gevechtsvliegtuig uit de lucht hebben geschoten bij de stad ar-Raqqa.²⁰¹

De provincie ar-Raqqa was in de verslagperiode veelvuldig het doelwit van luchtaanvallen van de internationale anti-ISIS coalitie, onder leiding van de Verenigde Staten. Met name rond de stad ar-Raqqa, voerde de coalitie sinds september 2014 veel luchtaanvallen uit op ISIS-doelen. Bij de luchtaanvallen kwamen tientallen ISIS-strijders om het leven. Ook werden er soms burgers gedood bij de luchtaanvallen, zoals bij voorbeeld bij een aanval op een olieraffinaderij in Tal-Abyad, bij de Syrisch-Turkse grens, op 9 maart 2015.²⁰² Op de grond kwamen veel gevechten voor, met name tussen ISIS en Koerdische YPG-strijders. De YPG zette vanaf maart 2015 een offensief in het noordelijke deel van de provincie in, om ISIS verder van de grenzen met de Koerdische regio's (Rojava) in het noorden van Syrië terug te dringen. Zo werden op 24 maart 2015 28 ISIS-strijders gedood door YPG-strijdkrachten bij het plaatsje al-Jalabiyya.²⁰³

3.3.5

As-Suwayda

In de plattelandsgebieden in de regio al-Suwayda kwamen in de verslagperiode gevechten voor tussen regeringstroepen en rebellen, vooral in het westelijke deel van de provincie, grenzend aan de provincie Dera'a en langs de snelweg tussen as-Suwayda stad en Damascus en tussen ISIS en het regeringsleger in het noordoosten van de provincie. Zo werden op 28 april 2015 drie rebellen gedood tijdens gevechten met soldaten van het regime in de buurt van het plaatsje Braq.²⁰⁴ Op 24 april 2015 slaagde ISIS er volgens het SOHR in om een gevechtsvliegtuig van het Syrische leger neer te halen in het noordoostelijke plattelandsgebied van as-Suwayda. ISIS had op 10 april 2015 het in dit gebied gelegen militaire vliegveld van Khalkhala bestookt waarbij 21 soldaten van het Syrische leger en 16 ISIS-strijders werden gedood. Het regeringsleger wist de aanval van ISIS af te slaan.²⁰⁵ In het gebied rondom de provinciale hoofdstad as-Suwayda en in de hoofdstad zelf (voornamelijk bewoond door druzen) waren gedurende de verslagperiode geen oppositionele strijdkrachten aanwezig en bleef het voor zover bekend rustig.²⁰⁶

3.3.6

Damascus

In de verslagperiode werd in Damascus veel strijd geleverd in de provinciegebieden rondom de stad Damascus, in een oostelijke buitenwijk van de stad Damascus, Jobar en in de wijk Yarmouk die volledig wordt bewoond door Palestijnse vluchtelingen. Op 12 april 2015 slaagden rebellen erin een belangrijke verbindingsbrug bij het plaatsje Zamalka te veroveren. Deze brug verbindt het Jobar-district in Damascus met Zamalka en het omliggende gebied. Strijders van de islamistische groepering *Ahrar al-Sham* (AS) verklaarden dat zij bij de gevechten veel soldaten van het leger van president al-Assad hadden gedood of verwond.²⁰⁷

²⁰¹ The New York Times, *Syria hitting rebels with a new intensity*, 18 september 2014; Trouw, *IS schiet Syrisch oorlogsvliegtuig uit de lucht*, 16 september 2014; Trouw, *Zeker 53 doden bij reeks luchtaanvallen in Syrië*, 17 september 2014; The New York Times, *Syrian plane shot down as attacks by groups intensify*, 16 september 2014.

²⁰² SOHR, *US-led coalition warplanes strike areas in al-Raqqa and al-Hassakah*, 8 april 2015, SOHR, *US-led coalition warplanes attack IS-movements in al-Raqqa, while the regime warplanes attack areas in Deir Ezzor*, 25 maart 2015, SOHR, *US led coalition airplanes kill 30 IS militants and employees of an oil refinery in Tal Abyad*, 9 maart 2015.

²⁰³ SOHR, *YPG fighter killed 28 IS militants in the province of al-Raqqa*, 24 maart 2015, SOHR, *Clashes break out in al-Raqqa province*, 9 maart 2015.

²⁰⁴ SOHR, *The helicopters drop 13 barrel bombs on al-Yarmouk camp, and clashes break out in Rif Dimashq and al-Suwaydaa*, 29 april 2015,

²⁰⁵ SOHR, *IS shots down a warplane in al-Suwaydaa countryside*, 24 april 2015, The Syrian Observer, *Regime repels ISIS attack on Suwayda's Khalkhala airport*, 13 april 2015.

²⁰⁶ SOHR, *Local news: Al-Suwaydaa*, geraadpleegd op 3 april 2015; Vertrouwelijke bron.

²⁰⁷ Syrian Mirror, *Opposition forces seize control of Zamalka bridge in Damascus countryside*, 13 april 2015.

3.3.6.1 Gevechten in Yarmouk

Eind maart 2015 braken in het Palestijnse vluchtelingenkamp Yarmouk in Damascus gevechten uit tussen ISIS en eenheden van *Aknaf Bayt al-Maqdis*, een salafistische groepering die oorspronkelijk uit Gaza afkomstig is en naar verluidt banden heeft met Hamas.²⁰⁸ Op 1 april 2015 was ISIS er in geslaagd grote delen van het kamp in bezit te nemen.²⁰⁹ Een week later had ISIS vrijwel de gehele wijk onder controle en zaten de weinige overgebleven strijders van Aknaf Bayt al-Maqdis klem tussen de beschietingen van ISIS en die van de regeringstroepen. Volgens berichten zou JN ISIS doorgang naar het kamp hebben verleend, onder andere door andere oppositiegroepen te blokkeren bij controleposten van JN. Mede hierdoor zouden de Palestijnse strijders geïsoleerd zijn geraakt.²¹⁰ Op 8 april 2015 zouden volgens *Amnesty International* al achttien Palestijnse burgers uit het kamp zijn omgekomen door beschietingen van ISIS-sluipschutters en luchtaanvallen van de Syrische luchtmacht.²¹¹ Ook waren er meldingen van onthoofdingen door ISIS-strijders van Palestijnse krijgsgevangenen en zou ISIS jongens en jongemannen uit het kamp ronselen voor de strijd.²¹² ISIS zou in de moskeeën in het kamp een verklaring hebben uitgegeven waarin werd gesteld dat oppositionele strijders die zich aansluiten bij ISIS of JN niet zullen worden onthoofd.²¹³

De toch al slechte humanitaire situatie in Yarmouk (zie ook paragraaf 4.4.8 en 5.3) verslechterde na de inval van ISIS aanzienlijk. Hulporganisatie UNRWA²¹⁴ stelde in april 2015 dat er geen mogelijkheden waren om voedsel, water en medicijnen naar de hulpbehoevende Palestijnse bevolking in het kamp te brengen. Dit zou er in de loop van de eerste weken van april toe hebben geleid dat er nagenoeg geen voedsel, schoon water en medicijnen meer beschikbaar zouden zijn voor de bevolking van Yarmouk.²¹⁵

Halverwege april 2015 trok ISIS zich grotendeels terug uit Yarmouk. Het was niet duidelijk of ISIS zich vrijwillig terugtrok of dat ze zouden zijn verjaagd. Volgens sommige bewoners van Yarmouk zou ISIS Aknaf Bayt al-Maqnes hebben verjaagd en zouden strijders van JN de plek van ISIS hebben ingenomen. Anderen stelden dat Aknaf ISIS zou hebben verjaagd. Ook volgens de Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO zou JN de overhand hebben in Yarmouk.²¹⁶

Het Syrische regime voerde met name in de maand april 2015 regelmatig luchtaanvallen uit op Yarmouk. Volgens het SOHR zou op 29 april 2015 het aantal vatenbommen dat het regime boven de wijk had losgelaten op dertien staan. Ook zouden door het regime raketten zijn afgevuurd op de wijk.²¹⁷

²⁰⁸ Deze groepering speelde ook een rol in de gevechten tussen Israël en Gaza in de zomer van 2014.

²⁰⁹ SOHR, *The clashes continue in al-Yarmouk camp and ISIS takes control over wide parts of it*, 1 april 2015, *The Daily Star*, *ISIS seizes most of Yarmouk refugee camp in Damascus: PLO*, 1 april 2015.

²¹⁰ De Volkskrant, *IS onthoofdt Palestijnse strijder in Yarmouk*, 3 april 2015.

²¹¹ Trouw, *Amnesty: Zeker 18 doden in Palestijns kamp Yarmouk*, 8 april 2015.

²¹² The Independent, *ISIS accused of beheading captives in Palestinian refugee camp Yarmouk as advance towards Syrian capital Damascus continues*, 6 april 2015, NOS, *Situatie Yarmouk 'erger dan onmenselijk'*, 8 april 2015.

²¹³ De Volkskrant, *IS onthoofdt Palestijnse strijder in Yarmouk*, 3 april 2015.

²¹⁴ Zie voor de activiteiten van UNRWA paragraaf 5.3.1).

²¹⁵ The Independent, *ISIS accused of beheading captives in Palestinian refugee camp Yarmouk as advance towards Syrian capital Damascus continues*, 6 april 2015, NOS, *Situatie Yarmouk 'erger dan onmenselijk'*, 8 april 2015, De Volkskrant, *IS onthoofdt Palestijnse strijder in Yarmouk*, 3 april 2015.

²¹⁶ NOS, *IS grotendeels weg uit Yarmouk*, 15 april 2015, Reuters, *Islamic State withdraws from Yarmouk camp, Nusra remains: residents*, 15 april 2015.

²¹⁷ SOHR, *The helicopters drop 13 barrel bombs on al-Yarmouk camp, and clashes break out in Rif Dimashq and al-Suwaydaa*, 29 april 2015.

3.3.7 *Reef Dimashq (Ruraal Damascus)*

Reef Dimashq is voor het grootste deel in handen van het regime, gesteund door de Libanese Hezbollah. In januari 2015 heroverden Hezbollah-strijders en soldaten van het Syrische leger sleutelposities bij de grens met Libanon op rebellengroepen. Zowel JN als ISIS hebben een sterke aanwezigheid in de regio, onder meer vanwege toegang tot strategische grensovergangen.²¹⁸

Op 21 februari 2015 werd ISIS-emir van de regio Qalamoun, Abu Osama al-Banyasi, gedood in een hinderlaag die was opgezet door Abu al-Walid al-Maqdisi, volgens SOHR de 'emir van een groep' binnen ISIS. Maqdisi zou kort daarvoor zijn overgelopen van JN naar ISIS. Tussen de beide emirs was onenigheid ontstaan over het beleid in de Qalamoun-regio.²¹⁹

In de eerste helft van mei 2015 braken hevige gevechten uit in de regio Qalamoun tussen Libanese Hezbollah-strijders en Syrische regeringstroepen enerzijds en diverse Syrische rebellengroepen anderzijds. Hezbollah slaagde erin Syrische rebellen, JN en ISIS terug te dringen in een deel van de Qalamoun-regio.²²⁰ Voor zowel Hezbollah als de Syrische regering is de Qalamoun-regio van cruciaal strategisch belang. Voor beide partijen vormt de regio een belangrijke doorvoerroute voor goederen.²²¹ Voor de regering van president al-Assad is de controle over het gebied bovendien belangrijk vanwege het veiligstellen van de belangrijke verbindingsweg tussen Damascus, Homs en het regeringsbolwerk Latakia, aan de Syrische westkust. Hezbollah vreest daarnaast dat terreinverlies in Qalamoun zal leiden tot een overslag van extremisme en terroristisch geweld vanuit Syrië, met name in de door Hezbollah gecontroleerde Libanese Bekaa valei. De Qalamoun-regio staat grotendeels onder controle van de Syrische regering en Hezbollah, maar doordat het een uitgestrekt en bergachtig terrein betreft, zijn rebellengroepen²²² er tot op heden in geslaagd een sterke aanwezigheid te handhaven, mede door een guerilla-achtige tactiek te hanteren.²²³

3.3.8 *Dera'a*

In de provincie Dera'a werd gedurende de verslagperiode vrijwel constant strijd geleverd tussen regeringstroepen en rebellen en tussen rebellengroepen onderling. Gevechtsvliegtuigen en helikopters van het regime voerden zeer regelmatig luchtaanvallen uit op dorpen en steden in de provincie waarbij veelvuldig gebruik werd gemaakt van vatenbommen.²²⁴

Op 25 maart 2015 namen rebellen de oude stad Bushra al-Sham in, na een vijftal dagen van hevige gevechten met regeringstroepen en regeringsgezinde milities. Bushra was sinds het uitbreken van het conflict in 2011 in handen van de regering en gold als een cruciaal bolwerk van al-Assad in de provincie Dera'a. Bushra al-

²¹⁸ The Daily Star, *Hezbollah regains Syrian Qalamoun border position*, 5 januari 2015.

²¹⁹ SOHR, *Al-Maqdesi assassinates al-Banyasi in al-Qalamoun*, 22 februari 2015, Al-Monitor, *IS' leader assassinated from within*, 24 februari 2015.

²²⁰ The Washington Institute, *Hezbollah's victory in Qalamoun: Winning the battle, losing the war*, 20 mei 2015.

²²¹ Zo zou Hezbollah vooral vrezen voor de doorvoer van wapens vanuit Iran naar Libanon.

²²² Het betreft in deze regio voornamelijk Jabhat al-Nusra, ISIS en Jaish al-Fatah Operations Room-strijders. Deze laatste groep werd in het voorjaar van 2015 opgericht in navolging van de groepering met dezelfde naam die Idlib innam in maart 2015 (zie ook paragraaf 3.3.11). Naar verluidt gaat het in totaal om ongeveer 3000 rebellen.

²²³ Aljazeera, *Fighting rages along Syria's Lebanon border*, 10 mei 2015; Aljazeera, *Why Qalamoun matters for Hezbollah*, 11 mei 2015.

²²⁴ Zie SOHR, Local news, Dar'a, <http://www.syriahr.com/en/category/local-news/dara/>, geraadpleegd op 29 april 2015.

Sham is bekend vanwege de vele Romeinse architectonische overblijfselen en is door UNESCO geclassificeerd als werelderfgoed.²²⁵

Op 28 april 2015 voerde het regime luchtaanvallen met vatenbommen uit op de plaatsen Bushra al-Harir, Bushra al-Sham, Nahetah en al-Jadodah en op de dorpen Ayb al-Malzomah en al-Msikah. Vliegtuigen van de regering bombardeerden stellingen van rebellen in de buurt van de plaats Tal al-Jabiyi. Het is onbekend hoeveel slachtoffers deze luchtaanvallen vergden.²²⁶

Op 29 april 2015 leverden rebellengroepen intensief strijd tegen elkaar in de plaats Sahem al-Jolan, in het westelijke plattelandsgebied van Dera'a. Strijders van de gematigde oppositionele groep Shohada al-Yarmouk vochten hierbij tegen JN en andere islamistische groeperingen om controle over het gebied en over controleposten rondom de plaats.²²⁷

3.3.9

Deir az-Zor

De provincie Deir az-Zor staat bijna volledig onder controle van ISIS. Gedurende de verslagperiode waren er berichten van (soms grootschalige) executies en afslachtingen door ISIS. Zo vermoorden ISIS-strijders in augustus 2014 700 leden van de al-Sheitaat stam, na een bloedig conflict met betrekking tot een aantal olievelden in de provincie. Naar verluidt zou ISIS in één dag 300 leden van de stam hebben vermoord in het plaatsje Ghraaneij. Anderen werden eerst berecht door sharia rechtbanken, alvorens ze werden omgebracht. Velen werden onthoofd.²²⁸ Volgens ISIS zouden leden van de al-Sheitaat-stam ongelovigen zijn, die geen rust, veiligheid, geld, eten, familie of echtgenotes verdienen.²²⁹

Speciale eenheden van het Syrische leger slaagden erin op 15 september 2014 een brug in de stad Deir az-Zor over de rivier de Eufraat te vernietigen, die door ISIS werd gebruikt om goederen naar het oosten van Syrië te brengen. In schermutselingen met andere rebellengroepen kreeg ISIS in juli 2014 het merendeel van de provincie Deir az-Zor in handen door bewapening te gebruiken die via Irak was aangevoerd. Delen van de stad Deir az-Zor, inclusief het vliegveld, zijn in handen van het Syrische regime.²³⁰ In de tweede helft van maart 2015 ondernam ISIS een poging het militaire vliegveld bij de stad te veroveren. Het Syrische leger wist deze af te slaan. Bij de gevechten vielen meerdere doden en gewonden, zowel aan de kant van het leger als aan de kant van ISIS. Er vielen ook doden en gewonden onder burgers, onder wie enkele kinderen.²³¹

3.3.10

Hama

Het regime heeft Hama sinds het begin van het conflict in 2011 onder controle. Echter, in de eerste maanden van 2015 vestigde ISIS een grotere aanwezigheid in de plattelandsdelen van de provincie. ISIS-aanvallen op dorpen op het platteland in

²²⁵ Aljazeera, *Syria rebels seize ancient town near Jordanian border*, 25 maart 2015, SOHR, *Rebel and Islamic battalions take control on Busra al-Sham*, 25 maart 2015.

²²⁶ SOHR, *The helicopters strike by barrel bombs areas in Daraa and Reef Dimashq*, 28 april 2015.

²²⁷ SOHR, *Intensive clashes break out between Jabhat al-Nusra and other Islamic factions against Shohada al-Yarmouk brigade in Sahem al-Jolan*, 29 april 2015.

²²⁸ Reuters, *Islamic State executed 700 people from Syrian tribe: monitoring group*, 16 augustus 2014, CNN, *ISIS's struggle to control its oil riches*, 3 september 2014.

²²⁹ NRC Handelsblad, *Zevenhonderd stamleden in oosten Syrië geëxecuteerd door IS*, 16 augustus 2014; Trouw, *Syrische luchtmacht doodt tientallen IS-strijders*, 17 augustus 2014.

²³⁰ Reuters, *Syrian army destroys Islamic State-controlled bridge*, 15 september 2014; ANP, *Door de IS bezette brug in Syrië vernietigd*, 15 september 2014.

²³¹ Ara News, *Islamists attack Syrian military airport near Deir ez-Zor*, 25 maart 2015.

het eerste kwartaal van 2015 zouden vooral bedoeld zijn om controle te krijgen over de verbindingswegen tussen Hama, Aleppo en Damascus.²³²

Ook andere rebellengroepen streden in de verslagperiode tegen het regime in de provincie Hama. Zo kondigde de *Feilqa al-Sham* brigade op 9 april 2015 aanvallen aan op controleposten van de overheid in het noorden en westen van de provincie. Volgens de rebellengroep zijn de aanvallen op doelen in de provincie Hama vooral bedoeld om de druk van regimeaanvallen op de rebellen in Idlib te verminderen. Hiermee ontstond een nagenoeg aaneengesloten strijdtonel tussen Hama en het noordelijker gelegen Idlib.²³³ Rebellengroepen onder leiding van JN namen eind maart 2015 Idlib in, ten koste van het regeringsleger (zie ook paragraaf 3.3.11).

Ook in Hama reageerde het regeringsleger veelal door middel van luchtaanvallen met helikopters die vatenbommen gooiden op gebieden die door rebellen werden gecontroleerd, of waar rebellengroepen aan een opmars bezig waren.²³⁴

3.3.11 Homs

Homs was lange tijd gedurende het conflict in Syrië een min of meer stabiele regio onder controle van het regime. Echter, in de verslagperiode werd een aantal aanslagen gepleegd in Homs door ISIS en/of JN en er waren regelmatig gevechten tussen regeringstroepen en rebellen. ISIS zou doordat het verliezen leed in het noorden van het land tegen met name de YPG-strijders, op zoek zijn naar uitbreiding in andere delen van Syrië, onder andere Homs en Hama.²³⁵

Zo kostte een dubbele bomaanslag bij een basisschool in de merendeels door alawieten bewoonde wijk Akrama in Homs op 1 oktober 2014 het leven aan 41 kinderen in de leeftijd tussen de zes en negen jaar en aan zeven volwassenen. Er vielen tientallen gewonden. De ouders wilden waarschijnlijk zoveel mogelijk kinderen treffen, want de bommen gingen af op het moment dat de school uitging. De aanslag werd niet opgeëist. Vermoed wordt echter dat de ISIS of JN achter de aanslag zitten.²³⁶

Op 10 april 2015 pleegde ISIS een bomaanslag in de alawitische wijk Zahraa in de stad Homs, waarbij ten minste een persoon om het leven kwam en tientallen gewond raakten. ISIS eiste de aanslag op en kondigde aan meer aanslagen te zullen plegen in de regio.²³⁷

Op 17 april 2015 braken gevechten uit tussen regeringstroepen en ISIS in het Jazal-gebied in het oosten van de provincie Homs. Tegelijkertijd leverden troepen van het regime strijd met islamistische facties in de wijk al-Wa'ar in Homs. Het SOHR meldde dat er slachtoffers vielen aan zowel de regeringskant als aan de kant van de rebellen.²³⁸

Bij de gevechten maakte het regime naar verluidt gebruik van vatenbommen, waarbij naast rebellen ook meerdere burgers om het leven kwamen.²³⁹

²³² Al-Monitor, *IS' Hama incursion threatens Nusra's gains*, 1 april 2015.

²³³ Syria Direct: *New Hama battle to release pressure on Idlib*, 9 april 2015.

²³⁴ SOHR, *Clashes break out in Homs and the helicopters drop barrel bombs on the countryside of Hama*, 3 februari 2015. [Anadolu Agency, Syrian regime kills 26 in barrel bomb attacks](#), 29 januari 2015.

²³⁵ ISW, *Syria situation report: April 7-14, 2015*.

²³⁶ RTL Nieuws, *Bomaanslagen bij basisschool Syrië*, 1 oktober 2014.

²³⁷ ISW, *Syria situation report: April 7-14, 2015*.

²³⁸ SOHR; *The regime troops shell the country side of Hama, while clashes break out in Homs*, 17 april 2015.

²³⁹ SOHR, *Clashes around Talbisa city and explosive barrels on al-Rastan*, 12 april 2015.

Medio mei 2015 braken gevechten uit tussen ISIS en Syrische regeringstroepen bij de stad Tadmur en de historische stad Palmyra. Op 15 mei 2015 zou ISIS het noorden van de stad – die op de UNESCO wereld erfgoedlijst staat – in bezit hebben genomen en werden berichten gemeld in de media van executies door ISIS van tientallen burgers, onder wie vrouwen en kinderen. Een dag later, echter, zou ISIS al weer verdreven zijn uit de stad door het Syrische leger en pro-regeringsmilities. Het SOHR meldde op 17 mei 2015 dat tijdens de gevechten bijna 300 mensen zouden zijn omgekomen, onder wie 57 burgers, 123 regeringssoldaten en pro-regeringsstrijders (voornamelijk NDF) en 115 ISIS-strijders. Onder de slachtoffers zouden volgens het SOHR ook drie ISIS-kopstukken zitten. Het is niet bekend welke leiders het betreft.²⁴⁰ Op 20 mei 2015, echter, keerde ISIS de strijd en nam het bezit van de stad, nadat het Syrische leger zich had teruggetrokken. Met de inname kreeg de groep tevens toegang tot een aantal in de regio gesitueerde olie- en gasvelden en boekte zij strategische winst vanwege controle over de toegangsroute naar het noordoostelijker gelegen Deir az-Zor en het omliggende gebied. In Deir az-Zor zijn ISIS en regeringstroepen in een langslpende strijd verwickeld om controle. Het Syrische leger slaagde er nog wel in de meeste burgers uit de stad te evacueren en ook honderden vervoerbare archeologische voorwerpen werden in veiligheid gesteld, voordat ISIS de stad innam. Tijdens het offensief van ISIS zouden tientallen soldaten van het regime zijn gedood.²⁴¹

Kort na de verovering van de stad nam ISIS ook de bij Palmyra gelegen militaire basis in en een dag na de verovering van Palmyra bezette de groep de laatste grenspost met Irak die nog in handen was van het Syrische leger, al-Tanf. Bij de gevechten om de basis kwamen volgens het SOHR meer dan honderd soldaten van het Syrische leger om het leven. De verovering van de grenspost is van groot strategisch belang omdat dit ISIS vrije doorgang verschaft vanuit Syrië naar de Iraakse steden Ramadi en Bagdad.²⁴² Op 31 mei publiceerde ISIS foto's waarop te zien is hoe de groep de beruchte Tadmur-gevangenis²⁴³ opblaast. Naar verluidt werden de gevangenen die nog in Tadmur verbleven voor de verovering door ISIS door het regeringsleger naar andere gevangenissen overgebracht.²⁴⁴

3.3.12

Idlib

De veiligheidssituatie in de regio Idlib verslechterde gedurende de verslagperiode vanwege constante strijd tussen rebellenfacties, waaronder JN, en regeringstroepen. De regering zou bij de verschillende gevechten met oppositionele groepen met grote regelmaat luchtaanvallen hebben ingezet met vatenbommen en chloorgasbommen in bewoond gebied dat door rebellen werd bezet of belegerd. Regeringstroepen leden met name in de maand april van 2015 zware verliezen in deze provincie.²⁴⁵

Tijdens een bijeenkomst van leiders van AS en het IF in het stadje Ram Hamdan in de noordwestelijke provincie Idlib kwamen bij een zelfmoordaanslag op 9 september

²⁴⁰ SOHR, *About 300 people killed since the beginning of IS attack on the city of Tadmor*, 17 mei 2015, Algemeen Dagblad, *Gevechten Syrisch leger en IS bij historisch Palmyra*, 16 mei 2015.

²⁴¹ De Volkskrant, *IS verovert archeologische schatkamer Palmyra*, 21 mei 2015, NOS, *Historische stad Palmyra valt in handen van IS*, 20 mei 2015.

²⁴² De Volkskrant, *IS verovert grensovergang Syrië met Irak*, 21 mei 2015, BBC, *Islamic State, 'seizes last Syria-Irak border crossing'*, 22 mei 2015.

²⁴³ De Tadmur-gevangenis is berucht vanwege de vele martelingen en executies die er plaatsvonden, met name in de jaren 1980 onder het bewind van president Hafez al-Assad (1971-2001), de vader van de huidige president Bashar al-Assad. Bashar al-Assad sloot de gevangenis kort na zijn aantreden in 2001. Echter, na het uitbreken van het conflict in Syrië in 2011, werd de gevangenis opnieuw in gebruik genomen en deden nieuwe geruchten van grootschalige martelingen en executies in de Tadmur-gevangenis de ronde.

²⁴⁴ Aljazeera, *Isil 'blows up' Syria's notorious Palmyra prison*, 31 mei 2015, Die Zeit, *IS sprängt Gefängnis von Palmyra*, 31 mei 2015.

²⁴⁵ ISW, *Syria situation report: April 20-28, 2015*, SOHR, *Local news, Idlib*, geraadpleegd op 29 april 2015.

2014 volgens een Syrische ngo ten minste 28 van hen om het leven, onder wie de politieke leider van AS en de voornaamste politieke woordvoerder van IF, Hassan Abboud (krijgsnaam: Abu Abdallah Al-Hamawi). Abboud gold volgens politieke waarnemers als één van de belangrijkste politieke kopstukken van de oppositie tegen het Syrische regime. De Shura-raad van AS benoemde kort daarop Hashim Al-Sheikh (krijgsnaam: Abu Sjabir) tot politiek leider en Abu Salih (in plaats van de eveneens bij de aanslag omgekomen Abu Talha) tot militair leider van AS. Hoewel de identiteit van de daders niet bekend is, werd door internationale waarnemers gewezen naar ISIS, met wie AS in een ideologisch conflict verwickeld was.²⁴⁶

Bij luchtaanvallen op 21 september 2014 door het Syrische leger in en rond de plaatsen Saraqeb en Ehsin in de noordelijke provincie Idlib kwamen volgens het SOHR zeker 42 burgers, onder wie 16 kinderen en 11 vrouwen, om het leven. Een van de luchtaanvallen trof mensen die Saraqeb vanwege een eerdere luchtaanval waren ontvlucht.²⁴⁷

Op 5 maart 2015 meldden Syrische staatsmedia dat de vooraanstaande militaire commandant van JN, Abu Hammam al-Shami (ook bekend als Farooq al-Suri), was gedood tijdens een militaire operatie van de Syrische luchtmacht in de provincie Idlib. Naar verluidt zouden naast al-Shami nog twaalf andere commandanten van JN zijn gedood tijdens de luchtaanvallen.²⁴⁸

Volgens Syrische activisten en oppositieleiden voerde het regime op 17 maart 2015 een luchtaanval uit in de provincie Idlib op de plaatsen Sarmin en Qminas, waarbij chloorgas gebruikt zou zijn. Hierbij zouden zes personen om het leven zijn gekomen, onder wie een volledig gezin met drie kinderen, en tientallen personen zouden gewond zijn geraakt. Ook in 2014 werd het Syrische regime door de *Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens* (OPCW) al verdacht van het inzetten van chloorgas²⁴⁹ in bewoonde gebieden.²⁵⁰ Mensenrechtenorganisaties, waaronder Amnesty International, hebben de aanval met gifgas veroordeeld als een oorlogsmisdaad.²⁵¹ De aanval zou een schending betekenen van VN-resolutie 2209 van 6 maart 2015 waarin het gebruik van chloorgas als oorlogswapen wordt veroordeeld.²⁵²

Op 29 maart 2015 nam een aantal rebelgroepen onder de noemer *Jaish al-Fatah Operations Room* (JFOR) en onder aanvoering van JN de stad Idlib in ten koste van het regeringsleger. Het Syrische regime werd er door mensenrechtenactivisten van beschuldigd chloorgas en zware bommen te hebben gebruikt in bewoond gebied gedurende de gevechten. Het verlies van de stad betekende voor het regime een zware strategische nederlaag en het verlies van de tweede provinciale hoofdstad na

²⁴⁶ Frankfurter Allgemeine *IS-Terror: Bruderkrieg unter Syriens Islamisten*, 10 september 2014; AFP, *Etat islamique en Irak: Kerry au Proche-Orient, Obama dévoile sa stratégie*, 10 september 2014; Trouw, *Assad heeft weer een vijand minder*, 11 september 2014; AP, *Syrian rebel group names new leaders after blast*, 10 september 2014.

²⁴⁷ Trouw, *Tientallen burgerdoden door luchtaanvallen in Syrië*, 22 september 2014.

²⁴⁸ Aljazeera, *Syria Nusra front commander killed in Syria airstrike*, 6 maart 2015, CNN, *Source: Syrian warplanes kill leaders of al Qaeda affiliate*, 6 maart 2015.

²⁴⁹ In 2013 ging het Syrische regime akkoord met de vernietiging van alle chemische wapens onder toezicht van de OPCW en de VN Veiligheidsraad. Echter, chloorgas valt niet onder het verdrag aangezien chloor ook wordt gebruikt in de industrie en als ontsmettingsmiddel.

²⁵⁰ NOS, *Syrië opnieuw beschuldigd van gifgasaanval*, 17 maart 2015, SOHR, *Activists accuse the regime forces of using toxic gas in Idlib and clashes erupt in the south of Aleppo*, 17 maart 2015, Aljazeera, *Syria chlorine gas attack evidence of 'fresh war crime'*, 18 maart 2015.

²⁵¹ Amnesty International, *Syria: Evidence of a fresh war crime as chlorine gas attack kills entire family*, 17 maart 2015, NOS, *Syrië opnieuw beschuldigd van gifgasaanval*, 17 maart 2015.

²⁵² Zie VN persbericht, *Adopting resolution 2209 (2015), Security Council condemns use of chlorine gas as weapon in Syria*, 6 maart 2015, <http://www.un.org/press/en/2015/sc11810.doc.htm>.

ar-Raqqa in 2013.²⁵³ Woordvoerders van AS en JN stelden na de inname dat er geen plannen waren een islamistisch emiraat in het leven te roepen in Idlib, maar een administratieve raad waarbij inwoners werden opgeroepen zitting te nemen in het bestuur.²⁵⁴

Op 25 april 2015 veroverden rebellengroepen, gesteund door JN, de stad Jisr al-Shuqour, ten zuidwesten van Idlib, op regeringstroepen. Jisr- al-Shuqour was na Idlib zelf het tweede bolwerk van al-Assad in de regio die werd prijsgegeven aan rebellen. Tijdens de gevechten om de stad zou het regime luchtaanvallen hebben uitgevoerd op de bewoonde stad en tijdens het terugtrekken uit de stad op 25 april zouden regeringstroepen bewoners van de stad als menselijk schild hebben gebruikt.²⁵⁵

Op 19 mei 2015 veroverden rebellengroepen behorende tot JF de militaire basis al-Mastuma, ten zuiden van de stad Idlib. Al-Mastuma was tot dan toe een regeringsbolwerk. Op 28 mei 2015 veroverden de rebellen van JF de stad Ariha in het westelijke deel van de provincie Idlib. Hiermee kwam *de facto* de hele provincie Idlib onder controle van rebellen te staan.²⁵⁶ Naar verluidt zouden de twee grootste partijen binnen JFOR, JN en AS, noodhospitaals hebben ingericht in de provincie Idlib om rudimentaire eerste hulp te kunnen bieden. Ook zou JN soms voedselpakketten en geld uitdelen aan hulpbehoevende families op het platteland van Idlib.²⁵⁷

3.3.13

Latakia

De Syrische kuststrook staat overwegend onder controle van de autoriteiten in Damascus. In de provincie Latakia zijn alleen delen van de provinciegrenzen in handen van de rebellen. Hoewel het oorlogsgeweld in deze gebieden beperkt is, brengt verspreiding van sektarisch georiënteerde paramilitaire groepen een groot veiligheidsprobleem met zich mee. Soennitische moslims in Latakia, waaronder de zakenelite, worden geconfronteerd met ontvoeringen, afpersing en geweld. Ook zijn grote groepen soennitische ontheemden potentieel kwetsbaar voor sektarisch geweld. Sinds het begin van de opstand versterkte het regime verder haar greep op deze kustprovincie.²⁵⁸

De tussen het regime en de rebellen betwiste gebieden in Latakia kennen nu en dan een opleving van geweld. Zo werden in de eerste helft van maart 2015 meer dan vijftig personen gedood tijdens gevechten om het plaatsje Doreen, in de buurt van de stad Salma. Onder de slachtoffers bevonden zich voornamelijk soldaten van het regime en rebellen behorende tot JN.²⁵⁹ Het SOHR meldde dat op 12 april 2015 rebellen de aanval hadden geopend op 'toren 45', een heuveltop in het noorden van Latakia. Gegevens over eventuele slachtoffers werden niet genoemd.²⁶⁰

Op 11 mei 2015 gaf de (overwegend Marokkaanse) jihadistische organisatie *Sham al-Islam* een video vrij waarop een strijder met zeven vermeend gegijzelde

²⁵³ Destijds werd ar-Raqqa door het regime verloren aan Jabhat al-Nusra en is tegenwoordig het centrale bolwerk van ISIS van het Syrische deel van het kalifaat.

²⁵⁴ Aljazeera, *Syrian rebels capture Idlib in joint offensive*, 29 maart 2015, NOS, *Syrische rebellen hebben Idlib stevig in handen*, 29 maart 2015, ISW, *Syria situation report: March 24-31, 2015*.

²⁵⁵ ISW, *Second Idlib stronghold falls to Jabhat al-Nusra and rebel forces*, 26 april 2015.

²⁵⁶ BBC, *Syrian Islamist rebels 'seize Ariha in Idlib province'*, 28 mei 2015.

²⁵⁷ TSN, *C-VE analytical weekly, May 22, 2015*, NOS, *Syrische provincie Idlib valt in handen van rebellen*, 29 mei 2015.

²⁵⁸ BBC, *Syria conflict: 'Dozens die' in Latakia village battle*, 12 maart 2015,

²⁵⁹ BBC, *Syria conflict: 'Dozens die' in Latakia village battle*, 12 maart 2015,

²⁶⁰ SOHR, *The rebels and Islamic battalions target the regime positions in Homs and Lattakia*, 12 april 2015.

alawitische kinderen spreekt. De strijder verklaart in de video dat deze bedoeld is om aantijgingen van de regering dat de groep slachtingen onder alawitische vrouwen en kinderen zou aanrichten tegen te gaan. De kinderen zouden afkomstig zijn uit Ishtabraq, een alawitische grensplaats van de provincies Latakia en Idlib, en zouden volgens de strijder goed worden behandeld door de groepering.²⁶¹

3.3.14 *Tartous*

De provincie Tartous wordt gezien als de meest stabiele regio in Syrië.²⁶² In de verslagperiode kwamen voor zover bekend geen grootschalige veiligheidsincidenten voor in deze provincie. Het SOHR meldde binnen de onderhavige verslagperiode de volgende twee relatief kleine veiligheidsincidenten.

Op 2 januari 2015 arresteerde de geheime dienst van de Syrische luchtmacht in Tartous een groep mannen die behoorden tot de relatief kleine militante groepering *Liwa al-Saahel* (Kustbrigades). Volgens de Syrische inlichtingdienst vormde de groep een 'slappende cel' bedoeld voor toekomstige terroristische aanslagen in de provincies Tartous en Latakia. Er zou gedurende de arrestatie een groot aantal wapens, valse paspoorten en drugs in beslag zijn genomen door de Syrische veiligheidsagenten.²⁶³

Op 22 april 2015 vielen veiligheidsagenten van het Syrische regime huizen binnen in het plaatsje al-Bayda (Banyas-regio) waarbij enkele personen werden gearresteerd. Het is onbekend wat de aanleiding tot de huiszoekingen was.²⁶⁴

²⁶¹ The Stabilisation Network (TSN), *May 14, 2015 CVE analytical weekly* – Syria.

²⁶² In het begin Van het conflict in Syrië was de provincie Tartous nog het toneel van sektarisch geweld en werden er volgens het SOHR slachtingen aangericht door regimetroepen. SOHR, *Al-Maqdesi assassinates al-Banyasi in al-Qalamoun*, 22 februari 2015.

²⁶³ Al-Masdar News: *Tartous: Syrian security forces arrest a large group of terrorists inside the province*, 3 januari 2015.

²⁶⁴ SOHR, *16 people killed in Idlib, and the regime forces arrest some people in the village of al-Bayda in banyas*, 22 april 2015.

4 Mensenrechten

4.1 Juridische context

4.1.1 Verdragen

Syrië heeft een aantal internationale (VN) mensenrechtenverdragen geratificeerd:²⁶⁵

Convention against Torture and other Cruel Inhuman or Degrading Punishment or Treatment (CAT)²⁶⁶

International Covenant on Civil and Political Rights (CCPR)²⁶⁷

Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women (CEDAW)²⁶⁸

International Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination (CERD)²⁶⁹

International Convention on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR)²⁷⁰

International Convention on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families (CMW)²⁷¹

Convention on the Rights of the Child (CRC)²⁷²

Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)²⁷³

Ondanks het feit dat Syrië partij is bij deze verdragen, vonden er in de verslagperiode tal van ernstige schendingen van mensenrechten plaats, merendeels door regeringsgetrouwe troepen en groepen, maar ook door gewapende oppositiegroepen. De situatie met betrekking tot mensenrechten bleef in de verslagperiode onverminderd zeer slecht, met schendingen op grote schaal, waaronder moordpartijen, willekeurige arrestaties en detenties, foltering en andere vormen van mishandeling, seksueel geweld en misbruik van kinderen.²⁷⁴

Syrië heeft het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof wel ondertekend, maar niet geratificeerd.²⁷⁵ Evenmin heeft Syrië het Vluchtelingenverdrag van de Verenigde Naties (1951) alsmede het bijbehorende protocol (1967) geratificeerd.²⁷⁶

²⁶⁵ Zie hiervoor ook de mensenrechtenwebsite van de VN,

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=170&Lang=EN.

²⁶⁶ Geratificeerd op 19 augustus 2004. Syrië heeft niet het bijbehorende optionele protocol (CAT-OP) geratificeerd.

²⁶⁷ Geratificeerd op 21 april 1969. Syrië heeft niet het bijbehorende tweede optionele protocol inzake de afschaffing van de doodstraf (CCPR-OP2-DP) geratificeerd.

²⁶⁸ Geratificeerd op 28 maart 2003.

²⁶⁹ Geratificeerd op 21 april 1969.

²⁷⁰ Geratificeerd op 21 april 1969.

²⁷¹ Geratificeerd op 2 juni 2005.

²⁷² Geratificeerd op 15 juli 1993. Syrië heeft het optionele protocol inzake het betrekken van kinderen bij gewapende conflicten (CRC-OP-AC) geratificeerd op 17 oktober 2003 en het optionele protocol inzake de handel in kinderen en kinderpornografie (CRC-OP-SC) geratificeerd op 15 mei 2003.

²⁷³ Geratificeerd op 10 juli 2009.

²⁷⁴ Zie voor dagelijkse berichtgeving over mensenrechtenschendingen onder meer begaan door overheids- en aan de overheid gelieerde groepen de websites van het Syrian Human Rights Committee (<http://www.shrc.org/en/>) en het Syrian Observatory for Human Rights (<http://syriahr.com/en/>).

²⁷⁵ Er is meerdere malen door diverse landen en partijen – waaronder de Syrische Oppositie Coalitie – aangedrongen op het aanhangig maken van het conflict in Syrië bij het Internationaal Strafhof. Aangezien Syrië geen partij is bij het Statuut van Rome kan dit alleen door middel van het aannemen van een VN-resolutie hieromtrent. Deze route wordt tot op heden door met name Rusland en China geboycot.

²⁷⁶ Zie de verdragenwebsite van de VN (<https://treaties.un.org/>) en de website van het ICC (http://www.icc-cpi.int/en_menus/asp/states%20parties/Pages/the%20states%20parties%20to%20the%20rome%20statute.aspx#S).

4.1.2 *Grondwet*

De huidige Syrische grondwet werd aangenomen op 27 februari 2012.²⁷⁷ Ondanks dat het wetsartikel uit de voorgaande grondwet (1973) met betrekking tot de monopoliepositie van de president en de heersende Baath-partij werd geschrapt, bleef de absolute macht in de praktijk volledig berusten bij president al-Assad en zijn partij.²⁷⁸ Weliswaar voorziet de nieuwe grondwet in een multi-partijstelsel en in vrije presidentiële verkiezingen, maar de constellatie van de grondwet bleef erop gericht al-Assad, zijn familie en de Baath-partij aan de macht te houden.²⁷⁹

4.1.3 *Overige nationale wetgeving*

De voornaamste wetgeving in Syrië die van belang is voor de waarborging van mensenrechten bestaat uit een aantal codificaties welke voor het merendeel halverwege de vorige eeuw zijn bekrachtigd. De Syrische nationale wetgeving is door de tijd heen onderhevig geweest aan invloeden vanuit verschillende koloniale overheersingen (Ottomaans en Frans protectoraat) en regeringen. De wetgeving kent daardoor sterke invloeden vanuit de Franse burgerlijke wetgeving, het islamitisch recht en de Egyptische rechtstraditie.²⁸⁰ Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste Syrische wetgeving die van belang is voor de waarborging van de elementaire mensenrechten.

4.1.3.1 Strafrecht en strafprocesrecht

Het Syrische straf- en strafprocesrecht is neergelegd in respectievelijk het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering. Het Wetboek van Strafrecht²⁸¹ werd aangenomen op 22 juni 1949 en is sindsdien meerdere malen geamendeerd, voor zover bekend laatstelijk op 30 juni 2013.²⁸² Het Wetboek van Strafvordering²⁸³ werd aangenomen op 13 maart 1950.²⁸⁴ Officieel kent Syrië verschillende typen gerechtshoven, zoals militaire gerechtshoven, gerechtshoven voor veiligheidszaken en gerechtshoven voor criminele strafzaken.²⁸⁵ Volgens een bron echter, worden in de praktijk in Syrië²⁸⁶ momenteel nagenoeg alle strafzaken afgedaan door antiterrorisme rechtbanken, op basis van antiterrorisme wetgeving uit 2012.²⁸⁷

4.1.3.2 Familierecht

Het Wetboek inzake de Persoonlijke Status (in werking getreden op 1 november 1953) vormt de belangrijkste basis inzake de procedures en individuele rechten op het terrein van familiezaken zoals huwelijk, echtscheiding, erfrecht en voogdijschap. De wet is in 1975 geamendeerd en is gebaseerd op het islamitische recht (sharia), met specifieke bepalingen voor religieuze minderheden zoals druzen, christenen en Joden. Syrië kent een zogenaamd dual juridisch systeem, wat inhoudt dat er

²⁷⁷ Zie voor een Engelse vertaling van de huidige grondwet <http://www.voltairenet.org/article173033.html>.

²⁷⁸ De dominantie van de Baath-partij was in de vorige grondwet van 1973 verankerd in artikel 8. Zie een Engelse vertaling van deze grondwet op <http://www.servat.unibe.ch/icl/sy00000.html>.

²⁷⁹ Carnegie Endowment for International Peace, *The Syrian constitution: Assad's magic wand*, 8 mei 2014.

²⁸⁰ Bacci, Alessandro, *The system of justice in Syria: Current organization and future challenges*, 31 maart 2010.

²⁸¹ Wet 148 van 1949.

²⁸² Zie hiervoor de website van de International Labour Organization (ILO), http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex_browse_details?p_lang=en&p_country=SYR&p_classification=01.04&p_origin=COUNTRY&p_sortby=SORTBY_COUNTRY, geraadpleegd op 16 februari 2015.

²⁸³ Wet 112 van 1950.

²⁸⁴ Zie hiervoor de website van de International Labour Organization (ILO), http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex_browse_details?p_lang=en&p_country=SYR&p_classification=01.04&p_origin=COUNTRY&p_sortby=SORTBY_COUNTRY, geraadpleegd op 16 februari 2015.

²⁸⁵ Bacci, Alessandro, *The system of justice in Syria: Current organization and future challenges*, 31 maart 2010.

²⁸⁶ Hiermee wordt bedoeld het deel van Syrië dat onder controle staat van de centrale autoriteiten.

²⁸⁷ Vertrouwelijke bron.

seculiere en religieuze gerechtshoven bestaan die in gescheiden rechtssystemen functioneren.²⁸⁸ Binnen deze constellatie bestaan er verschillende religieuze gerechtelijke instanties voor de verschillende religieuze stromingen, zoals islamitische, joodse en christelijke gerechtshoven, met regelgeving toegespitst op het eigen geloof. Volgens een bron is dit in het huidige Syrië nog steeds zo in gebieden onder overheidscontrole.²⁸⁹

De wet bevat een aantal discriminerende bepalingen met betrekking tot vrouwen, zoals de discretionaire bevoegdheid van rechters om te bepalen dat meisjes vanaf de leeftijd van 13 jaar in het huwelijk kunnen treden²⁹⁰ en voor vrouwen ongunstige voorwaarden met betrekking tot de voogdij over de kinderen in geval van echtscheiding.²⁹¹

4.1.3.3 Nationaliteitsrecht

De Syrische nationaliteitswet is aangenomen op 24 november 1969. De wet werd in 1972 gewijzigd.²⁹² De Syrische nationaliteit wordt van rechtswege verkregen door afstamming (*ius sanguinis*) als de vader Syriër is. Hierbij maakt het geen verschil of het kind in Syrië of daarbuiten is geboren. Als de vader (wettelijk) onbekend is en de moeder de Syrische nationaliteit heeft, verkrijgt het kind van rechtswege de Syrische nationaliteit via afstamming van de moeder als het in Syrië is geboren. Ook als de ouders een onbekende nationaliteit hebben, staatloos zijn of onbekend zijn verkrijgt het kind de Syrische nationaliteit door geboorte²⁹³ in Syrië.²⁹⁴

Binnen de islamitische wetgeving in Syrië kunnen kinderen niet buiten het huwelijk worden geboren. Een kind zal in de regel niet de Syrische nationaliteit kunnen verkrijgen indien niet kan worden aangetoond dat het kind binnen een huwelijksverband is geboren, ook niet wanneer de beide ouders de Syrische nationaliteit hebben.²⁹⁵

4.2 Toezicht en rechtsbescherming

4.2.1 Politie en veiligheidsdiensten

De nationale politie in Syrië valt officieel onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarnaast bestaan er diverse nationale veiligheidsdiensten²⁹⁶ die – al naar gelang hun werkterrein – aan het ministerie van

²⁸⁸ Bacci, Alessandro, *The system of justice in Syria: Current organization and future challenges*, 31 maart 2010.

²⁸⁹ [Gesprek PAX Christi, Amman 22 april 2015](#).

²⁹⁰ Waarbij naast de rechterlijke goedkeuring de goedkeuring van de vader van het meisje voldoende is om het huwelijk te voltrekken.

²⁹¹ Ex Oriente Lux?, *Syria and Personal Status Law*, 8 juli 2009.

²⁹² Wet nummer 276 van 1969, met latere wijzigingen. Zie een Engelse vertaling van de Nationaliteitswet op http://www.sultanslaw.com/law.php?law_id=7&kw=family.

²⁹³ Met geboorte in Syrië wordt hier bedoeld dat het kind in Syrië geboren wordt geacht als er geen bewijzen voor het tegendeel kunnen worden geleverd en het kind in Syrië is gevonden, in geval de ouders onbekend zijn.

²⁹⁴ Syrische Nationaliteitswet, artikel 3.

²⁹⁵ Volgens berichtgeving van de Kennisbank Burgerzaken (www.kennisbankburgerzaken.nl, *Syrië/afstamming*, d.d. 9 januari 2012) wordt in het islamitische recht in dit verband over een 'erkenningprocedure' via de rechter gesproken om te trachten de afstamming van het kind te herleiden tot binnen een huwelijksverband van de ouders. In hoeverre dit in de praktijk voorkomt en wat de slagingskans is van een dergelijke procedure is niet bekend.

²⁹⁶ Dit zijn de militaire geheime dienst (*Shu'bat al-Mukhabarat al-'Askariyya*, kortweg *Mukhabarat*), de algemene binnenlandse veiligheidsdienst (*Idarat al-Amn al-Amm*), de politieke veiligheidsdienst (*Idarat al-Amn al-Siyasi*) en de veiligheidsdienst van de luchtmacht (*Idarat al-Mukhabarat al-Jawiyya*).

Defensie, het ministerie van Binnenlandse Zaken of rechtstreeks aan de president verantwoording af moeten leggen.²⁹⁷

Volgens bronnen is de nationale politie in Syrië grotendeels niet-functioneel en maakt president al-Assad meestal gebruik van zijn geheime diensten om de orde te handhaven. De politie zou in delen van het land nog wel operationeel zijn, maar grotendeels ontwricht door het langdurige conflict. De mate van corruptie binnen het politieapparaat was voor het conflict al zeer hoog, maar zou gedurende het conflict alleen maar zijn toegenomen. Burgers moeten meestal betalen voor politiediensten. Toezicht en rechtsbescherming door politie en gerechtelijke instanties hangen in grote mate samen met de connecties die personen hebben in wetshandhavende en justitiële kringen en met hun rijkdom en positie in de samenleving. Dit betekent dat voor de meeste gewone Syriërs de kansen op bescherming door politie en om bescherming en gerechtigheid te verkrijgen bij hogere autoriteiten dan de politie zeer gering zijn.²⁹⁸

Volgens een Syrische bron in Amman, Jordanië, worden in veel delen van Syrië de beschermings- en politietaken uitgevoerd door gewapende (buurt)milities. Veel personen zoeken dan ook bescherming bij de dominante gewapende groepering in hun directe omgeving.²⁹⁹

Het is onbekend in hoeverre ngo's of internationale organisaties mensen met succes kunnen bijstaan indien zij bescherming zoeken bij de autoriteiten of in gevallen waarbij zij rechtszaken willen aanspannen om gerechtigheid te verkrijgen. In Syrië zijn wel (vaak ongeregistreerde) ngo's actief die (juridische en psychosociale) bijstand aanbieden. Volgens een bron zijn veel inheemse ngo's in Syrië ontstaan vanuit revolutionaire organisaties die in de loop van het conflict over zijn gegaan op hulpverlening aan de lokale bevolking.³⁰⁰

Volgens Syrische bronnen in Amman, Jordanië, verrichten de diverse geheime diensten veel arrestaties en kunnen personen voor de kleinste (vermeende) vergrijpen worden opgepakt. Mensen worden soms opgepakt op basis van verdachtmakingen van anderen. Hierbij is geen sprake van een proces. Veel zaken worden pro forma door antiterrorisme rechtbanken afgedaan, waarbij de kans op een eerlijk proces zeer klein is. Na een arrestatie volgt bijna systematisch marteling volgens de bronnen.³⁰¹

Ook was er in de verslagperiode een aantal pro-regeringsgezinde milities actief die politietaken uitvoerde. Eén daarvan is de *Shabiha-militie* (volksmilitie), die berucht is vanwege vermeende grootschalige mensenrechtenschendingen tegen personen die ervan worden verdacht de oppositie te steunen. Omdat de Shabiha-militie zichzelf in 2013 tot nationale defensiemacht uitriep, is er een onduidelijke scheidslijn ontstaan tussen de officiële *Syrian Arab Army* (SAA) en de milities *National Defence Force* (NDF) en de Shabiha-militie.³⁰²

²⁹⁷ Hierbij zij aangetekend dat de veiligheidsdiensten veelal autonoom opereren in Syrië en het vaak onduidelijk is waar de grenzen liggen van de diverse werkterreinen. Dit leidt soms tot conflicten tussen de diensten (zie ook paragraaf 2.1.1).

²⁹⁸ Vertrouwelijke bronnen.

²⁹⁹ Vertrouwelijke bron.

³⁰⁰ Vertrouwelijke bron.

³⁰¹ Vertrouwelijke bronnen.

³⁰² US Department of State, *Syria country report on human rights practices 2013*, februari 2014.

Oppositiegroeperingen in Aleppo richtten in 2014 een eigen politiemacht op om de snel groeiende criminaliteit tegen te kunnen gaan.³⁰³ Ook ISIS onderhoudt sinds de tweede helft van 2014 een eigen politiemacht in de gebieden onder haar controle.³⁰⁴

4.3 Naleving en schendingen

4.3.1 *Vrijheid van meningsuiting*

Artikel 38 van de Syrische grondwet waarborgt *de jure* de vrijheid van meningsuiting en van de pers. In de verslagperiode werden deze rechten in de praktijk sterk ingeperkt. Er deed zich geen verbetering voor in de situatie voor medewerkers van de media en journalisten en er was sprake van een aanhoudende beperking van de vrijheid van meningsuiting. Syrië is gerangschikt op plaats 177 van de 180 landen in de meest recente uitgave van de *Press Freedom Index* van *Reporters Sans Frontières* (RSF).³⁰⁵ Vanwege censuur en toezicht, willekeurig geweld en overheidsmanipulatie was het volgens RSF voor journalisten bijna onmogelijk op een normale manier hun werk te doen. Verspreiding van informatie die de regering onwelgevallig was en/of kritiek leveren op het overheidsbeleid kon intimidatie, arrestatie en detentie tot gevolg hebben. Het regime verbood media verslag te doen van demonstraties en ongeregelde heden. Journalisten werden voortdurend in de gaten gehouden.³⁰⁶ Zowel regeringsmilitairen als strijders van de oppositie maakten zich schuldig aan executies en mishandeling van journalisten.³⁰⁷

Volgens het *Committee to Protect Journalists* (CPJ) was Syrië in 2014 het meest gevaarlijke land voor journalisten en werden er gedurende dat jaar ten minste 17 journalisten gedood, Syriërs zowel als buitenlanders.³⁰⁸ Veel journalisten werden gearresteerd op basis van een in 2011 aangenomen mediawet, op beschuldiging van het in gevaar brengen van de nationale eenheid en veiligheid, het aanzetten tot sektarisch geweld en haatzaaien.³⁰⁹

Vrijwel alle binnenlandse media waren gedurende de verslagperiode in handen van de staat. De overige media werden nauwgezet in de gaten gehouden door de autoriteiten, waren gelieerd aan de staat of publiceerden niet over politiek gevoelige onderwerpen.³¹⁰

Kranten- en tijdschriftuitgevers konden een verbod krijgen op publicatie. Dit geschiedde doorgaans via het intrekken van licenties of licenties werden in het geheel niet afgegeven. Er was sprake van intimidatie door veiligheidsdiensten om medewerkers en eigenaren te laten afzien van plaatsing van bepaalde artikelen. De regering bezat of controleerde bijna alle boekuitgeverijen in het land. Boeken, waarvan de inhoud kritisch was ten aanzien van de regering, werden als illegaal geclassificeerd.³¹¹

³⁰³ Los Angeles Times, *In Syria, rebels face challenges in policing areas they control*, 11 juli 2014; Vertrouwelijke bron.

³⁰⁴ Reuters, *Islamic State 'police' official beheaded: Syria monitor*, 6 januari 2015.

³⁰⁵ Reporters Sans Frontières, *Press Freedom Index 2015*.

³⁰⁶ Freedom House, *Freedom in the world 2015 – Syria*, 27 februari 2015, Reporters Sans Frontières, *Press Freedom Index 2015*; Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015.

³⁰⁷ Freedom House, *Freedom in the world 2015 – Syria*, 27 februari 2015, Reporters Sans Frontières, *Press Freedom Index 2015*; Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015.

³⁰⁸ Website CPJ, <https://cpj.org/killed/2014/>.

³⁰⁹ Freedom House, *Freedom of the press 2015; Harsh laws and violence drive global decline*, 28 april 2015.

³¹⁰ Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015.

³¹¹ Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015.

In de verslagperiode werd een aantal onafhankelijke internetsites die in binnen- en buitenland berichtten over Syrië, slachtoffer van cyberaanvallen door radicaal islamitische groeperingen. Zo werd op 11 februari 2015 de website van het in Londen gevestigde *Syrian Observatory for Human Rights* (SOHR) enkele uren geblokkeerd en werd op 12 februari 2015 de website van het Syrische online nieuwsbulletin *Orient News* enkele uren afgesloten. In het laatste geval identificeerden de hackers zich als strijders van ISIS en werden bedreigingen geuit aan het adres van de journalisten.³¹² Op 8 april 2015 werd de Franse nieuwszender *TV5 Monde* slachtoffer van een cyberaanval door hackers die verklaarden tot ISIS te behoren. Ook de Facebookpagina en de websites van de zender werden uren geblokkeerd door de hackers.³¹³

Tientallen journalisten die berichtten over mensenrechtenschendingen in Syrië, verdwenen of werden willekeurig gearresteerd en opgesloten zonder proces, gemarteld of gedood.³¹⁴ Kidnappings door radicale islamitische groeperingen, die journalisten vaak als spionnen zagen, kwamen veel voor. Ook criminele bendes kidnapten journalisten vanwege losgeld.³¹⁵ In gebieden in handen van oppositionele groeperingen vormden activisten, demonstranten en groepen die zich met documentatie van mensenrechtenschendingen bezighielden of verbonden waren aan (internationale) media, doelwit voor aanhouding, gijzeling, mishandeling en moord.³¹⁶

4.3.2 *Vrijheid van vereniging en vergadering*

De Syrische grondwet voorziet in het recht van vereniging, vreedzame demonstraties en het oprichten van vakbonden.³¹⁷ In praktijk werd de vrijheid van vereniging en vergadering in de verslagperiode ernstig ingeperkt door de Syrische autoriteiten. Vakbonden in Syrië dienen te zijn aangesloten bij de *General Federation of Trade Unions* (GFTU) welke wordt gedomineerd door de Baath-partij. Het Syrische regime controleert hiermee in praktijk de vakbonden.³¹⁸

Demonstraties dienen vooraf door de autoriteiten te worden goedgekeurd. Voor het houden van openbare bijeenkomsten met meer dan drie personen, was in de verslagperiode de uitdrukkelijke toestemming van het ministerie van Binnenlandse Zaken benodigd. *De facto* werden nagenoeg alleen demonstraties van groepen met een nauwe band met het regime toegestaan. Indien oppositionele groeperingen (ongeautoriseerde) openbare bijeenkomsten organiseren, worden deze doorgaans door het regime met harde hand uiteen gedreven, waarbij vaak veel arrestaties plaatsvinden en geweld wordt gebruikt door de ordehandhavers. Marteling in detentie van gearresteerde demonstranten komt veel voor.³¹⁹

³¹² Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015.

³¹³ The Guardian, *French media groups to hold emergency meeting after Isis cyber-attack*, 9 april 2015.

³¹⁴ Freedom House, *Freedom in the world 2015 – Syria*, 27 februari 2015, Reporters Sans Frontières, *Press Freedom Index 2015*; Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015. .

³¹⁵ Freedom House, *Freedom in the world 2015 – Syria*, 27 februari 2015, Reporters Sans Frontières, *Press Freedom Index 2015*; Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015.

³¹⁶ Freedom House, *Freedom in the world 2015 – Syria*, 27 februari 2015, Reporters Sans Frontières, *Press Freedom Index 2015*; Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015.

³¹⁷ Artikel 39 van de grondwet.

³¹⁸ De GFTU is een parapluorganisatie voor ongeveer twintig door de Syrische staat gecontroleerde individuele vakbonden in Syrië, Duits ministerie van Buitenlandse Zaken (*Auswärtiges Amt*), *Syrian Arab Republic*, update oktober 2014, http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Syrien_node.html, Freedom House, *Freedom in the world 2015*, 27 februari 2015.

³¹⁹ Freedom House, *Freedom in the world 2015*, 27 februari 2015, Amnesty International, *Report 2014/15 – Syria*, 25 februari 2015.

4.3.3 *Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging*

De grondwet voorziet in vrijheid van godsdienst.³²⁰ Over het algemeen respecteert de overheid in de verslagperiode de vrijheid van godsdienst, maar perkte dit recht in, met name ten aanzien van groeperingen die als fundamentalistisch werden aangemerkt.³²¹ Lidmaatschap van een salafistische organisatie was niet toegestaan.³²² Vanuit een ideologie van seculier Arabisch socialisme stond het regime traditioneel coöperatief tegenover de diverse religieuze minderheden in het land, mits hun activiteiten de doelstellingen van deze ideologie niet doorkruisten.

Syrië kent geen officiële staatsreligie. De grondwet schrijft wel voor dat de president van Syrië moslim moet zijn.³²³ Alle godsdiensten en sektes dienen officieel geregistreerd te staan bij de autoriteiten, die toezicht houden op bijeenkomsten en geldinzamelingsacties. Niet-politieke uitingen van islamitisch-religieuze beleving als het vieren van de geboortedag van de profeet Mohammed worden niet verhinderd.³²⁴ Het gebruik van religieuze taal in openbare ruimten wordt getolereerd. Het burgerlijk wetboek en het familierecht zijn op de sharia gebaseerd, maar regels aangaande onder andere het huwelijk, scheiding en erven zijn afhankelijk van de geldende regels binnen de door het individu aangehangen religie (zie ook paragraaf 4.1.3).³²⁵

4.3.3.1 Bekering

Er zijn geen verbodsbepalingen in het wetboek van Strafrecht op veranderingen van geloof of bekeringsactiviteiten.³²⁶ De autoriteiten erkennen de bekering van een moslim tot een ander geloof niet, dit in tegenstelling tot de bekering van een christen tot de islam. In geval van bekering van een moslim tot het christendom, wat voor zover bekend sporadisch en heimelijk plaatsvindt, wordt de bekeerling door de autoriteiten nog steeds als moslim beschouwd, waardoor de islamitische wetgeving op hem/haar van toepassing blijft.³²⁷ Sociale en religieuze druk in moslimkringen maakt het feitelijk onmogelijk voor een moslim om openlijk van religie te veranderen. De autoriteiten beschouwen evangelisatie over het algemeen als een inbreuk op religie en gezin en een bedreiging voor het religieuze evenwicht in het land.³²⁸ In voorkomende gevallen kan gebruik worden gemaakt van de artikelen 462 en 463 van het wetboek van Strafrecht, en vindt er vervolging van evangelisten plaats wegens het vormen van een bedreiging in de betrekkingen tussen religieuze groepen.³²⁹

³²⁰ Artikel 35 van de grondwet.

³²¹ US Commission on International Religious Freedom (USCIRF), *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015.

³²² USCIRF, *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015.

³²³ Artikel 3 van de Grondwet bepaalt: (1) *Islam is the religion of the president of the Republic*.

³²⁴ Sinds 2006 is de geboortedag van de profeet Mohammed een nationale feestdag.

³²⁵ Zie ook algemeen ambtsbericht Syrië van augustus 2014, p. 43; deze informatie is nog steeds van toepassing.

³²⁶ USCIRF, *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015.

³²⁷ USCIRF, *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015.

³²⁸ USCIRF, *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015.

³²⁹ Zo schrijft artikel 462 van het wetboek van Strafrecht voor dat een ieder die één van de in het openbaar te belijden godsdiensten beledigt of uiting geeft aan minachting voor één van deze godsdiensten, een gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar tegemoet kan zien. Artikel 463 van het wetboek van Strafrecht schrijft een gevangenisstraf voor van één maand tot één jaar aan een ieder die de uitoefening van een godsdienst, ceremoniën of religieuze praktijken met betrekking tot die godsdienst verstoort, of deze door daden van geweld of bedreigingen verhindert; dan wel aan een ieder die gebouwen die heilig zijn voor godsdiensten, attributen of andere voorwerpen die vereerd worden door leden van een bepaalde religie of door een gedeelte van de bevolking, verwoest, verminkt, beschadigt, ontwijdt of bezoedelt.

4.3.3.2 Christenen

Er bevinden zich in Syrië diverse christelijke groeperingen, die in totaal een in omvang onbekende minderheid van de Syrische bevolking vormen.³³⁰ De christelijke gemeenschap in Syrië kan worden onderverdeeld in orthodoxe en met Rome geünieerde kerken. De vier grootste christelijke kerken zijn de Syrisch- en Grieks-orthodoxe en Syrisch- en Grieks-katholieke kerken. Het overgrote deel van de christenen behoort tot één van deze kerken. De rest is verdeeld over andere kerken, waaronder de protestantse, de Armeense en de Assyrische.³³¹

De in de verslagperiode verslechterende humanitaire situatie in Syrië trof alle inwoners, ongeacht hun religieuze of etnische achtergrond. Er was in de verslagperiode sprake van een groeiende religieuze politisering, een verminderde religieuze tolerantie en toenemende spanningen.³³² Het geweld in de verslagperiode kende daarbij in toenemende mate een sektarisch karakter. In de context van het toenemende geweld, de groeiende wetteloosheid en de afwezigheid van effectief staatsgezag in bepaalde delen van het land konden christenen slachtoffer worden van religieuze haat van islamitische radicalen, gewapende milities en criminele bendes, die door financiële motieven werden gedreven.³³³ In de verslagperiode verslechterde de positie van christenen in gebieden die door ISIS worden gecontroleerd. Dit manifesteerde zich met name in de ontvoering van meer dan 200 Assyrische christenen in de regio al-Hasakah (zie hieronder), aanvallen op christelijke dorpen, met name in het noordoosten van Syrië waarbij kerken werden vernietigd en christenen werden ontvoerd en in een vermelding door ISIS in hun Engelstalige blad *Dabiq*, dat christenen tot de vijanden van ISIS worden gerekend.³³⁴ Van systematische verdrijving van christenen is voor zover bekend in Syrië vooralsnog geen sprake.³³⁵ Volgens een bron vormen christenen in het algemeen in Syrië geen specifiek doel voor gericht geweld.³³⁶

De positie van de naar schatting 200.000 Syrisch-orthodoxe Assyriërs (Suryoye) in het noordoosten van Syrië in de provincie al-Hassakah is zeer moeilijk. Geografisch gezien zit de christelijk-Assyrische gemeenschap klem tussen de strijdende partijen. Het zou niet mogelijk zijn het gebied over land te verlaten vanwege de voortdurende strijd. De officiële grensovergangen met Turkije zijn gesloten. Met betrekking tot andere christelijke gemeenschappen in Syrië zouden christenen in Damascus relatief weinig problemen ondervinden. In Homs zouden veel christenen zijn weggetrokken naar het noordoosten (al-Hassakah of al-Qamishli) of naar het westen naar de bergen in Libanon of naar Latakia.³³⁷

Eind februari 2015 ontvoerde ISIS ruim 220 Assyrische christenen uit elf dorpen in de provincie al-Hassakah. De ontvoeringen vonden plaats tijdens gevechten tussen Syrisch Koerdische strijders van de YPG en strijders van ISIS. Volgens het SOHR beval de ISIS-rechtbank in Tal-Tamer op 28 februari 2015 dat 29 Assyrische

³³⁰ De schattingen over het aantal lopen uiteen. Veel bronnen vermelden een percentage van tien procent, maar andere bronnen stellen dat dit een veel te hoge schatting is en dat het om hooguit een paar procent gaat. USCIRF, *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015; vertrouwelijke bron.

³³¹ USCIRF, *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015.

³³² Brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 27 maart 2014 inzake de mensenrechtensituatie in de Arabische regio, kenmerk 2014.119503.

³³³ Breitbart, *War on Christians: ISIS goes on church-burning and kidnapping spree in Syria*, 24 februari 2015, Reformatorisch Dagblad, *Christenen in Syrië beleven droevige tijden*, 10 april 2014.

³³⁴ BBC, *Islamic State's position on Christians*, 27 februari 2015, Dabiq, nummer 7 (via archive.org, <https://archive.org/details/ISISDabiqIssueNo.7>), Breitbart, *War on Christians: ISIS goes on church-burning and kidnapping spree in Syria*, 24 februari 2015.

³³⁵ Zie de reactie van de minister van Buitenlandse Zaken van 24 juni 2014 (2014.311795) op het verzoek van de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken inzake feitelijke vragen mensenrechtensituatie in de Arabische regio.

³³⁶ Vertrouwelijke bron.

³³⁷ Aljazeera, *Syria's Assyrians: 'No one helped us'*, 1 maart 2015,

christenen weer moesten worden vrijgelaten. Op 1 maart 2015 werden negentien Assyrische christenen uit het dorp Tal-Koran in Tal-Tamer vrijgelaten, naar verluidt nadat aan de belastingseis voor niet-moslims (*jiziya*) was voldaan.³³⁸ Door het geweld en de dreiging van ISIS sloegen duizenden Assyrische christenen op de vlucht uit het noordoostelijke deel van Syrië. Velen van hen staken de grens met Libanon over.³³⁹

De drie christelijke kerken in de stad ar-Raqqa in de door ISIS gecontroleerde gelijknamige provincie, waar eens een actieve christelijke minderheid leefde, zijn gesloten. Van de grootste kerk, de *Armenian Catholic Martyrs Church*, zijn door ISIS de kruizen verwijderd. Aan de voorzijde hangen zwarte, met Arabisch schrift overdekte, ISIS-vlaggen. De kerk is veranderd in een islamitisch centrum waar op videoschermen gevechten en zelfmoordacties worden vertoond met het oogmerk nieuwe strijders te rekruteren. De enkele christenen die in de stad zijn blijven wonen, betalen een soort beschermingsbelasting van een paar US dollars per maand (*Jiziya*). Tijdens de dagelijks islamitische gebeden dienen alle winkels, ook die van christelijke winkeliers, te zijn gesloten. Patrouilles van ISIS' religieuze politie (*hisba*) dwingen op straat de naleving hiervan af. Het in het openbaar roken van sigaretten of waterpijpen is verboden, waardoor het sociale leven deels tot stilstand is gekomen. Cafés moeten hun deuren sluiten. In het openbaar dienen vrouwen hun haar en gezicht te bedekken.³⁴⁰

4.3.4

Bewegingsvrijheid

De binnenlandse bewegingsvrijheid voor Syriërs werd in de verslagperiode ernstig ingeperkt door de voortdurende gevechten tussen de diverse gewapende partijen. In het algemeen is het voor Syriërs zeer problematisch om te reizen tussen gebieden die onder controle staan van verschillende gewapende groeperingen en waarbij frontlinies moeten worden gepasseerd, onder meer vanwege de vele controleposten en het risico slachtoffer te worden van (willekeurig of gericht) geweld. Binnenlandse reizen zijn in theorie mogelijk, maar worden door de Syrische autoriteiten en de rebellen ontmoedigd. De bewegingsvrijheid voor aanhangers of vermeende aanhangers van het regime (met name alawieten en sjiieten) in gebieden die worden gecontroleerd door rebellen is zeer beperkt.³⁴¹

Syriërs hebben in het algemeen geen toestemming nodig van de migratie autoriteiten om het land te mogen verlaten, mits in hun paspoorten een uitreisvisum is geplaatst aan de grens of op het vliegveld. Zij dienen hierbij een exit-tarief te betalen bij het verlaten van het land. Sommige overheidsfunctionarissen dienen echter wel voorafgaande aan hun vertrek te beschikken over toestemming van de autoriteiten om het land te mogen verlaten. Ook Palestijnse Syriërs dienen voorafgaande aan hun uitreis hiervoor toestemming te vragen aan de autoriteiten in Damascus. Daarbij komt dat Libanon aan de grens sinds enige tijd geen inreisvisa meer verstrekt aan Syrische Palestijnen. Zij dienen vooraf bij de Libanese ambassade in Damascus een inreisvisum voor Libanon aan te vragen, wat doorgaans niet wordt toegekend. In reactie hierop zouden ook de Syrische autoriteiten nauwelijks meer uitreisvisa aan Syrische Palestijnen verstrekken. Volgens een bron zorgt het visumvereiste er in de praktijk voor dat het voor Syriërs moeilijk is om het land te verlaten, aangezien de visa vaak niet worden verstrekt.

³³⁸ SOHR, *IS releases 19 Assyrians from Tal Koran village*, 1 maart 2015, SOHR, *IS issues an order to release 29 Assyrians in Tal Tamer*, 28 februari 2015, NRC, *Islamitische Staat laat 19 christenen vrij; ruim 200 nog vast*, 1 maart 2015.

³³⁹ The Daily Star, *Assyrian refugees begin streaming into Lebanon*, 3 maart 2015, SOHR, *Lebanon welcomes Assyrians fleeing IS massacres*, 2 maart 2015.

³⁴⁰ The New York Times, *Life in a jihadist capital: order with a darker side*, 23 juli 2014.

³⁴¹ UK Home office, *Country information and guidance – Syria: Security and humanitarian situation*, december 2014.

Veel Syriërs beschikken bovendien niet (meer) over reisdocumenten omdat het aanvragen of verlengen ervan vanwege het conflict zeer problematisch is (zie ook paragraaf 2.2).³⁴²

Volgens een bron krijgen Syriërs geen uitreis- en inreisstempels in hun paspoort bij de grensovergangen. Volgens de bron zouden nagenoeg alle grensovergangsposten momenteel in handen zijn van rebellen.³⁴³ Volgens een mediabericht zouden alleen de grenscontroleposten aan de grens met Libanon nog in handen zijn van de Syrische autoriteiten. Dit zouden ook de enige grenscontroleposten zijn die nog open zijn voor verkeer in en uit Syrië.³⁴⁴

De toegang tot grensovergangen werd in de verslagperiode beperkt door de gevechten en doordat de wegen richting de grensovergangen regelmatig werden gesloten. Veel hoofdwegen werden tijdelijk gesloten zoals de wegen tussen Tartous en Latakia, Tartous en Homs, Latakia en Aleppo, Homs en Hama, Homs en Damascus en de grens met Jordanië. Op deze wegen bevinden zich veel controleposten van de regering. Ook de luchthaven van Damascus werd met regelmaat gesloten.³⁴⁵

Begin april 2015 verloor het regime de controle over de enige nog functionerende grenspost bij de grens met Jordanië, Nasib. Hierdoor werd voor het regime de belangrijke aanvoer- en handelsroute vanuit Damascus naar de grens met Jordanië geblokkeerd.³⁴⁶ Ook de grensposten op de grens met Turkije werden in de verslagperiode gesloten vanwege het geweld. Eind maart 2015 sloot Turkije de laatste twee nog functionerende grensposten Bab al-Hawa en Bab al-Salameh.³⁴⁷

Personen die terugkeren naar Syrië lopen volgens bronnen altijd een zeker risico in de gaten te worden gehouden door de geheime diensten van het regime. In welke mate dat voorkomt is moeilijk aan te geven. Dit hangt ook samen met het profiel van de persoon in kwestie.³⁴⁸ Volgens een bron kiezen personen er soms bewust voor om niet de grens over te gaan om zo geen verdenking op zich te laden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om welzijnswerkers en anderen die vanwege hun werkzaamheden al een verhoogd risico lopen in de gaten gehouden te worden.³⁴⁹

Indien burgers binnen Syrië naar hun huizen terugkeren, kunnen zij er door de centrale autoriteiten of door de machthebbers in oppositioneel gebied van worden verdacht spionageactiviteiten te hebben ontplooid voor de tegenpartij. Volgens bronnen komt het voor dat personen hierom bij controleposten bij overgangen van het ene controlegebied naar het andere worden aangehouden. Het komt volgens bronnen overigens vaak voor dat huizen die door personen worden verlaten in hun vlucht voor geweld, bij terugkeer zijn ingenomen door strijders of zijn verwoest in de strijd.³⁵⁰

³⁴² Vertrouwelijke bronnen.

³⁴³ Vertrouwelijke bron.

³⁴⁴ Anadolu Agency, *Syria: Assad losing control of border crossings*, 3 april 2015.

³⁴⁵ UK Home Office, *Foreign travel advice Syria: Safety and security*, geraadpleegd op 15 april 2015.

³⁴⁶ Huffington Post, *Syria rebels capture Nasib border crossing with Jordan*, 2 april 2015.

³⁴⁷ Reuters, *Turkey shuts border crossings as fighting worsens around Syria's Aleppo*, 11 maart 2015, The Telegraph, *Turkey closes two border crossings with Syria amid fears of 'terrorist attack'*, 30 maart 2015.

³⁴⁸ Zo zal een kritische journalist bij terugkeer nauwer in de gaten worden gehouden dan een gewone burger.

³⁴⁹ Vertrouwelijke bron.

³⁵⁰ Vertrouwelijke bronnen.

4.3.5 *Rechtsgang*

De Grondwet spreekt van een onafhankelijke rechterlijke macht.³⁵¹ In de praktijk staat de rechterlijke macht echter onder (politieke) invloed van de regering en de veiligheidsdiensten.³⁵²

In door de Syrische regering gecontroleerd gebied bleef in de verslagperiode de rechterlijke macht onverminderd corrupt, ineffectief en onder sterke (politieke) invloed van het regime en de veiligheidsdiensten van president al-Assad. De meeste rechters zijn lid van de Baath-partij of onderhouden nauwe banden met die partij.³⁵³

In gebieden die gecontroleerd werden door gewapende oppositiegroepen, werden eigen rechtbanken en detentiecentra gebruikt. Sommige groepen gebruikten bij de rechtspleging het huidige Syrische wetboek van Strafrecht. Anderen namen een uit 1996 daterend concept *Unified Penal Code* van de Arabische Liga over, gebaseerd op de sharia. Weer anderen pasten bij de rechtspleging een mengeling van lokaal gewoonterecht en sharia toe. De deskundigheid en ervaring van rechters en religieuze deskundigen in deze instellingen varieerden sterk en waren vaak onderhevig aan de instructies van de belangrijkste gewapende groep in het betreffende gebied.³⁵⁴

In gebieden die worden gecontroleerd door moslimextremistische groeperingen als ISIS en JN is de rechtspraak en rechtsgang gebaseerd op een strikte interpretatie van de sharia. Tussen de verschillende extremistische groeperingen bestaan echter verschillen in interpretatie van de sharia.

In de gebieden die samen de *de facto* autonome Koerdische regio *Rojava* vormen³⁵⁵, is sinds januari 2014 een Koerdische interim-administratie van kracht met eigen ministeries, wetten, rechtbanken en een politiemacht annex veiligheidsdienst (*Asayish*).³⁵⁶ De Syrisch-Koerdische Democratische Eenheidspartij (*Partiya Yekîtiya Demokrat*, PYD), een afsplitsing van de Turks-Koerdische Arbeiderspartij (*Partiya Karkerên Kurdistan*, PKK), is hier aan de macht. De gewapende afdeling van de partij, de zogenaamde bevolkings-beschermingseenheden (*Yekîneyên Parastina Gel*, YPG) zorgen voor de bescherming van de buitengrenzen.³⁵⁷

4.3.6 *Arrestaties bewaring en detenties*

In Syrië heerste in de verslagperiode een klimaat van straffeloosheid voor personeel in overheidsdienst in het algemeen en voor personeel van de politie en de veiligheidsdiensten in het bijzonder. Hoewel overheidsfunctionarissen op grote schaal mensenrechtenschendingen begingen, zijn er geen gevallen bekend geworden van gerechtelijke vervolgingen of veroordelingen van personeel van politie

³⁵¹ Artikel 131 van de Grondwet luidt: *The judicial power is independent. The president of the Republic, assisted by the Supreme Judicial Council, shall guarantee this independence.* Artikel 133 van de Grondwet luidt: *(1) Judges are independent. They are subject to no authority other than that of the law in the discharge of their functions. (2) The honor, conscience and impartiality of judges shall be a guarantee of the rights and freedoms of individuals.*

³⁵² Als gevolg van presidentieel decreet 98/1961 is de rechterlijke immuniteit bovendien niet gegarandeerd.

³⁵³ UK Foreign & Commonwealth Office, *Syria – Country of concern*, update 21 januari 2015.

³⁵⁴ Vertrouwelijke bronnen; zie ook algemeen ambtsbericht Syrië van augustus 2014, paragraaf 2.3.6, p. 47; deze informatie is nog steeds van toepassing.

³⁵⁵ Dit zijn Afrin (Koerdisch: Êfrîn), Ayn-al Arab (Kobani) en Jazira (Cezire).

³⁵⁶ *Asayish* is Koerdisch voor veiligheid.

³⁵⁷ Human Rights Watch, *Under Kurdish rule*, 19 juni 2014.

of veiligheidsdiensten of ander overheidspersoneel vanwege martelingen, mishandelingen, corruptie, arbitraire detenties en andere schendingen.³⁵⁸

De Syrische grondwet verbiedt willekeurige aanhouding en detentie. Volgens een presidentieel decreet van april 2011 mogen de Syrische autoriteiten een verdachte zestig dagen vasthouden zonder aanklacht, indien hij/zij verdacht wordt van terrorisme of andere met terrorisme verband houdende misdrijven. In de verslagperiode maakte het regime zich op grote schaal schuldig aan willekeurige aanhoudingen en detenties, waarbij veelal sprake was van inhumane behandeling en foltering van gedetineerden. Het regime maakte hierbij veelvuldig gebruik van een in 2012 ingevoerde anti-terroriswet. Verdwijningen van personen in voor de familie en bekenden van de gedetineerden onbekende detentiefaciliteiten kwamen vaak voor.³⁵⁹

Uit foto's van gevangenen die in Syrische staatsgevangenissen zijn overleden en die aan de Amerikaanse veiligheidsdienst FBI werden overgedragen door een voormalige Syrische politiefotograaf³⁶⁰, zou blijken dat er op grote schaal martelingen plaatsvonden in Syrische detentiefaciliteiten. De foto's, die al waren geplaatst op een facebookpagina van aanhangers van de fotograaf en op de website van een organisatie die zich bezighoudt met het lot van Syrische politieke gevangenen en vermiste Syriërs, werden aan de FBI overhandigd in de hoop dat deze rechtszaken tegen het Syrische regime inzake oorlogsmisdaden zouden kunnen aanzwengelen.³⁶¹ Hoewel de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken John Kerry de foto's aanmerkte als bewijs dat het Syrische regime martelpraktijken toepast in gevangenissen, zijn tot op heden geen zaken opgestart aan de hand van of met behulp van de foto's.³⁶²

Tegenstanders van het regime (of vermeende tegenstanders) zoals kritische journalisten, mensenrechtenverdedigers en andere anti-regime activisten, werden in de verslagperiode veelvuldig opgepakt en veelal zonder proces gevangengezet. Dit gebeurde in de meeste gevallen door eenheden die behoorden tot de geheime diensten van het regime. Sommigen werden berecht door militaire of antiterrorisme rechtbanken. Het regime maakte zich volgens een rapport van Amnesty International ook schuldig aan het arresteren en gevangenzetten van medisch personeel en vrijwilligers van hulporganisaties die opereerden in door oppositionele groeperingen bezet gebied. Naar verluidt zou het Syrische regime dit doen om de meest basale medische hulp in deze gebieden te ontwrichten.³⁶³

4.3.7

Mishandeling en foltering

Mishandeling en foltering zijn expliciet bij wet verboden.³⁶⁴ In geval van schending kan een gevangenisstraf worden opgelegd van ten hoogste drie jaar. Plaatselijke ngo's, de VN en internationale mensenrechtenorganisaties meldden echter dat in de verslagperiode het gebruik van wijdverbreide en systematische mishandeling en foltering door de overheid doorgang bleef vinden, zowel tijdens ondervragingen als ter bestraffing van daartoe aangemerkte tegenstanders. De meeste gevallen van

³⁵⁸ UN News Centre, *Citing need to break 'cycle of impunity', UN panel urges referral of Syria to ICC*, 17 maart 2015; UNOCHA, *UN Commission of Inquiry on Syria: Impunity prevails as little progress is made towards securing peace and justice for Syrians*, 20 februari 2015; vertrouwelijke bronnen.

³⁵⁹ Human Rights Watch, *World report 2015 Syria*, februari 2015.

³⁶⁰ De fotograaf, bekend onder het pseudoniem *Caesar*, overhandigde naar verluidt bijna 27.000 foto's aan de FBI.

³⁶¹ Wanneer er bijvoorbeeld slachtoffers met een dubbele nationaliteit geïdentificeerd zouden kunnen worden aan de hand van de foto's, zou dat eventuele juridische stappen in die landen (buiten Syrië) mogelijk maken.

³⁶² New York Times, *Syrian opposition to post dead detainees' photo's*, 4 maart 2015.

³⁶³ Human Rights Watch, *Syria: Free all arbitrarily held detainees, hostages*, 15 maart 2015; Amnesty International, *Report 2014/2015 Syrian Arab Republic*, 25 februari 2015.

³⁶⁴ Artikel 28 van de grondwet.

mishandeling en foltering en overlijden als gevolg daarvan vonden volgens waarnemers plaats bij controleposten en in detentiecentra van de inlichtingendienst van de luchtmacht, de politieke veiligheidsdienst, de algemene inlichtingendienst en de militaire inlichtingendienst. Volgens activisten zouden er duizenden gevallen zijn waarbij veiligheidsdiensten arrestanten en gevangenen zouden hebben mishandeld en/of gefolterd. Sommige slachtoffers overleden als gevolg van mishandeling of foltering. Anderen weigerden zich na vrijlating uit te spreken over hun naam of bijzonderheden van hun mishandeling of foltering uit vrees voor represailles van de kant van de Syrische overheid.³⁶⁵

4.3.8 *Verdwijningen en ontvoeringen*

Het aantal verdwijningen en ontvoeringen was in de verslagperiode groot. Het merendeel van deze verdwijningen, zoals aangegeven door activisten, mensenrechtenwaarnemers en internationale ngo's, vond om politieke redenen plaats. Vooral critici, medisch personeel, anti-regeringsdemonstranten en hun families en gezinnen bleken doelwit van de overheid of aan de overheid gelieerde groepen.³⁶⁶ Volgens een bron nam het aantal verdwijningen en ontvoeringen toe gedurende de verslagperiode, met name in de provincie Dera'a.³⁶⁷

Andere (strijdende) partijen dan de overheid maakten zich eveneens schuldig aan verdwijningen en ontvoeringen. Zo ontvoerde ISIS eind februari 2015 naar wordt aangenomen honderden Assyrische christenen in de regio al-Hasakeh in het noordoosten van Syrië. Het exacte aantal ontvoerde Assyriërs is niet bekend. Aanvankelijk schatten mensenrechtenactivisten het aantal ontvoerde christenen op ongeveer 90, maar latere ramingen spraken van een aantal tussen de 250 en 300. Begin maart 2015 werden 19 Assyriërs vrijgelaten door ISIS, maar voor het lot van het overgrote deel van de christenen wordt gevreesd. ISIS gaf aan dat zij door Sharia rechtbanken zullen worden berecht.³⁶⁸ Begin april berichtte een woordvoerder van de Assyrische gemeenschap dat ISIS USD 100.000 losgeld zou hebben gevraagd per gegijzelde Assyriër.³⁶⁹

Op 6 april 2015 liet JN honderden Koerden vrij in het noordwesten van Syrië, tussen Idlib en Aleppo. Volgens een Koerdische functionaris van de PYD zou het gaan om ongeveer 300 Koerden die de dag voor de vrijlating werden ontvoerd door de moslimextremistische groepering. Volgens het SOHR zou het gaan om ongeveer 200 Koerden die in de dagen voor de vrijlating werden ontvoerd bij verschillende controleposten in de regio. De ontvoeringen vonden plaats kort nadat JN en andere moslimextremistische rebellen de stad Idlib veroverden op regeringstroepen (zie ook paragraaf 3.3.11).³⁷⁰

4.3.9 *Buitengerechtelijke executies en moorden*

In de verslagperiode waren er talloze berichten over het willekeurig en/of onwettig om het leven brengen van burgers door regeringsstrijdkrachten, alsmede gevangengenomen militairen, informanten en journalisten door gewapende oppositiegroeperingen. Berichten in de internationale media meldden in de

³⁶⁵ Amnesty International, *Report 2014/15 - Syria*, 25 februari 2015; vertrouwelijke bronnen.

³⁶⁶ The Syrian Observer, *The economy of violence: Models of kidnapping*, 3 februari 2015.

³⁶⁷ Vertrouwelijke bron.

³⁶⁸ BBC, *Islamic State: Fears grow for abducted Syrian Christians*, 25 februari 2015, CNN, *ISIS releases some Assyrian Christians, monitoring group says 19 are freed*, 1 maart 2015.

³⁶⁹ Fox News, *ISIS demanding \$30 million to free Christian hostages, Assyrian source says*, 9 april 2015.

³⁷⁰ The Guardian, *Syrian Islamists free kidnapped Kurds*, 6 april 2015, SOHR, *Islamic battalions release 200 civilians in Afrin*, 6 april 2015.

verslagperiode talloze gevallen van luchtaanvallen door de overheid op de burgerbevolking in gebieden, die in handen van de opstandelingen waren.³⁷¹

4.3.9.1 ISIS

ISIS heeft in gebieden in Syrië en Irak die het onder controle heeft in eind juni 2014 een islamitisch kalifaat ingesteld, met toepassing van het islamitische recht, de sharia, waar bij overtreding van de wet strenge straffen worden uitgedeeld, met inbegrip van executies.³⁷² Zo executeerde ISIS op 23 augustus 2014 in het oosten van Syrië zeker achttien mensen in het openbaar. Enkele slachtoffers werden daarna op pleinen gekruisigd. De mensen die werden omgebracht zouden volgens ISIS schuldig zijn aan het steunen van het Assad-regime. De meeste executies vonden plaats in de provincies ar-Raqqa en Deir az-Zor.³⁷³

ISIS bracht in de verslagperiode een aantal videoboodschappen naar buiten van executies van buitenlandse gevangenen. Zo werd op 19 augustus 2014 een video met daarop de onthoofding van de Amerikaanse journalist en fotograaf James Foley vrijgegeven door ISIS. Foley zou voor zijn executie extra zijn gemarteld vanwege het feit dat zijn broer bij de Amerikaanse luchtmacht werkte.³⁷⁴

Op 2 september 2014 werd door ISIS een video vrijgegeven van de onthoofding van de Amerikaanse journalist Steven Sotloff, die ook in de video van de onthoofding van Foley al te zien was.³⁷⁵

Op 13 september 2014 publiceerde ISIS een video van de onthoofding van de Britse hulpmedewerker David Haines, getiteld 'A message to the allies of America'.³⁷⁶

Op 3 oktober 2014 werd door ISIS de video vrijgegeven van de onthoofding van de vierde westerse gijzelaar in twee maanden, de Britse hulpmedewerker Alan Henning.³⁷⁷

Op 31 januari 2015 werd door ISIS een video vrijgegeven van de onthoofding van de Japanse gijzelaar Kenji Goto. Een week eerder had ISIS een video vrijgegeven met daarop de onthoofding van een andere Japanse gijzelaar, Haruna Yakuwa.³⁷⁸

Op 3 februari 2015 verspreide ISIS een professioneel gechoreografeerde video van de executie van de Jordanese piloot Moaz al-Kasasbeh. Kasasbeh werd door de extremisten levend verbrand in een metalen kooi. ISIS verklaarde dat de piloot werd geëxecuteerd omdat hij tijdens zijn vluchten voor de internationale coalitie huizen zou hebben verbrand en kinderen zou hebben vermoord.³⁷⁹

³⁷¹ Zie onder andere de dagelijkse berichtgeving op SOHR: <http://www.syriahr.com/en/>; Amnesty International, *Report 2014/15 – Syria*, 25 februari 2015.

³⁷² CNN, *How ISIS is overshadowing Al-Qaeda*, 30 juni 2014; CNN, *No more surprises? ISIS Achilles' heel is defending what it has won*, 26 augustus 2014; Inter Press Service, *Opinion: ISIS primarily a threat to Arab countries*, 5 september 2014; Volkskrant, *IS is populair omdat ze er in slaagt het Westen echt te vernederen*, 3 september 2014.

³⁷³ Die Zeit, *IS-Terroristen erobren Syrischen Militärflughafen*, 24 augustus 2014; Reformatorisch Dagblad, *Openbare executies IS in Syrië*, 23 augustus 2014.

³⁷⁴ Elsevier, *James Foley werd voor onthoofding nog flink gemarteld*, 29 augustus 2014.

³⁷⁵ NRC, *Journalist Steven Sotloff wilde nog één keer naar Syrië*, 3 september 2014.

³⁷⁶ The Guardian, *ISIS video claims to show beheading of British hostage David Haines*, 14 september 2014.

³⁷⁷ BBC, *Alan Henning: An ordinary man who wanted to help Syrians*, 3 oktober 2014.

³⁷⁸ The Post Online, *Video: ISIS onthoofdt tweede Japanse gijzelaar*, 31 januari 2015.

³⁷⁹ Mail Online, *22 minutes of sickening savagery: Carefully edited and highly choreographed footage that ISIS knows will horrify the West – and entice even more jihadists to their cause*, 3 februari 2015.

4.3.10 *Doodstraf*

Het Syrische strafrecht kent de dood door ophanging als maximumstraf voor een aantal delicten, waaronder moord, zedenmisdrijven, drugsmisdrijven en hoogverraad. Ook op lidmaatschap van de in Syrië verboden Moslimbroederschap staat de doodstraf. Het militair recht kent de doodstraf voor onder meer desertie naar een vijandelijk leger en het opnemen van de wapens tegen de Syrische staat. De internationale gemeenschap dringt er bij de Syrische autoriteiten al jaren op aan een moratorium op de doodstraf in te voeren.³⁸⁰ Het is onbekend hoeveel personen in de verslagperiode de doodstraf kregen opgelegd. Er zijn binnen de verslagperiode geen gevallen bekend geworden van daadwerkelijk uitgevoerde officiële doodstraffen.³⁸¹

4.3.11 *Bloedkwesties*

Bloedvetes komen voor zover bekend veelvuldig voor in Syrië. Van bloedwraak is sprake wanneer een mannelijke bloedverwant van iemand die vermoord is wraak neemt op (de familie van) de dader. Naar verluidt worden bloedvetes in het Koerdische noordoosten van Syrië meer en meer behandeld door zogenaamde 'vredesraden'; informele rechtbanken waarin Koerden zitting hebben die in hun lokale gemeenschappen gerespecteerd worden vanwege hun verdiensten in de Koerdische onafhankelijkheidsstrijd. De vredesraden zouden er regelmatig in slagen bloedvetes op te lossen door middel van financiële compensatieregelingen ten behoeve van de gedupeerde families.³⁸²

4.3.12 *Eerkwesties*

Eerwraak komt voor zover bekend veelvuldig voor in Syrië. Volgens het *US State Department* stelden lokale mensenrechtenorganisaties in 2013 vast dat de praktijk van eerwraak niet is afgenomen ten opzichte van eerdere jaren. Naar verluidt zouden families in Syrië slachtoffers van verkrachting hebben gedood om de eer van de familie te redden, ook in gevallen waarbij de daders tot overheidstroepen behoorden.³⁸³

4.4 **Positie van specifieke groepen**

4.4.1 *Leden van oppositiepartijen en politieke activisten*

In de gebieden die onder controle van de regering stonden kregen oppositionele politieke activisten en andere personen die kritiek uitoefenden op de overheid te maken met gerechtelijke vervolgingen op basis van uit 2012 daterende anti-terrorisme wetgeving (zie ook paragraaf 2.3.1).³⁸⁴

Personen die in het buitenland mee hebben gedaan aan demonstraties tegen het regime lopen gevaar bij terugkeer opgepakt, vervolgd, gevangen gezet of zelfs vermoord te worden. Hierbij is volgens bronnen van belang wat de achtergrond van

³⁸⁰ Syrië stemde tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 december 2012 tegen de resolutie aangaande een moratorium op het uitvoeren van de doodstraf. Syrië heeft het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof, die de doodstraf uitsluit, niet geratificeerd (wel ondertekend, zie ook paragraaf 3.1.1).

³⁸¹ UK Foreign & Commonwealth Office, *Syria – Country of concern*, update 21 januari 2015, Hands Off Cain, *Syria*, geraadpleegd op 12 februari 2015

(<http://www.handsoffcain.info/bancadati/schedastato.php?idstato=19000259&idcontinente=23>); vertrouwelijke bron.

³⁸² Carnegie, *Syrian Kurdish areas under the rule of law?*, 7 mei 2014.

³⁸³ US Department of State, *Syria country report on human rights practices 2013*, februari 2014.

³⁸⁴ Amnesty International, *Report 2014/15 - Syria*, 25 februari 2015,

de persoon in kwestie is. Zo zullen personen die vanwege oppositionele activiteiten reeds bij het regime bekend zijn bij terugkomst in Syrië groter gevaar op vervolging lopen dan personen met een minder in het oog springend profiel en die bijvoorbeeld slechts een enkele keer hebben gedemonstreerd.³⁸⁵ Voor zover bekend speelt het hierbij geen rol of de terugkeer op vrijwillige of gedwongen basis plaatsvond. In de verslagperiode zijn evenwel geen gevallen bekend geworden van personen die tegen het regime hebben gedemonstreerd in het buitenland en na terugkomst in Syrië door de geheime dienst zijn opgepakt.

4.4.2 *Etnische minderheden*

In Syrië verblijft een aantal etnische minderheden, waaronder Armeniërs, Assyriërs (ook wel Suroye of Suryoye genoemd), Joden, Koerden, Palestijnen en Turkmenen, elk met hun eigen etnisch-religieuze achtergrond.³⁸⁶

Volgens een bron in Amman, Jordanië, zou de angst voor terroristisch en extremistisch geweld onder leden van diverse etnische minderheden in door het regime gecontroleerd gebied zijn toegenomen in de verslagperiode vanwege de onder druk staande machtspositie van het regime van president al-Assad. Het regime zou regelmatig jonge mannen uit etnische minderheidsgroepen oppakken om wegversperringen en controleposten op te bouwen.³⁸⁷

4.4.2.1 Koerden

In Syrië verbleven voor zover bekend 1,7 tot 2 miljoen Koerden met de Syrische nationaliteit. Daarnaast verbleven er ongeveer 200.000 tot 300.000 personen van Koerdische afkomst in Syrië, die niet de Syrische nationaliteit hadden. De Koerdische gemeenschap in Syrië is vooral woonachtig in de noordelijke en oostelijke regio's van het land. Op 6 april 2011 gaf de president per decreet nr. 49 de Syrische nationaliteit aan een groot aantal staatloze Koerden, die als vreemdeling stonden geregistreerd (ajanib-Koerden) in de noordoostelijke regio al-Hasakah. Over de verdere toepassing en uitwerking van deze maatregel in de praktijk werd ook in deze verslagperiode geen informatie bekend, evenmin over hoeveel staatloze Koerden in de praktijk het Syrische staatsburgerschap hebben gekregen. Volgens een bron in Gaziantep (Turkije), hebben staatloze Koerden geen officiële documenten en bestaat hun enige vorm van identificatie uit een zogenaamde 'rode kaart' (ajanib) of 'witte kaart' (maktoumeen) met daarop hun naam en adres (zie ook paragraaf 2.2.1).³⁸⁸ Het is onbekend of en in hoeverre staatloze Koerden officiële functies kunnen bekleden.

De Koerdische autonome administratie in de Koerdische gebieden in het noorden van Syrië (Rojava) vaardigde in juli 2014 een eigen dienstplichtwet uit.³⁸⁹ Op 20 november 2014 zou de eerste groep rekruten op basis van deze wet aan hun militaire training zijn begonnen. De Koerdische dienstplicht geldt naar verluidt voor alle mannen in de dienstplichtige leeftijd die in de Koerdische gebieden wonen, ongeacht etnische of religieuze achtergrond. Ook Arabieren en christenen dienen in de Koerdische *self-defence* eenheden. Personen die al in het Syrische leger hebben gediend komen niet in aanmerking voor vrijstelling.³⁹⁰

³⁸⁵ vertrouwelijke bronnen.

³⁸⁶ The Washington Post, *The one map that shows why Syria is so complicated*, 27 augustus 2013.

³⁸⁷ vertrouwelijke bronnen.

³⁸⁸ vertrouwelijke bron; zie ook UNHCR, *Lacking a nationality, some refugees from Syria face acute risks*, 20 december 2014.

³⁸⁹ The Law on Mandatory self-defence duty in the democratic autonomous areas, 14 juli 2014.

³⁹⁰ Danish Immigration Service, *Syria: Military service, mandatory self-defence duty and recruitment to the YPG*, 26 februari 2015.

Volgens een rapport van de *Danish Immigration Service* van 26 februari 2015, heeft de Syrische regering in het recente verleden zonder succes pogingen ondernomen om Koerden uit de Koerdische en Koerdisch-Arabische gebieden (bijvoorbeeld al-Qamishli en al-Hasakah) te rekruteren voor het leger. Dit zou op grote weerstand van de Koerdische troepen in deze gebieden hebben gestuit. In oktober en november 2014 zouden regeringstroepen ongeveer 40 Koerden in de omgeving van al-Qamishli hebben gevangen gezet om ze te rekruteren voor het leger. De Koerdische veiligheidsdienst (*Asayish*) zou hierop een aantal Syrische officieren hebben gegijzeld, waarna een gevangenenruil plaatsvond.³⁹¹

Zie voor meer informatie inzake de Koerdische minderheid in Syrië het algemeen ambtsbericht Syrië van 26 augustus 2014.³⁹²

4.4.3 *Religieuze minderheden*

In Syrië leven verschillende religieuze minderheden zoals alawieten (sjiitische afsplitsing waartoe ook de familie al-Assad behoort), druzen, ismailieten en yeziden en verscheidene christengemeenschappen zoals Assyriërs, Armeens en Grieks orthodoxen.³⁹³

Volgens bronnen is het in Syrië in de gebieden onder overheidscontrole nog mogelijk voor religieuze minderheden hun gebedshuizen te bezoeken, zij het onder vaak moeilijke omstandigheden. Gebedshuizen zijn vaak verwoest of beschadigd gedurende de vele bombardementen in de strijd.³⁹⁴ In gebieden onder controle van oppositionele groepen, waaronder ISIS, zijn gebedshuizen soms doelwit van gericht geweld. Dit geweld kan afkomstig zijn van regeringsstrijdkrachten (bijvoorbeeld via gerichte luchtaanvallen) als van extremistische groeperingen.³⁹⁵ In hoeverre dit verschilt per religieuze minderheid is niet bekend. Wel lijkt ISIS, met name sinds het begin van 2015, een verhoogde mate van geweld en dreiging tegen christenen in te zetten (zie ook paragraaf 4.3.3.2), getuige de aanvallen op christelijke dorpen maar ook gezien massamoorden op christenen in Libië (Kopten en Ethiopische christenen) en de gerichte opdracht aan een jihadist in Frankrijk in april 2015 om kerken aan te vallen.³⁹⁶ Volgens een bron leven in een aantal dorpen in gebied in het noorden van Syrië, dat onder controle staat van JN, de daar wonende druzen veelal ondergronds uit angst voor geweld van de zijde van JN.³⁹⁷

4.4.4 *Vrouwen*

Vrouwen nemen actief deel aan het maatschappelijk leven in Syrië, al zijn er maar weinig vrouwen die hoge posities innemen binnen de overheid, de politiek en het bedrijfsleven. De regering bevordert onderwijs voor vrouwen. Een belemmering voor de gelijkwaardige ontplooiing van vrouwen in de Syrische samenleving wordt gevormd door de toepassing van het traditionele islamitische familierecht. Hierdoor hebben vrouwen een achtergestelde positie, in het bijzonder in geval van huwelijk, echtscheiding en erfrecht.³⁹⁸

³⁹¹ Danish Immigration Service, *Syria: Military service, mandatory self-defence duty and recruitment to the YPG*, 26 februari 2015.

³⁹² Zie: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2014/08/29/syrie-2014-08-29.html>

³⁹³ USCIRF, *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015.

³⁹⁴ Gesprek UNHCR, Amman 21 april 2015, gesprek PAX Christi, Amman 22 april 2015, US Commission on International Religious Freedom, *Syria annual report 2015*, maart 2015.

³⁹⁵ USCIRF, *Annual report 2015, Syria*, 30 april 2015, Newsweek, *The new exodus: Christians flee ISIS in the Middle East*, 26 maart 2015.

³⁹⁶ Newsweek, *The new exodus: Christians flee ISIS in the Middle East*, 26 maart 2015, NBC News, *France says it foiled 'imminent' armed attack on church, suspect in custody*, 22 april 2015, Breitbart, *Ethiopians riot over video of ISIS slaughtering Christians in Libya*, 23 april 2015.

³⁹⁷ Volgens de bron zou het om ongeveer 18 druzendorpen gaan; vertrouwelijke bron.

³⁹⁸ Zie ook algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, paragraaf 2.4.2, p.57. Deze informatie is ook voor de onderhavige verslagperiode van toepassing.

Vrouwen worden disproportioneel getroffen door het Syrische conflict. Vanwege het sterk patriarchale systeem dat het land kent, wordt geweld tegen vrouwen breed geaccepteerd als onderdeel van het normale leven. Huiselijk, maar ook seksueel geweld komt veelvuldig voor. Door het conflict worden vrouwen steeds vaker slachtoffer van enige vorm van (huiselijk) geweld. In het Syrische conflict wordt (seksueel) geweld tegen vrouwen ook gebruikt als methode van oorlogvoering.³⁹⁹

In gebieden in het noorden en het noordoosten van Syrië waar extreem-islamistische groeperingen als JN en ISIS de macht hebben overgenomen, zoals in het Sheikh Maqsoud district van Aleppo, de steden Afrin en Tel Aran in de provincie Aleppo, de stad al-Hassakah, de stad Ras al-Ayn in de provincie al-Hassakah, de stad Idlib en de stad Tel Abyad in de provincie ar-Raqqa, werd in de verslagperiode de bewegingsvrijheid van vrouwen nog verder beperkt en werd op grote schaal het naleven van de leefregels van de sharia afgedwongen. Daarbij werden vrouwen en meisjes onder bedreiging van bestrafing verplicht hoofddoeken (*hijabs*), handschoenen en lange gewaden (*abayas*) te dragen. Ook werd het voor vrouwen en meisjes verboden zich vrij in het openbaar te bewegen, te werken en naar school te gaan. Vrouwen dienen buitenshuis te allen tijde door een mannelijke begeleider (*mahram*) te worden vergezeld en mogen alleen naar buiten in uitzonderlijke gevallen.⁴⁰⁰

In door ISIS gecontroleerd gebied ziet de religieuze politie (*hisba*) er streng op toe dat de door ISIS opgelegde voorschriften voor gedrag en kleding door vrouwen worden nageleefd. In februari 2015 publiceerde de volledig uit vrouwen bestaande al-Khanssaa brigade van ISIS een manifest waarin de gedrags- en kledingvoorschriften voor vrouwen zijn neergelegd. In dit manifest staat onder meer dat meisjes vanaf de leeftijd van negen jaar mogen trouwen en dat vrouwen idealiter gehuwd moeten zijn op het moment dat zij zestien of zeventien jaar zijn.⁴⁰¹

In het overwegend Koerdische noordoostelijke deel van Syrië publiceerden de autoriteiten van de semi autonome provincie Jazira in november 2014 een decreet dat als doel heeft de rechten van vrouwen te waarborgen en te versterken, vermoedelijk als reactie op de opmars van ISIS richting dat deel van Syrië. Het decreet stelt dat mannen en vrouwen gelijk zijn in het publieke en private domein en dat vrouwen het recht hebben om zich kandidaat te stellen voor politieke functies en evenveel recht op werk, inkomen en erfenissen hebben als mannen.⁴⁰²

Hoewel verkrachting volgens de Syrische wet een ernstig misdrijf is, trad de overheid in de verslagperiode onvoldoende op om verkrachting voor, tijdens en na gevechtshandelingen tegen te gaan en eventuele daders te bestraffen. Regeringstroepen, inbegrepen milities als de *shabia*, maar ook gewapende oppositiegroepen maakten zich hieraan schuldig. De meeste slachtoffers van deze vorm van geweld, onder wie ook mannen, komen door vrees voor stigmatisering niet openlijk uit voor het geweld dat hen is aangedaan.⁴⁰³ Volgens ngo's die met vluchtelingen samenwerkten, zouden in het hele land slachtoffers van verkrachting uit eerwraak zijn gedood.⁴⁰⁴

³⁹⁹ Zie ook algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, paragraaf 2.4.2, p.57. Deze informatie is ook voor de onderhavige verslagperiode van toepassing; zie ook de brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 27 maart 2014 inzake de mensenrechtensituatie in de Arabische regio, kenmerk 2014.119503.

⁴⁰⁰ The Guardian, *Double-layered veils and despair...women describe life under ISIS*, 17 februari 2015, Human Rights Watch, *Syria: Extremists restricting women's rights*, 13 januari 2014.

⁴⁰¹ The Guardian, *Female jihadis publish guide to life under Islamic State*, 5 februari 2015.

⁴⁰² Reuters, *Self-ruling region in Syria issues women's rights decree: monitor*, 9 november 2014.

⁴⁰³ Zie ook algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, paragraaf 2.4.2, p.57. Deze informatie is ook voor de onderhavige verslagperiode van toepassing.

⁴⁰⁴ Zie ook algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, paragraaf 2.4.2, p.57. Deze informatie is ook voor de onderhavige verslagperiode van toepassing..

In Syrië is de huwelijksgerechtigde leeftijd voor vrouwen zestien jaar, maar religieuze leiders hebben het recht om meisjes al op 13-jarige leeftijd in de echt te verbinden. De civiele autoriteiten registreren zo'n huwelijk pas als het meisje achttien jaar is, maar intussen kan ze wel met haar informele echtgenoot samenleven en kinderen krijgen. In Jordanië, Libanon en Turkije, waar de meeste Syrische vluchtelingen in armoede verblijven, ligt de huwelijksgerechtigde leeftijd rond de zeventien jaar en zijn sancties op ontduiking streng. In de hoop de financiële last van het gezin te verlichten of verkrachting van jonge ongehuwde meisjes te voorkomen, maar ook om bijvoorbeeld toegang tot dienstverlening te verzekeren die niet in vluchtelingenkampen verkrijgbaar zijn, worden deze laatste soms op zeer jonge leeftijd uitgehuwelijkt. Internationale hulporganisaties melden dat het aantal kindbruiden een groeiend probleem vormt.⁴⁰⁵

4.4.5 *LHBT*

In Syrië is homoseksuele geaardheid op zichzelf niet wettelijk strafbaar. Op het verrichten van homoseksuele handelingen staat een wettelijke gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar.⁴⁰⁶ Voor zover bekend wordt in Syrië geen actieve strafvervolging ingezet tegen LHBT's. Echter, LHBT's in Syrië lopen groot risico op geweldpleging door het Syrische leger, gewapende moslimextremistische groeperingen en andere gewapende groepen.⁴⁰⁷ Ook lopen LHBT's groot risico te maken te krijgen met verstoting, bedreiging en geweldpleging door familieleden indien hun geaardheid bekend wordt. Veel Syriërs die gevlucht zijn naar de omringende landen zijn bang dat hun familie zal proberen ze op te sporen.⁴⁰⁸

Het is niet bekend in hoeverre het bekend zijn van een (toegeschreven) LHBT-gedraging of geaardheid in de praktijk kan leiden tot een onevenredige bestraffing voor een algemeen delict. Aanvallen vanuit de samenleving worden niet of nauwelijks gerapporteerd aan de politie. Dit komt voornamelijk omdat LHBT's bang zijn voor discriminatie of geweld van de zijde van de autoriteiten indien zij aangifte doen van geweldsincidenten. Uit een serie interviews met naar Libanon gevluchte Syrische homoseksuele mannen in februari 2014 blijkt dat het Syrische leger zich frequent schuldig maakt aan discriminatie en geweld tegen en ontvoeringen van homoseksuelen.⁴⁰⁹

4.4.6 *Alleenstaande minderjarigen*

In Syrië is men wettelijk meerderjarig en handelingsbekwaam vanaf de leeftijd van achttien jaar. De leerplicht geldt officieel voor minderjarigen tussen de 6 en 15 jaar.⁴¹⁰ Vanaf de leeftijd van 14 jaar dienen kinderen officieel in het bezit te zijn van een eigen identiteitsdocument. Deze wordt door de ouders aangevraagd op vertoon van een geboorteakte en het familieboekje (zie ook paragraaf 2.2.1). Door het voortdurende conflict en de daarmee gepaard gaande massaontheemding worden volgens UNICEF echter steeds minder geboortes door de Syrische autoriteiten geregistreerd.⁴¹¹

⁴⁰⁵ BBC News, *Syrian conflict: Untold misery of child brides*, 20 augustus 2014, Zie ook algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, paragraaf 2.4.2, p.57/58. Deze informatie is ook voor de onderhavige verslagperiode van toepassing.

⁴⁰⁶ Wetboek van Strafrecht, artikel 520.

⁴⁰⁷ Freedom House, *Freedom in the world 2015*, 27 februari 2015, BBC, *Gay community hit hard by Middle East turmoil*, 29 oktober 2014, CNN (opinion), *ISIS' s warped take on morality*, 5 maart 2015.

⁴⁰⁸ BBC, *Gay community hit hard by Middle East turmoil*, 29 oktober 2014, Human Rights Watch, *The double threat for gay men in Syria*, 28 april 2014.

⁴⁰⁹ Ibid.

⁴¹⁰ Zie ook algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, paragraaf 2.4.4, p.58. Deze informatie is ook voor de onderhavige verslagperiode van toepassing.

⁴¹¹ Vertrouwelijke bron.

Binnen de sociale structuur van de Syrische samenleving is het gebruikelijk dat kinderen die niet meer bij de ouders (kunnen) leven worden opgevangen binnen de familie. Het is onbekend hoeveel opvangtehuizen voor minderjarigen er (nog) zijn in Syrië. De aannemelijkheid dat een alleenstaand kind opvang vindt bij een tehuis hangt erg af van de plek waar hij zich in Syrië bevindt en hoe de stand van de voorzieningen op die plek is. Door het voortdurende conflict zijn veel sociale voorzieningen in Syrië verwoest. Volgens UNICEF houdt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zich bezig met onder meer de situatie van alleenstaande minderjarigen. Het staatstoezicht op onderwijs en de situatie van alleenstaande kinderen zou volgens UNICEF nog doorgaan, maar is door het conflict zeer ontwricht. Volgens UNICEF zou de overheid centra hebben gesticht voor kwetsbare kinderen en voor meisjes die slachtoffer zijn geworden van (seksueel) geweld.⁴¹²

Volgens een op 18 september 2014 verschenen rapport van de organisatie *Save the Children* krijgen 2.8 miljoen kinderen in Syrië vanwege de burgeroorlog geen onderwijs meer. Meer dan 3.400 scholen zijn verwoest of beschadigd. De mogelijkheid om naar school te gaan in Syrië is met meer dan 50 procent afgenomen.⁴¹³ Volgens UNICEF en UNHCR is het aantal kinderen dat uit Syrië is gevlucht inmiddels opgelopen tot meer dan een miljoen. Nog eens twee miljoen kinderen zijn ontworteld in hun thuisland omdat zij hun familie hebben verloren. Zij lopen het risico te worden aangevallen of gerekruteerd door gewapende groeperingen. Tot dusverre zouden tienduizenden kinderen in Syrië zijn omgekomen gedurende het conflict.⁴¹⁴

Een aantal (i)ngo's houdt zich bezig met de opvang van alleenstaande minderjarigen, waaronder *Human Care Syria*⁴¹⁵, *Save the Children*⁴¹⁶ en *Children of Syria*⁴¹⁷.

4.4.7 *Dienstplichtweigeraars en deserteurs*

4.4.7.1 *Systeem van militaire dienstplicht in Syrië*

Voor zover bekend zijn in de verslagperiode geen wijzigingen aangebracht in de wet- en regelgeving ten aanzien van de militaire dienstplicht. In de praktijk, echter, hanteert het regime sinds medio 2014 een aan de conflictsituatie aangepaste manier van rekruteren (zie paragraaf 4.4.7.2) en wordt de wetgeving op een arbitraire manier door het regime gebruikt.⁴¹⁸ Hieronder volgt een beschrijving van het systeem van de militaire dienstplicht in Syrië volgens de vigerende wetgeving.

In Syrië bestaat militaire dienstplicht voor mannen vanaf de leeftijd van 18 jaar. Voor mannen die minder opleiding dan de vijfde klas van de lagere school hebben, bedraagt de dienstduur 21 maanden en voor mannen met een opleiding hoger dan de vijfde klas van de lagere school 18 maanden.⁴¹⁹ Syrië kent geen dienstplicht voor vrouwen. Zij kunnen evenmin dienst nemen als beroepsmilitair. Wel kunnen vrouwen op vrijwillige basis bepaalde militaire taken vervullen.⁴²⁰

⁴¹² Vertrouwelijke bron.

⁴¹³ Reuters, *Syria conflict keeps 2.8 million children out of school*, 18 september 2014.

⁴¹⁴ I Am Syria, *Daily death toll*, geraadpleegd op 13 mei 2015, <http://www.iamsyria.org/daily-death-toll.html>.

⁴¹⁵ <http://www.humancaresyria.org/work/livelihood>.

⁴¹⁶ <http://www.savethechildren.org/site/c.8rKLIXMGIpI4E/b.7998857/k.D075/Syria.htm>.

⁴¹⁷ <http://childrenofsyria.info/>.

⁴¹⁸ Dit is met name ingegeven door de opmars van ISIS vanaf de zomer van 2014. Danish Immigration Service, *Syria; Military service, mandatory self-defence duty and recruitment to the YPG*, 26 februari 2015.

⁴¹⁹ De duur van de dienstduur voor mannen met een opleiding hoger dan de vijfde klas van de lagere school is in 2011 teruggebracht van 21 maanden naar 18 maanden.

⁴²⁰ Immigration and Refugee Board of Canada, Response to Information Requests (RIR) SYR104921E, *Syria: Compulsory military service, including age of recruitment, length of service; occasions where proof of military service*

Op grond van artikel 11 van de Wet op de Dienstplicht zijn er de volgende vrijstellingsgronden: ten minste vijf jaar vrijwillig werkzaam zijn geweest in het leger; ten minste tien jaar werkzaam zijn geweest voor de binnenlandse veiligheidsdiensten; om medische redenen afgekeurd zijn; in geval van overlijden van twee kinderen uit een gezin gedurende militaire dienst of gewapende acties geldt vrijstelling voor de overige kinderen; het zijn van de enige zoon; het vervuld hebben van de militaire dienstplicht in een ander land en houder zijn van de nationaliteit van dat land; het afgekocht hebben van de militaire dienstplicht. De Syrische wetgeving voorziet niet in vrijstelling op grond van gewetensbezwaren. Dienstweigering (ook uit religieuze overwegingen) is strafbaar.

4.4.7.2 Rekruteringsprocedure en militaire documenten

Wanneer dienstplichtigen zich melden bij het rekruteringsbureau⁴²¹, worden zij onderworpen aan een interview en een bloedtest en wordt een pasfoto genomen. Zij ontvangen een militair boekje. Indien de opgeroepen dienstplichtige wordt vrijgesteld van dienstplicht, bijvoorbeeld op medische gronden, wordt dit opgetekend in het militaire boekje. Indien de rekrut daadwerkelijk in militaire dienst gaat, wordt het boekje omgeruild voor een militair identiteitsdocument. Dit gebeurt bij hetzelfde rekruteringsbureau. Hierbij moet ook het civiele identiteitsdocument worden ingeleverd. Wanneer de dienstplicht is voldaan, ontvangt de afzwaaiende dienstplichtige een 'ontslagformulier' dat ingevuld, tezamen met de militaire identificatiekaart, kan worden ingeleverd bij het rekruteringsbureau, waarop hij zijn civiele identificatiedocument terug ontvangt. Hij krijgt hierbij tevens het militaire boekje terug, waarin wordt opgetekend dat hij zijn militaire dienstplicht heeft voldaan.⁴²²

4.4.7.3 Rekruteringspraktijk van het regime

In reactie op de opmars van ISIS in Syrië vanaf de zomer van 2014 en vanwege een steeds groter wordend tekort aan manschappen, intensiverde het regime in de verslagperiode de inspanningen om mannen te rekruteren voor het leger. Naar verluidt trad het regime strenger op tegen dienstplichtweigeraars en werden er meer reservisten opgeroepen. Zo zouden de namen van ongeveer 70.000 potentiële reservisten op lijsten circuleren bij controleposten door heel Syrië. Er zouden momenteel ook geen dienstplichtigen meer afzwaaien uit het leger. De laatste lichter afgezwaaide rekruten zou in 2011 de militaire dienst hebben verlaten. Momenteel worden mannen die officieel hun dienstplicht hebben voldaan in actieve reservistendienst gehouden. In veel gevallen zouden deze mannen weer terug worden gestuurd naar het front. Er zijn enkele gevallen bekend van mannen die een jaar nadat hun dienstplicht officieel beëindigd had moeten zijn, alsnog 'deserteerden'.⁴²³

---

status is required; whether the government can recall individuals who have already completed their compulsory military service; penalties for evasion (2008-July 2014), 13 augustus 2014, CIA The World Factbook, *Syria - military*, geraadpleegd op 9 februari 2015, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>.

⁴²¹ De *General Mobilisation Administration*.

⁴²² Immigration and Refugee Board of Canada, RIR SYR104921E.

⁴²³ Danish Immigration Service, *Syria; Military service, mandatory self-defence duty and recruitment to the YPG*, 26 februari 2015; International Business Times, *The Syrian army is shrinking, and Assad is running out of soldiers*, 17 december 2014, Institute for the Study of War (ISW), *Syria updates, The Assad regime under stress: Conscripted and protest among Alawite and minority populations in Syria*, 15 december 2014.

Volgens een kopstuk van de Syrische oppositieregering in Turkije hebben alawitische rekruten het zwaarder dan niet-alawitische rekruten. Zij zouden in geval van desertie uit het leger of overlopen naar de oppositie gevaar lopen dat hun familie wordt omgebracht.⁴²⁴ Volgens hetzelfde kopstuk zouden contacten van officieren met oppositionele officieren worden bestraft met de dood.⁴²⁵

Naar verluidt zouden nog altijd veel jonge Syriërs de militaire dienstplicht ontduiken uit angst gedwongen te worden landgenoten te doden of zelf gedood te worden. Sommigen schuilen in gebieden van het gewapend verzet, anderen vluchten naar het buitenland. Om hoeveel jongeren het gaat is niet bekend. De Syrische autoriteiten verstrekken geen informatie over dienstplichtontduiking. Desertie tijdens de vervulling van de militaire dienstplicht is strafbaar.⁴²⁶

In oktober 2014 werd door de *General Mobilisation Administration* een verbod om het land te verlaten afgekondigd, voor mannen die zijn geboren tussen 1985 en 1991. Op 20 oktober 2014 kondigde het regime een algemene mobilisatie af in de stad Hama voor alle reservisten die in of na 1984 zijn geboren. Naar verluidt voerde het regime gedurende vier dagen invallen uit in de stad en werden ongeveer 1500 mannen vastgehouden bij controleposten om gerekruteerd te worden voor het leger. Het zou hierbij gaan om (jonge) mannen vanaf 16 jaar.⁴²⁷ Een vergelijkbare operatie zou in dezelfde periode zijn uitgevoerd in Homs, waarbij ongeveer 1200 mannen zouden zijn aangehouden. Ook in de stad Deir-az-Zor zou een algemene mobilisatie zijn afgekondigd.⁴²⁸

De rekruteringen bij controleposten zou op willekeurige basis plaatsvinden, zonder identiteitscontroles van de rekruten.⁴²⁹ Een in Istanboel gevestigde ngo werkzaam op het terrein van civiele ontwikkeling en capaciteitsopbouw in Syrië stelt dat minderjarigen worden gerekruteerd voor zowel de strijd als voor werkzaamheden zoals tunnels graven. Volgens de organisatie behandelt het regime Palestijnen op dezelfde manier als Syriërs, als het gaat om de dienstplicht.⁴³⁰

In het algemeen rekruteert het regime in alle regio's die het onder controle heeft. Normaalgesproken heeft het regime geen mogelijkheden om te rekruteren in gebieden waar zij geen controle over heeft, maar het kan incidenteel voorkomen dat iemand bij een overheidscontrolepost in het grensgebied met door de oppositie gecontroleerd gebied wordt vastgehouden en alsnog wordt gerekruteerd voor het leger. Naast het rekruteren van jongemannen bij controleposten zou het regime ook studenten rekruteren op universiteitscampussen. Hierbij zouden veiligheidsdiensten 's-nachts de campussen binnendringen en studenten van hun bed lichten om zonder training of opleiding naar het front te worden gestuurd. Als studenten hun opleiding afronden wordt door de universiteit een bericht gestuurd naar het ministerie van Defensie in Damascus en wordt de betrokkene opgeroepen.⁴³¹

⁴²⁴ Dit heeft voor een groot deel te maken met de angst bij al-Assad voor een interne alawitische machtsgreep. Hierdoor eist hij van met name het Alawitische legerpersoneel uiterste loyaliteit aan het regime.

⁴²⁵ Vertrouwelijke bron.

⁴²⁶ Al-Monitor, *Pro-regime Syrians take risks to dodge draft*, 28 juli 2014, Immigration and Refugee Board of Canada, RIR SYR104921E.

⁴²⁷ Vertrouwelijke bron.

⁴²⁸ International Business Times, *The Syrian army is shrinking, and Assad is running out of soldiers*, 17 december 2014, Institute for the Study of War (ISW), Syria updates, *The Assad regime under stress: Conscription and protest among Alawite and minority populations in Syria*, 15 december 2014.

⁴²⁹ Vertrouwelijke bron.

⁴³⁰ Vertrouwelijke bron.

⁴³¹ Vertrouwelijke bron.

In de verslagperiode werden door het regime in algemene zin veel inspanningen geleverd om voormalige dienstplichtigen als reservisten in het leger in te zetten. Hiertoe werden volgens een bron ook televisiecampagnes gehouden.⁴³²

Volgens een bron kunnen personen hun militaire boekje meenemen naar het buitenland. Volgens deze bron hebben beroepsofficieren en -onderofficieren in het Syrische leger zolang zij in dienst zijn alleen een militair identiteitsdocument en hebben zij geen civiele identiteitskaart. Voorts meldde de bron dat Palestijnse rekruten in speciale Palestijnse eenheden dienen. Deze eenheden zouden onderdeel vormen van het reguliere Syrische leger (SAA).⁴³³

4.4.7.4 Dienstplicht buiten de regeringsgebieden

Ten einde de druk van ISIS op Koerdische gebieden in het noorden van Syrië te kunnen weerstaan, werd op 13 juli 2014 ter zelfverdediging militaire dienstplicht voor Koerden (en andere personen die in Koerdische gebieden wonen) voor de duur van zes maanden ingesteld. Ieder Koerdisch gezin werd daarbij gevraagd één van haar mannelijke gezinsleden in de leeftijd van 18 tot 30 jaar ter beschikking te stellen voor militaire dienstplicht. Na zes maanden zouden de mannen zelf kunnen beslissen of zij naar de frontlinies gestuurd wilden worden (zie ook paragraaf 4.4.2.1).⁴³⁴

4.4.8 Palestijnen

De situatie van de Palestijnse populatie in Syrië is over het algemeen slecht. Palestijnen wonen overwegend in vluchtelingenkampen. De grootste concentratie Palestijnen verblijft in de wijk *Yarmouk* in Damascus (zie ook paragraaf 4.3).⁴³⁵ Volgens gegevens van de hulporganisatie van de VN die speciaal de belangen van Palestijnse vluchtelingen en ontheemden behartigt, het *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA), zijn er in Syrië twaalf kampen en wijken waar Palestijnen verblijven. Deze bevinden zich naast Yarmouk in Ein-el Tal (dertien kilometer ten noordoosten van Aleppo), Homs, Hama, Jaramana (acht kilometer buiten Damascus), Khan Dunoun (23 kilometer ten zuiden van Damascus), Latakia, Khan Eshieh (27 kilometer ten zuidwesten van Damascus), Neirab (dertien kilometer ten oosten van Aleppo), Qabr Essit (dertien kilometer ten zuidwesten van Damascus), Sbeineh en Dera'a. Ein el-Tal, Latakia en Yarmouk worden aangemerkt als zogenaamde 'onofficiële kampen', omdat zij door de Syrische autoriteiten in de loop van de tijd zijn aangewezen als vestigingsplaats voor Palestijnse vluchtelingen.⁴³⁶

De Palestijnen die momenteel in Yarmouk verblijven zijn goeddeels verstoken van primaire levensbehoeften zoals voedsel, schoon drinkwater en sanitaire en medische voorzieningen. UNRWA kon sinds begin februari 2015 het kamp niet meer bereiken met voedselhulp. Hierdoor stierven veel Palestijnen aan ondervoeding en door gebrek aan medische hulp. Naar verluidt kunnen de meeste Palestijnen in dit kamp geen kant op door het geweld tussen regerings- en rebellentroepen en de vele

⁴³² Vertrouwelijke bron.

⁴³³ Vertrouwelijke bron.

⁴³⁴ BBC News, *While Iraq burns, ISIS takes advantage in Syria*, 18 juli 2014; Associated Press, *Syria Kurds impose military service amid civil war*, 17 juli 2014; Stratfor – Global Intelligence, *Rebels' options are limited in the battle for Aleppo*, 17 juli 2014.

⁴³⁵ Yarmouk was in 1957 opgezet als tentenkamp voor ongeveer 150.000 Palestijnen, maar later verworpen tot een wijk van Damascus doordat de tenten geleidelijk werden vervangen door huizen en gebouwen.

⁴³⁶ Zie website UNRWA, www.unrwa.org, geraadpleegd op 5 maart 2015.

controleposten die de wijk omringen.⁴³⁷ De meeste Palestijnen hebben niet de middelen om zich een weg uit het gebied te kopen, bijvoorbeeld via mensensmokkelaars. Palestijnen kunnen bovendien vaak niet naar buurlanden van Syrië omdat ze daar om uiteenlopende redenen geweerd worden.⁴³⁸ Op 1 april 2015 nam ISIS bezit van delen van Yarmouk, waardoor de toegang tot het gebied verder verslechterde. Sinds half april heeft ISIS zich grotendeels teruggetrokken uit de wijk, maar de aanwezigheid van andere rebellengroepen en sluipschutters zorgde ervoor dat de situatie met betrekking tot de bereikbaarheid van en zorg voor kwetsbare en hulpbehoevende personen zeer slecht bleef.⁴³⁹

⁴³⁷ Gedurende het conflict hebben de meeste oorspronkelijk bewoners de wijk Yarmouk verlaten en zijn naar andere delen van Damascus of naar Libanon getrokken. Voor het conflict woonden er ongeveer 150.000 mensen, Palestijnen en Syriërs.

⁴³⁸ The Guardian, *How Yarmouk refugee camp became the worst place in Syria*, 5 maart 2015, Open Democracy, *Palestinian refugees: homes in exile*, 18 augustus 2014.

⁴³⁹ BBC, *ISIS militants 'enter Yarmouk refugee camp' in Syrian capital*, 1 april 2015, UNRWA, *Yarmouk situation update*, 16 april 2015.

5 Vluchtelingen en ontheemden

5.1 Ontheemden- en vluchtelingenstroom

UNHCR stelde in maart 2015 dat gedurende de vier jaar dat het Syrische conflict gaande is, vier miljoen Syriërs naar buiten Syrië zijn gevlucht (zie paragraaf 5.2) en 7.6 miljoen Syriërs binnenlands ontheemd zijn geraakt.⁴⁴⁰

5.1.1 Binnenlands ontheemden

Volgens het *Internal Displacement Monitoring Center* (IDMC) bevinden zich in alle provincies in Syrië binnenlands ontheemden als gevolg van de vele frontlinies, gevechten en gewelddadigheden in het land. Daarbij is er voor veel Syriërs ook sprake van meervoudige ontheemding.⁴⁴¹ Veel Syriërs vluchtten naar familie of bekenden. Honderdduizenden Syriërs zochten hun toevlucht in openbare gebouwen. Nog eens honderdduizenden ontheemden trokken naar ontheemdenkampen. In de verslagperiode werden veel nieuwe kampen opgezet, voor een groot deel in het noordelijke deel van Syrië, tegen de Turkse zuidgrens en in de omgeving van Idlib. Maar ook in het zuiden bij Dera'a en Quneitra onstonden nieuwe ontheemdenkampen. De situatie in deze kampen is slecht aangezien er veelal geen stromend water, elektriciteit, voldoende sanitaire voorzieningen, medicijnen en voedsel is. Ook is er niet of nauwelijks toezicht.⁴⁴² Volgens een bron leven veel ontheemden in stukken niemandsland tussen Dera'a, Quneitra en de Syrische grens met Jordanië. De veiligheidssituatie voor deze mensen is daar zeer slecht vanwege de vele gewelddadigheden tussen de diverse strijdende partijen.⁴⁴³

5.1.2 Vluchtelingen in Syrië

Syrië is altijd een belangrijk land geweest in termen van het verschaffen van asiel en opvang aan vooral Iraakse vluchtelingen. Syrië verleent onderdak aan meer dan 100.000 Iraakse vluchtelingen, 8.000 bij UNHCR geregistreerde vluchtelingen van andere nationaliteiten en ongeveer een half miljoen Palestijnse vluchtelingen. Syrië was daarmee een belangrijke partner voor UNHCR en UNRWA in het uitvoeren van haar protectiemandaat.⁴⁴⁴ Syrië heeft altijd een open-grens beleid gevoerd voor vluchtelingen en verschaftte hen ook in bepaalde mate toegang tot diensten.⁴⁴⁵ Een groep van 10.000 tot 15.000 yezidi's afkomstig uit het Iraakse Sinjar kwam begin augustus 2014 in Syrië aan. De meesten van hen verblijven sindsdien in het vluchtelingenkamp Newroz bij de stad al-Qamishli (al-Hasakah provincie), dat gerund wordt door lokale ngo's. Andere yezidi vluchtelingen uit Irak hebben zich verspreid over verschillende yezidi dorpen bij Qahtania in de provincie ar-Raqqa of over stedelijke gebieden.⁴⁴⁶

⁴⁴⁰ UNHCR, *Syria in focus, issue 4 of 2015*, 25 maart 2015, UNHCR, *Syria regional refugee response*, geraadpleegd op 15 april 2015.

⁴⁴¹ Van meervoudige ontheemding is sprake indien personen na ontheemd te zijn geraakt opnieuw ontheemd raken, doordat zij ook uit hun nieuwe verblijfplaats moeten vluchten. IDMC, *Syria IDP figures analysis*, <http://www.internal-displacement.org/middle-east-and-north-africa/syria/figures-analysis>.

⁴⁴² IDMC, *Syria: Forsaken IDPs adrift in a fragmenting state*, 21 oktober 2014, IDMC, *Displacement in Syria as of 21 October 2014 (map)*, <http://www.internal-displacement.org/middle-east-and-north-africa/syria/2014/displacement-in-syria-as-of-october-2014>.

⁴⁴³ Vertrouwelijke bron.

⁴⁴⁴ Syrië heeft voor zover bekend geen eigen vluchtelingenwet of asielsysteem. Vertrouwelijke bron.

⁴⁴⁵ Algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, paragraaf 3.2, p.62.

⁴⁴⁶ UNHCR, *Refugee movements into Syria*, 12 augustus 2014.

- 5.1.2.1 Palestijnse vluchtelingen afkomstig uit Irak
Na de val van het regime van Saddam Hoessein moesten talrijke Palestijnen het land, waar zij een geprivilegieerde status genoten, vanwege het geweld verlaten. Enkele duizenden van hen zochten hun toevlucht tot Syrië. Ongeveer 2.000 Palestijnse vluchtelingen uit Irak wonen in de voorsteden van Damascus, die veelal strijdtoneel zijn geworden. De meesten van hen hebben geen persoonsdocumenten. Hoewel zij nauwelijks vooruitzichten hebben op een terugkeer naar Irak, zijn zij naar verluidt ook erg bezorgd over hun verblijfsmogelijkheden in Syrië.⁴⁴⁷
- 5.1.2.2 Iraakse vluchtelingen
Gebrek aan veiligheid en verslechterende sociaaleconomische omstandigheden leidden ertoe dat duizenden Iraakse vluchtelingen vanuit Syrië naar Irak terugkeerden. Het aantal bij UNHCR/Syrië geregistreerde Iraakse vluchtelingen nam af van 101.900 personen in januari 2012 tot 67.700 personen eind 2012, waarvan 4.150 nieuw bij UNHCR geregistreerde vluchtelingen uit Irak waren. Het is niet bekend hoeveel Iraakse vluchtelingen er nog in Syrië zijn. Volgens de Iraakse overheid in Bagdad vormen Irakezen in Syrië doelwit van aanvallen.⁴⁴⁸

5.2 Opvang in de regio

Veel Syriërs die naar buiten Syrië vluchten, worden in landen in de regio opgevangen. Met name Turkije, Jordanië en Libanon hebben momenteel te maken met veel Syrische vluchtelingen. Maar ook Irak en Egypte vangen gevluchte Syriërs op, zij het in mindere mate. In totaal waren er volgens cijfers van UNHCR op 10 april 2015 bijna 4 miljoen geregistreerde Syrische vluchtelingen in de buurlanden van Syrië.⁴⁴⁹

5.2.1 Turkije

Turkije huisvest met ruim 1.772.000 door UNHCR en de Turkse regering geregistreerde vluchtelingen het grootste aantal Syrische vluchtelingen van de landen in de regio.⁴⁵⁰ Veel Syriërs trekken naar Turkse steden, bijvoorbeeld Istanboel. Een aantal honderdduizenden Syrische vluchtelingen heeft onderdak gevonden in de ruim twintig vluchtelingenkampen die in het zuidelijke deel van het land zijn gesitueerd. Van de 1.78 miljoen Syrische vluchtelingen in Turkije leven er 1.48 miljoen buiten de kampen.⁴⁵¹ Vluchtelingen uit Syrië genieten een tijdelijke bescherming van de Turkse overheid. Tot voor kort voerde de Turkse overheid een beleid van open grenzen met Syrië, maar in maart 2015 werden de Turkse grensovergangen Bab al-Salam en Bab al-Hawa gesloten.⁴⁵² Hierdoor is het aantal Syrische vluchtelingen dat in Turkije verblijft min of meer stabiel gebleven in de laatste maanden van de verslagperiode. De registratie van Syrische vluchtelingen in Turkije gebeurt onder toezicht van de *Disaster and Emergency Management Presidency* (AFAD). UNHCR is in Turkije bevoegd advies te geven en deskundigheid te delen met de autoriteiten, maar is niet direct betrokken bij de registratie.⁴⁵³

⁴⁴⁷ Algemeen ambtsbericht Syrië, 26 augustus 2014, paragraaf 3.2, p.62. Deze informatie is ook voor de onderhavige verslagperiode van toepassing.

⁴⁴⁸ Ibid.

⁴⁴⁹ UNHCR, *Syria regional refugee response*, geraadpleegd op 15 april 2015.

⁴⁵⁰ Zie website UNHCR, Syria regional refugee response, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>.

⁴⁵¹ UNHCR, *Syrian Refugees; Inter-agency regional update*, 26 april 2015.

⁴⁵² Al Monitor, *No sign of Turkey-Syria border reopening*, 18 maart 2015.

⁴⁵³ UNHCR, *Syrian Refugees; Inter-agency regional update*, 26 april 2015, Algemeen ambtsbericht Syrië, augustus 2014, paragraaf 3.3.1. Deze informatie is ook voor de onderhavige verslagperiode van toepassing.

5.2.2

Libanon

In Libanon verblijven ongeveer 1,2 miljoen (geregistreerde) Syrische vluchtelingen. Daarmee heeft het land het grootste aantal Syrische vluchtelingen per hoofd van de bevolking. De Syrische vluchtelingen vormen meer dan 20% van de totale Libanese bevolking. Volgens UNHCR leeft bijna de helft van de vluchtelingen op of onder het bestaansminimum van 4 US dollar per dag en leeft een derde van de vluchtelingen van 2 tot 3 US dollar per dag.⁴⁵⁴

Sinds de vorige verslagperiode is het moeilijker voor Syriërs om via de hoofdgrenspost bij Masnaa Libanon binnen te komen. In januari scherpte de Libanese regering de voorwaarden voor toelating op Libanees grondgebied en voor verlenging van de reeds bestaande registraties aan door van Syriërs te verlangen dat zij een verblijfsvergunning aanvragen en dat zij aangeven wat het doel en de duur van hun verblijf in Libanon is. Syriërs dienen een aanvraag in te dienen voor één van de zes typen verblijfsvergunningen: toeristisch, zakelijk, medisch, student, transit of kort verblijf. Voor elk type vergunning is specifieke documentatie vereist en zijn voorwaarden van toepassing, zoals hotelboekingen, startkapitaal of een uitnodiging van een bedrijf. Verlenging van de verblijfsregistratie moet jaarlijks plaatsvinden tegen een betaling van 200 USD.⁴⁵⁵ Velen zijn hiertoe niet in staat, waardoor het aantal illegaal in Libanon verblijvende Syriërs toeneemt.

Grenspersoneel is bevoegd uitzonderingen voor toelating op basis van 'humanitaire gronden' te maken, maar er zijn geen duidelijke criteria opgesteld waaraan een 'humanitair geval' moet voldoen. UNHCR en UNRWA assisteren de grensautoriteiten binnen hun vermogen en mandaat bij het beoordelen van humanitaire gevallen. De migratieautoriteiten in Beiroet bepalen evenwel welke categorieën Syriërs worden toegelaten tot Libanon. Sinds de aanscherping van de regels is de instroom van Syriërs bij de officiële grenspost Masnaa drastisch teruggelopen.⁴⁵⁶

In Libanon zijn door de instroom van ruim een miljoen Syriërs de sociale verhoudingen onder druk komen te staan, hetgeen zich heeft vertaald in onder meer geweldpleging door Libanezen ten aanzien van Syriërs. UNHCR heeft voorts haar bezorgdheid uitgesproken over (voorgenomen) ontruiming van informele vluchtelingenkampen bij de grens. Volgens UNHCR gaat het hierbij om 14.000 Syriërs die op korte termijn hun verblijfplaats in de illegale kampen dienen of dienden te verlaten. De Libanese overheid heeft geen alternatieve woonplek aangewezen en volgens UNHCR gaan de uitzettingen soms gepaard met geweld door de overheid. De Libanese regering stelde dat de kampen een gevaar vormen voor de nationale veiligheid aangezien ISIS en JN kunnen infiltreren in de kampen.⁴⁵⁷ Volgens een bron komt het ook voor dat agenten van de geheime diensten van Hezbollah, Syriërs, die op zwarte lijsten staan van de het regime van president al-Assad, vanuit Libanon uitleveren aan het de Syrische autoriteiten.⁴⁵⁸

5.2.3

Jordanië

In Jordanië stonden volgens UNHCR op 2 mei 2015 ruim 627.000 Syrische vluchtelingen geregistreerd. Ruim 84% van de vluchtelingen leeft buiten de kampen, in zowel stedelijke als plattelandsgebieden door heel het land. Twee derde van hen leeft onder de armoedegrens en één op de zes vluchtelingen leeft volgens UNHCR in extreme armoede.⁴⁵⁹

⁴⁵⁴ UNHCR, *Syrian Refugees; Inter-agency regional update*, 26 april 2015.

⁴⁵⁵ Reuters, *Libanon implements new controls at Syrian border*, 5 januari 2015; vertrouwelijke bron.

⁴⁵⁶ vertrouwelijke bron.

⁴⁵⁷ Reuters, *Libanon implements new controls at Syrian border*, 5 januari 2015; vertrouwelijke bron.

⁴⁵⁸ vertrouwelijke bron.

⁴⁵⁹ UNHCR, *Syrian Refugees; Inter-agency regional update*, 26 april 2015.

De positie van de Jordaanse overheid ten aanzien van vluchtelingen afkomstig uit Syrië is aan het verharderen.⁴⁶⁰ Naast de sociaaleconomische problemen die de grote instroom van Syrische vluchtelingen oplevert, is er - tegen de achtergrond van toenemend extremisme in Irak en Syrië - een toenemende zorg over de veiligheidsrisico's die gepaard gaan met de Syrische instroom. Aan de noordoostelijke grens bivakkeren duizenden vluchtelingen uit Syrië, wachtend op toelating. Verzorging van deze groep, die daar in erbarmelijke omstandigheden verkeert, is in handen van het Internationale Rode Kruis.⁴⁶¹

Ook is er een verharding in de opstelling van de Jordaanse overheid ten aanzien van de reeds in het land aanwezige Syrische vluchtelingen merkbaar. Mede op grond van veiligheidsoverwegingen probeert men het aantal verplaatsingen vanuit de kampen Zaateri en Azraq tegen te gaan. Zij die zonder toestemming deze kampen verlieten, kunnen anders dan vroeger niet of nauwelijks nog verlenging van hun vluchtelingenstatus verkrijgen, waardoor zij aanspraak op belangrijke dienstverlening als financiële ondersteuning verliezen. Ook hebben zij in dat geval geen toegang meer tot het Jordaanse gezondheids- en onderwijssysteem. Het is voor Syrische vluchtelingen moeilijker om op legale wijze de kampen te verlaten.⁴⁶²

5.2.3.1

Palestijnse vluchtelingen uit Syrië

Jordanië laat sinds oktober 2012 niet of nauwelijks Palestijnse vluchtelingen uit Syrië toe.⁴⁶³ Vluchtelingen afkomstig uit Syrië van Palestijnse afkomst kunnen geen aanspraak meer maken op de humanitaire hulp die Jordanië voorheen bood.⁴⁶⁴

1.300 vluchtelingen afkomstig uit Syrië van Palestijnse afkomst passeerden voor april 2012 de Syrisch-Jordaanse grens. De meesten van hen bezaten Jordaanse identiteitsdocumenten. Degenen die hier niet over beschikten, werden gedetineerd totdat een Jordaniër zich meldde en zich voor hem/haar garant stelde. Sinds april 2012 wordt een toenemend aantal Palestijnen aan de Syrisch-Jordaanse grens gedetineerd of teruggestuurd. Garantstelling blijkt geen optie meer. Circa 180 vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst zijn sinds die tijd in het kamp Cyber City gedetineerd. Vanaf januari 2013 is de grens voor vluchtelingen afkomstig uit Syrië van Palestijnse afkomst gesloten. Ook Irak en Libanon hebben sinds 2013 hun grenzen gesloten voor vluchtelingen afkomstig uit Syrië van Palestijnse afkomst. Een uitzondering hierop vormt Turkije dat nog wel vluchtelingen afkomstig uit Syrië van Palestijnse afkomst toelaat. De meeste vluchtelingen afkomstig uit Syrië van Palestijnse afkomst die de Syrisch-Jordaanse grens bereiken, zijn voornamelijk afkomstig uit het zuiden van Syrië en uit Yarmouk. Daarnaast is een toenemend aantal van hen op de vlucht voor het ISIS-geweld. Sinds het begin van de crisis in Syrië hebben naar schatting 14.000 vluchtelingen uit Syrië van Palestijnse afkomst, Jordanië bereikt, deels met een Jordaanse nationaliteit.⁴⁶⁵

5.2.4

Irak

In Irak verblijven momenteel ongeveer 248.000 (geregistreerde) Syrische vluchtelingen. Het merendeel van hen zijn etnische Koerden, die onderdak hebben gevonden in de Koerdische Autonome Regio (KAR) in het noorden van Irak.

⁴⁶⁰ Human Rights Watch, *Not welcome – Jordan's treatment of Palestinians escaping Syria*, augustus 2014.

⁴⁶¹ Vertrouwelijke bron

⁴⁶² Vertrouwelijke bron.

⁴⁶³ Human Rights Watch, *Not welcome; Jordan's treatment of Palestinians escaping Syria*, augustus 2014.

⁴⁶⁴ Human Rights Watch, *Nowhere to flee for Palestinians from Syria*, 12 augustus 2014; Human Rights Watch, *Not welcome – Jordan's treatment of Palestinians escaping Syria*, 7 augustus 2014.

⁴⁶⁵ Vertrouwelijke bron; Human Rights Watch, *Nowhere to flee for Palestinians from Syria*, 12 augustus 2014; Human Rights Watch, *Not welcome – Jordan's treatment of Palestinians escaping Syria*, 7 augustus 2014.

Duizenden leven in tenten en geïmproviseerde hutten bij de grens met Syrië. Velen hebben werk en een onderkomen in steden in de regio. De lokale Koerdisch-Iraakse autoriteiten staan hen toe heen en weer te reizen. Enkele Syrische vluchtelingen zochten hun toevlucht tot de uitgestrekte verlaten Iraakse westelijke provincie Anbar.⁴⁶⁶

Hoewel sinds mei 2013 grensovergangen tussen Syrië en de Koerdische Autonome Regio selectief zouden zijn gesloten voor vluchtelingen afkomstig uit Syrië, worden er Syrische vluchtelingen, merendeels Syrische Koerden, opgevangen en doorgeleefd door de regering van de Koerdische Autonome Regio. Burgers worden overgebracht naar het Domiz opvangkamp in Duhok, waar zij worden geregistreerd en voorzien van basisvoorzieningen. Er zijn ook Syrische vluchtelingen in kampen in Suleymaniya, Erbil en Anbar en in stedelijke gebieden in de centraal gelegen provincies. UNHCR verschaft hulpverlening aan Syrische vluchtelingen in deze opvangkampen. Na registratie krijgen de vluchtelingen die in de kampen in de KAR zijn neergestreken van de Koerdische regering een verblijfsvergunning, waarmee zij zich zes maanden vrijelijk in de Koerdische autonome provincie kunnen bewegen. Na deze zes maanden kan hun verblijfsvergunning worden verlengd.⁴⁶⁷

5.2.5 *Egypte*

Egypte biedt momenteel onderdak aan ruim 134.000 (geregistreerde) Syrische vluchtelingen. Daarnaast leven er in Egypte vermoedelijk nog honderdduizenden ongeregistreerde Syrische vluchtelingen. In Egypte leven Syrische vluchtelingen in Kaïro, Alexandrië en andere stedelijke centra. Zij worden geregistreerd bij UNHCR Kaïro en ontvangen een registratiecertificaat, op grond waarvan zij *de facto* tijdelijke bescherming genieten. Sinds Egyptische militairen op 3 juli 2013 de Egyptische president Mohammed Morsi uit zijn ambt hebben gezet en de regerende Moslimbroederschap verboden, zijn de regels met betrekking tot de binnenkomst van Syriërs in Egypte gewijzigd. Vanaf 8 juli 2013 moeten Syriërs beschikken over inreisvisa en een betrouwbaarheidsverklaring, alvorens het land te mogen inreizen.⁴⁶⁸

5.2.5.1 Palestijnse vluchtelingen afkomstig uit Syrië

De toestand van de naar schatting 6000 Palestijnse vluchtelingen die Syrië zijn ontvlucht en in Egypte verblijven, blijft schrijnend, omdat deze groep zich van de autoriteiten niet bij UNHCR als vluchteling mag registreren en dus geen toegang heeft tot passende hulpverlening. Aangezien Egypte niet binnen het UNRWA-mandaat valt, kan deze groep niet terugvallen op VN vluchtelingen hulp. UNRWA werkt in Egypte daarom samen met de Egyptische Rode Halve Maan om zo toch op enigerlei wijze indirect hulp te kunnen bieden aan Palestijnse vluchtelingen in Egypte. UNRWA houdt hiertoe een liaison kantoor aan in Kaïro.⁴⁶⁹

5.3 **Activiteiten internationale organisaties**

In Syrië is een aantal internationale (hulp)organisaties actief, waaronder *United Nations High Commissioner for Refugees* (UNHCR), de *International Organisation of*

⁴⁶⁶ Associated Press, *Syrian refugees in the region, as at 07 Jan 2014*, UNHCR; *A look at Syrian refugees in neighboring countries*, 3 april 2014.

⁴⁶⁷ UNHCR, *Syria Regional Refugee Respons, Iraq*, geraadpleegd 18 mei 2015, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/settlement.php?id=152&country=103&region=64>.

⁴⁶⁸ Zie ook het thematisch ambtsbericht inzake de positie van Syriërs in Egypte van 11 juli 2014.

⁴⁶⁹ United Nations/Egypt, *UNRWA*, geraadpleegd op 18 mei 2015; <http://www.un.org/eg/UNInner2.aspx?pageid=99>.

Migration (IOM), het *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA), het *International Rescue Committee* (IRC) en het *International Committee of the Red Cross* (ICRC). Deze organisaties houden zich elk binnen hun mandaat bezig met humanitaire hulpverlening, opvang van vluchtelingen en binnenlands ontheemden.⁴⁷⁰

5.3.1 UNRWA

Het UNRWA houdt zich bezig met het verstrekken van humanitaire hulp aan Palestijnse ontheemden in (onder meer) Syrië, voornamelijk in de Palestijnse ontheemdenkampen Yarmouk, Dera'a, Ein el-Tal en Sbeineh. UNRWA levert financiële hulp⁴⁷¹, materiële ondersteuning en voedselnoodhulp aan (in principe) alle hulpbehoevende Palestijnen in Syrië (in totaal in twaalf vluchtelingekampen waar Palestijnen verblijven; zie hiervoor ook paragraaf 3.4.8). Ook ondersteunt UNRWA op de terreinen gezondheidszorg en onderwijs aan kinderen (onder andere ook facilitair door middel van het wederopbouwen van scholen).⁴⁷² In de verslagperiode werden hulpgoederen en medisch personeel van UNRWA aan Palestijnen in Yarmouk regelmatig geblokkeerd door de strijd tussen gewapende groepen (zie ook paragraaf 3.3.5.1).⁴⁷³

5.3.2 *Standpunt UNHCR ten aanzien van terugkeer van afgewezen asielzoekers uit Syrië*
UNHCR is van mening dat de humanitaire en veiligheidssituatie in Syrië is verslechterd sinds de publicatie van haar *Protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, update II*, van oktober 2013. Gelet op de huidige situatie in Syrië is UNHCR daarom van mening dat (gedwongen) terugkeer van Syrische ingezetenen, inclusief van hen van wie het asielverzoek is afgewezen, momenteel niet wenselijk is.⁴⁷⁴

5.4 Terugkeer

In de verslagperiode zijn gevallen bekend geworden van Syrische vluchtelingen die door de autoriteiten van de desbetreffende opvanglanden gedwongen werden teruggestuurd naar Syrië. Zo meldde Human Rights Watch in november 2014 dat Jordanië Syrische vluchtelingen gedwongen had teruggestuurd naar Syrië onder wie alleenstaande minderjarigen en gewonde mannen. In sommige gevallen zou door de grenspolitie op Syrische vluchtelingen zijn geschoten. Volgens Amnesty International zou ook Egypte Syriërs gedwongen naar Syrië hebben gedeporteerd.⁴⁷⁵ Over hoe de Syrische autoriteiten omgaan met Syriërs die, al dan niet gedwongen, terugkeren naar Syrië is geen informatie verkregen.

⁴⁷⁰ Zie voor een gedetailleerder overzicht van de respectieve werkzaamheden van de genoemde internationale organisaties de betreffende websites van UNHCR (<http://www.unhcr.org/pages/49e486a76.html>), IOM (<http://www.iom.int/cms/syria>), UNRWA (<http://www.unrwa.org/>), IRC (<http://www.rescue.org/crisis-syria>) en ICRC (<https://www.icrc.org/en/where-we-work/middle-east/syria>).

⁴⁷¹ Veelal in de vorm van *cash grants*, met als achterliggende gedachte hulpbehoevende Palestijnen de waardigheid te verschaffen een eigen budget en uitgavenpatroon te kunnen laten onderhouden.

⁴⁷² UNRWA, *Syria regional crisis, emergency appeal 2015*, december 2014.

⁴⁷³ IRIN, *Fresh blockade at Palestinian camp in Syria*, 2 februari 2015, The Guardian, *How Yarmouk refugee camp became the worst place in Syria*, 5 maart 2015.

⁴⁷⁴ UNHCR, *International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update III*, oktober 2014.

⁴⁷⁵ Human Rights Watch, *Jordan: Vulnerable refugees forcibly returned to Syria*, 24 november 2014, Amnesty International, *Scores of Syrian and Palestinian refugees at imminent risk of deportation from Egypt*, 14 november 2014.

6 Bijlagen

6.1 Geraadpleegde literatuur

Agence France-Presse (AFP), *Unrest shakes Aleppo as rebels say ceasefire plan 'dead end'*, 5 maart 2015, <http://www.afp.com/en/news/unrest-shakes-aleppo-rebels-say-ceasefire-plan-dead-end>

Al Arabiya, *Report: Iran building 'new Hezbollah' in Syria*, 5 november 2014, <http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2014/11/06/Report-Iran-building-new-Hezbollah-in-Syria.html>

Al Monitor, *Alawites find their voice against Assad*, 29 oktober 2014, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/10/syria-tartous-alawites-pro-regime-protests.html#>

Al Monitor, *Assad dismisses security chief of powerful 'Branch 40'*, 16 oktober 2014, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/10/change-leadership-damascus-syria-regime.html#>

Al Monitor, *De Mistura: Aleppo freeze could be applied elsewhere*, 17 december 2014, <http://www.al-monitor.com/pulse/fr/contents/articles/politics/2014/12/syria-aleppo-freeze-agreement-un-envoy-interview.html#>

Al Monitor, *IS' Hama incursion threatens Nusra's gains*, 1 april 2015, <http://www.al-monitor.com/pulse/security/2015/04/syria-hama-is-nusra-attack-aleppo-army.html#>

Al Monitor, *IS' leader assassinated from within*, 24 februari 2015, <http://www.al-monitor.com/pulse/security/2015/02/qalaoum-is-emir-ousted.html#>

Al Monitor, *No sign of Turkey-Syria border reopening*, 18 maart 2015, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/03/syria-turkey-close-border-bab-al-salam-security-measures.html#>

Al Monitor, *Pro-regime Syrians take risks to dodge draft*, 28 juli 2014, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/07/syria-men-evade-military-service-arrest.html>

Al Monitor, *Syrian army's advances near border rattle Ankara*, 19 februari 2015, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/02/turkey-syrian-army-turkish-border.html>

Algemeen Dagblad, *Gevechten Syrisch leger en IS bij historisch Palmyra*, 16 mei 2015, <http://www.ad.nl/ad/nl/1013/Buitenland/article/detail/4026293/2015/05/16/Gevechten-Syrisch-leger-en-IS-bij-historisch-Palmyra.dhtml>

Algemeen Dagblad, *Niet-gemelde zenuwgassen in Syrië gevonden*, 8 mei 2015, <http://www.ad.nl/ad/nl/1013/Buitenland/article/detail/4009611/2015/05/08/Niet-gemelde-zenuwgassen-in-Syrie-gevonden.dhtml>

Aljazeera, *Aleppo is symbolic of the coming apart of Syria*, 23 februari 2015, <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2015/02/aleppo-symbolic-syria-150223130857951.html>

Aljazeera, *Donors pledge \$3.8bn at Syria crisis meeting in Kuwait*, 31 maart 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/03/donors-pledge-38bn-syria-crisis-meeting-kuwait-150331075051202.html>

Aljazeera, *Fighting rages along Syria's Lebanon border*, 10 mei 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/05/150510132901453.html>

Aljazeera, *Health care workers increasingly targeted in Syrian war*, 11 maart 2015, <http://america.aljazeera.com/articles/2015/3/11/syria-doctors.html>

Aljazeera, *Isil 'blows up' Syria's notorious Palyra prison*, 31 mei 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/05/isil-syria-palmyra-prison-150530233411592.html>

Aljazeera, *ISIL captured and tortured Kurdish children in Kobane, rights group says*, 4 november 2014, <http://america.aljazeera.com/articles/2014/11/4/isil-kobane-hrw.html>

Aljazeera, *Kobane: The beginning of the end for ISIL*, 27 januari 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/01/kobane-beginning-isil-201512782724826681.html>

Aljazeera, *Nasrallah: Hezbollah to increase presence in Syria*, 25 mei 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/05/nasrallah-hezbollah-increase-presence-syria-150524233716453.html>

Aljazeera, *Syria chlorine gas attack evidence of 'fresh war crime'*, 18 maart 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/03/syrian-raid-amount-war-crimes-rights-group-150317142539249.html>

Aljazeera, *Syria Nusra front commander killed in Syria airstrike*, 6 maart 2015, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2015/03/syria-nusra-front-commander-killed-air-strike-150305230517103.html>

Aljazeera, *Syria rebels seize ancient town near Jordanian border*, 25 maart 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/03/syria-rebels-seize-bosra-sham-150325191523360.html>

Aljazeera, *Syrian opposition bloc appoints new leader*, 5 januari 2015, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2015/01/syrian-opposition-khaled-khola-20151511632965634.html>

Aljazeera, *Syrian rebels capture Idlib in joint offensive*, 29 maart 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/03/syrian-rebels-capture-idlib-city-joint-offensive-150328142110241.html>

Aljazeera, *UN hears accounts of Syria chemical weapons attacks*, 17 april 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/04/syria-security-council-chemical-weapons-150416185717673.html>

Aljazeera, *UN's Syria envoy sees hope in Aleppo fighting freeze*, 19 februari 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/02/syria-envoy-staffan-de-mistura-aleppo-fighting-freeze-150219025305892.html>

Aljazeera, *Why Qalamoun matters for Hezbollah*, 11 mei 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/05/150511085809867.html>

Amnesty International, *Death everywhere. War crimes and human rights abuses in Aleppo, Syria*, mei 2015, https://www.amnesty.nl/sites/default/files/public/aleppo_report_finaltext.pdf

Amnesty International, *Report 2014/15 – Syria*, 25 februari 2015, <http://www.refworld.org/cgi-bin/tehis/vtx/rwmain?page=printdoc&docid=54f07d919>

Amnesty International, *Report 2014/2015 Syrian Arab Republic*, 25 februari 2015, <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/syria/report-syria/>

Amnesty International, *Scores of Syrian and Palestinian refugees at imminent risk of deportation from Egypt*, 14 november 2014, <https://www.amnesty.org/en/articles/news/2014/11/scores-syrian-and-palestinian-refugees-imminent-risk-deportation-egypt/>

Amnesty International, *Syria: Evidence of a fresh war crime as chlorine gas attack kills entire family*, 17 maart 2015, <https://www.amnesty.org/en/articles/news/2015/03/syria-war-crime-chlorine-gas-attack/>

Anadolu Agency, *Syria: Assad losing control of border crossings*, 3 april 2015, <http://www.aa.com.tr/en/world/488298--syria-assad-regime-losing-control-of-border-crossings>

Anadolu Agency, *Syrian regime kills 26 in barrel bomb attacks*, 29 januari 2015, <http://www.aa.com.tr/en/politics/458038--syrian-regime-kills-26-in-barrel-bomb-attacks>

Ara News, *Islamists attack military airport near Deir ez-Zor*, 25 maart 2015, <http://aranews.net/2015/03/islamists-attack-syrian-military-airport-near-deir-ez-zor/>

Associated Press (AP), *A look at Syria's Aleppo and the UN truce plan for the city*, 18 februari 2015, http://hosted2.ap.org/apdefault/cae69a7523db45408eeb2b3a98c0c9c5/Article_2015-02-18-ML--Syria-Aleppo%20Plan-QandA/id-2feaf3e8a4144c908b7a07576d808c81

Bacci, Alessandro, *The system of justice in Syria: Current organization and future challenges*, 31 maart 2010, <http://www.daonline.info/public/foto/BACCI%20-%20The%20System%20Of%20Justice%20In%20Syria.pdf>

BBC, *Alan Henning: An ordinary man who wanted to help Syrians*, 3 oktober 2014, <http://www.bbc.com/news/uk-29199086>

BBC, *Canada launches first air strikes in Syria*, 9 april 2015, <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-32227351>

BBC, *Gay community hit hard by Middle East turmoil*, 29 oktober 2014, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29628281>

BBC, *ISIS militants 'enter Yarmouk refugee camp' in Syrian capital*, 1 april 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32147888>

BBC, *Islamic State 'seizes last Syria-Iraq border crossing'*, 22 mei 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32840508>

BBC, *Islamic State: Fears grow for abducted Syrian Christians*, 25 februari 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-31622883>

BBC, *Syria conflict: BBC exclusive interview with President Bashar al-Assad*, 10 februari 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-31327153>

BBC, *Syria conflict: Fresh UN-backed talks begin in Geneva*, 5 mei 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32586767>

BBC, *Syria crisis: 'barrel bomb strikes kill 72' in Aleppo province*, 30 mei 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32942090>

BBC, *Syria donors pledge nearly \$4bn at UN crisis meeting*, 31 maart 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32128048>

BBC, *Syria profile*, 18 februari 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14703995>

BBC, *Syria: Assad loyalists concerned by rise of paramilitaries*, 30 september 2014, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29429941>

BBC, *Syria: Mapping the conflict*, update 5 januari 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-22798391>

BBC, *Syrian Islamist rebels 'seize Ariha in Idlib province'*, 28 mei 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32924268>

Belga, *"Oppositie in ballingschap" geeft forfait voor vredesgesprekken Genève*, 11 mei 2015, <http://www.belga.be/nl/news/details-73159371/>

Breitbart, *Ethiopians riot over video of ISIS slaughtering Christians in Libya*, 23 april 2015, <http://www.breitbart.com/national-security/2015/04/23/ethiopians-riot-over-video-of-isis-slaughtering-christians-in-libya/>

Breitbart, *War on Christians: ISIS goes on church-burning and kidnapping spree in Syria*, 24 februari 2015, <http://www.breitbart.com/national-security/2015/02/24/war-on-christians-isis-goes-on-church-burning-and-kidnapping-spreed-in-syrian-christian-communities/>

Business Insider/ Institute for the Study of War, *Here's all of the area that ISIS controls*, 5 maart 2015, <http://www.businessinsider.com/heres-all-of-the-area-that-isis-controls-2015-3?IR=T>

Carnegie Endowment for International Peace, *Islamist mergers in Syria: Ahrar al-Sham swallows Suqour al-Sham*, 23 maart 2015, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=59471>

Carnegie Endowment for International Peace, *National Coordination Body for democratic Change*, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=48369>

Carnegie Endowment for International Peace, *Syrian Kurdish areas under the rule of law?*, 7 mei 2014, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=55526>

Carnegie Endowment for International Peace, *The end of the Levant Front*, 21 april 2015, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=59855>

Carnegie Endowment for International Peace, *The Revolutionary Command Council: Rebel unity in Syria?*, 1 december 2014, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=57350>

Carnegie Endowment for International Peace, *The Syrian constitution: Assad's magic wand*, 8 mei 2014, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=55541>

Carnegie Endowment for International Peace, *To go or not to go: Syria's opposition and the Paris, Cairo and Moscow meetings*, 31 maart 2015, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=59590>

Carnegie Middle East Center, *Syria in 2015: Political stalemate again, or compromise?*, 8 januari 2015, <http://carnegie-mec.org/2015/01/08/syria-in-2015-political-stalemate-again-or-compromise>

CNN (opinion), *ISIS' s warped take on morality*, 5 maart 2015, <http://edition.cnn.com/2015/03/05/opinions/stern-isis-gay-killings/index.html>

CNN, *ISIS releases some Assyrian Christians, monitoring group says 19 are freed*, 1 maart 2015, <http://edition.cnn.com/2015/02/28/world/isis-syria-iraq/>

CNN, *Source: Syrian warplanes kill leaders of al Qaeda affiliate*, 6 maart 2015, <http://edition.cnn.com/2015/03/05/middleeast/syria-al-qaeda-strike/>

Crisis Group, *Rigged cars and barrel bombs: Aleppo and the state of the Syrian war*, 9 september 2014, <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/media-releases/2014/mena/rigged-cars-and-barrel-bombs-aleppo-and-the-state-of-the-syrian-war.aspx>

Daily Mail, *Kobane's streets of death: Executed ISIS fighters are lined up in town's ruins as pictures reveal scale of destruction after militants' defeat in epic battle*, 30 januari 2015, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2933258/Dead-ISIS-militants-lined-street-Kurdish-soldiers-continue-fight-reclaim-hometowns-Kobane.html>

Daily Mail, *Revealed – How the threat of ISIS is spreading: Extremist group has doubled the land it controls in just a few months despite more than 800 airstrikes*, 17 januari 2015, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2914475/ISIS-expand-control-Syria-American-airstrikes.html>

Daily News Egypt, *Syrian opposition leaders reach agreement in Cairo*, 25 januari 2015, <http://www.dailynewsegypt.com/2015/01/25/syrian-opposition-leaders-reach-agreement-cairo/>

Danish Immigration Service, *Syria; Military service, mandatory self-defence duty and recruitment to the YPG*, 26 februari 2015, <http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/991BA1A7-84C6-42A2-BC16-23CE6B5D862C/0/Syriennotat26feb2015.pdf>

De Volkskrant, *IS onthoofdt Palestijnse strijder in Yarmouk*, 3 april 2015, <http://www.volkskrant.nl/dossier-burgeroorlog-in-syrie/is-onthoofdt-palestijnse-strijder-in-yarmouk~a3944131/>

De Volkskrant, *IS verovert archeologische schatkamer Palmyra*, 21 mei 2015, <http://www.volkskrant.nl/buitenland/is-verovert-syrische-stad-palmyra~a4035397/>

De Volkskrant, *IS verovert grensovergang Syrië met Irak*, 21 mei 2015, <http://www.volkskrant.nl/dossier-islamitische-staat/is-verovert-grensovergang-syrie-met-irak~a4036607/>

Die Zeit, *IS sprängt Gefängnis von Palmyra*, 31 mei 2015, <http://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2015-05/islamischer-staat-palmyra-gefaengnis-sprengung>

Doha News, *Opposition group begins renewing Syrian passports in Qatar*, 30 januari 2015, <http://dohanews.co/opposition-group-begins-renewing-syrian-passports-qatar/>

EA Worldview, *UN envoy – Assad will accept "freeze" to Aleppo fighting*, 18 februari 2015, <http://eaworldview.com/2015/02/syria-daily-un-envoy-assad-will-accept-freeze-aleppo-fighting/>

Elsevier, *James Foley werd voor onthoofding nog flink gemarteld*, 29 augustus 2015, <http://www.elsevier.nl/Registreren/F2R/?returnurl=%2fBuitenland%2fachtergrond%>

[2f2014%2f8%2fJames-Foley-werd-voor-onthoofding-nog-flink-gemarteld-1586772W%2f](#)

Elsevier, *VS: Al 1200 kandidaten voor training Syrië*, 19 februari 2015, <http://www.elsevier.nl/Buitenland/nieuws/2015/2/VS-al-1200-kandidaten-voor-training-Syrie-1709548W/>

Fox News, *ISIS demanding \$30 million to free Christian hostages, Assyrian source says*, 9 april 2015, <http://www.foxnews.com/world/2015/04/09/isis-demanding-30-million-to-free-christian-hostages/>

Fox News, *Syrian opposition and rebel groups reject UN envoy's plan to freeze fighting in Aleppo*, 2 maart 2015, <http://www.foxnews.com/world/2015/03/02/syrian-opposition-and-rebel-groups-reject-un-envoy-plan-to-freeze-fighting-in/>

Freedom House, *Freedom in the world 2015*, 27 februari 2015, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/syria#.VPcwQKMt9OU>

Freedom House, *Freedom of the press 2014*, https://freedomhouse.org/sites/default/files/FOTP_2014.pdf

Freedom House, *Freedom of the press 2015; Harsh laws and violence drive global decline*, april 2015, <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2015#.VUH-iKOIdWh>

Hartberg, M., Bowen, D., Gorevan, D., *Failing Syria. Assessing the impact of UN Security Council resolutions in protecting and assisting civilians in Syria*, maart 2015, via OXFAM: https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp-failing-syria-uns-c-resolution-120315-en1.pdf

Huffington Post, *Coalition airstrikes pound ISIS stronghold in Syria*, 30 januari 2015, http://www.huffingtonpost.com/2014/11/30/isis-syria-airstrikes_n_6243296.html

Huffington Post, *Syria rebels capture Nasib border crossing with Jordan*, 2 april 2015, http://www.huffingtonpost.com/2015/04/02/syria-rebels-nasib-crossing_n_6991622.html

Human Rights Watch / Safeguarding Health in Conflict, *Attacks on health, global report*, mei 2015, https://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/HHR%20Attacks%20on%20Hospitals%20brochure%200515%20LOWRES.pdf

Human Rights Watch, *He didn't have to die. Indiscriminate attacks by opposition groups in Syria*, maart 2015, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria0315_ForUpload.pdf

Human Rights Watch, *Jordan: Vulnerable refugees forcibly returned to Syria*, 24 november 2014, <http://www.hrw.org/news/2014/11/23/jordan-vulnerable-refugees-forcibly-returned-syria>

Human Rights Watch, *Maybe we live and maybe we die*, juni 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria0614_crd_ForUpload.pdf

Human Rights Watch, *Not welcome. Jordan's treatment of Palestinians escaping Syria*, augustus 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/jordan0814_ForUpload_0.pdf

Human Rights Watch, *Syria: Free all arbitrarily held detainees, hostages*, 15 maart 2015, <http://www.hrw.org/news/2014/03/14/syria-free-all-arbitrarily-held-detainees-hostages>

Human Rights Watch, *Syria: new spate of barrel bomb attacks*, 24 februari 2015, <http://www.hrw.org/news/2015/02/24/syria-new-spate-barrel-bomb-attacks>

Human Rights Watch, *The double threat for gay men in Syria*, 28 april 2014, <http://www.hrw.org/news/2014/04/28/double-threat-gay-men-syria>

Human Rights Watch, *Under Kurdish rule*, 19 juni 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria0614_kurds_ForUpload.pdf

Human Rights Watch, *We are still here. Women on the front lines of Syria's conflict*, juli 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syriawrd0714_web_1.pdf

Human Rights Watch, *World report 2015 Syria*, februari 2015, <http://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/syria>

Humanitarian Response, *Southern Syria: Population & internally displaced persons – February 2015*, 5 maart 2015, https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/idpsfebruary2015_v7_withlogo.pdf

Immigration and Refugee Board of Canada, *Syria: Procedures to obtain, renew and replace national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card*, 5 juli 2013, via Refworld: <http://www.refworld.org/docid/520e247c4.html>

Immigration and Refugee Board of Canada, *Syria: Compulsory military service, including age of recruitment, length of service; occasions where proof of military service status is required; whether the government can recall individuals who have already completed their compulsory military service; penalties for evasion (2008-July 2014)*, 13 augustus 2014, via Refworld: <http://www.refworld.org/docid/54042353a.html>

Institute for the Study of War, *Assad regime loses Idlib to Jabhat al-Nusra and rebel offensive*, 30 maart 2015, <http://iswsyria.blogspot.nl/2015/03/assad-regime-loses-idlib-to-jabhat-al.html>

Institute for the Study of War, *Control of terrain in Syria: April 30, 2015*, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Syria%20Control%20Map%200%20APR%202015.pdf>

Institute for the Study of War, *ISIS in Syria campaign update 31 March, 2015*, <http://iswsyria.blogspot.nl/2015/04/isis-in-syria-campaign-update-march-31.html>

Institute for the Study of War, *Jabhat Al-Nusra in Syria. An Islamic emirate for Al-Qaeda*, December 2014, <http://www.understandingwar.org/report/jabhat-al-nusra-syria>

Institute for the Study of War, *Second Idlib stronghold falls to Jabhat al-Nusra and rebel forces*, 26 april 2015, <http://iswsyria.blogspot.nl/2015/04/second-idlib-stronghold-falls-to-jabhat.html>

Institute for the Study of War, *Syria situation report February 24 – March 2, 2015*, <http://iswsyria.blogspot.nl/2015/03/syria-situation-report-february-24.html>

Institute for the Study of War, *Syria situation report March 2-10, 2015*, <http://2.bp.blogspot.com/-oJt->

y3G0hPw/VP9ttaVNcuI/AAAAAAAC2k/3bF8TQG0nK8/s1600/2015%2B3_2-10_Approved_hi.png

Institute for the Study of War, *Syria situation report: March 9-17, 2015*, http://2.bp.blogspot.com/-XBMcfW7goPA/VQnV80YX5HI/AAAAAAAC3s/nKnCdHuAT3I/s1600/SYR%2BSITREP%2BMap%2B18%2BMAR%2B2015_HIGH.png

Institute for the Study of War, *Syria situation report: April 7-14, 2015*, http://1.bp.blogspot.com/-Gs02hCig_wU/VS2HKCH9VtI/AAAAAAADBc/oEMHIdAffjg/s1600/SYR%2BSITREP%2BMap%2BApril%2B7-14%2B2015_high.png

Institute for the Study of War, *Syria situation report: April 20-28, 2015*, http://1.bp.blogspot.com/-yrgOK2EIE2E/VUATT4dX77I/AAAAAAAADeY/xlcb-U9TBr/s1600/SYR%2BSITREP%2BMap%2BApril%2B20-28%2B2015_high.png

[Institute for the Study of War, *Syria situation report: May 27 – June 2, 2015*,
http://2.bp.blogspot.com/-ygPRX4mEgg8/VW5B-HsTPZI/AAAAAADfQ/Ck5hrF89e8M/s1600/SYR%2BSITREP%2BMap%2BMay%2B27-June%2B2%2B2015_high.png](http://2.bp.blogspot.com/-ygPRX4mEgg8/VW5B-HsTPZI/AAAAAADfQ/Ck5hrF89e8M/s1600/SYR%2BSITREP%2BMap%2BMay%2B27-June%2B2%2B2015_high.png)

Institute for the Study of War, *Syria updates, The Assad regime under stress: Conscription and protest among Alawite and minority populations in Syria*, 15 december 2014, <http://iswsyria.blogspot.nl/2014/12/the-assad-regime-under-stress.html>

Internal Displacement Monitoring Center, *Displacement in Syria as of 21 October 2014 (map)*, <http://www.internal-displacement.org/middle-east-and-north-africa/syria/2014/displacement-in-syria-as-of-october-2014>

Internal Displacement Monitoring Center, *Syria: Forsaken IDPs adrift in a fragmenting state*, 21 oktober 2014, <http://www.internal-displacement.org/middle-east-and-north-africa/syria/2014/syria-forsaken-idps-adrift-inside-a-fragmenting-state>

International Business Times, *The Syrian army is shrinking, and Assad is running out of soldiers*, 17 december 2014, <http://www.ibtimes.com/syrian-army-shrinking-assad-running-out-soldiers-1761914>
[IRIN, *Fresh blockade at Palestinian camp in Syria*, 2 februari 2015,
http://www.irinnews.org/report/101080/fresh-blockade-at-palestinian-camp-in-syria](http://www.irinnews.org/report/101080/fresh-blockade-at-palestinian-camp-in-syria)

Kuwait Times, *Kurds expel IS from Kobane – Symbolic blow to jihadists' ambitions*, 26 januari 2015, <http://news.kuwaittimes.net/kurds-expel-kobane-symbolic-blow-jihadists-ambitions/>

Le Monde, *Syrie: 12 morts dans un bombardement à Douma*, http://www.lemonde.fr/proche-orient/article/2014/07/31/syrie-12-morts-dans-un-bombardement-a-douma_4464874_3218.html

Los Angeles Times, *In Syria, rebels face challenges in policing areas they control*, 11 juli 2014, <http://www.latimes.com/world/middleeast/la-fg-syria-aleppo-police-20140711-story.html#page=1>

Mail Online, *22 minutes of sickening savagery: Carefully edited and highly choreographed footage that ISIS knows will horrify the West – and entice even more jihadists to their cause*, 3 februari 2015, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2938299/One-sickening-acts-committed-film-Carefully-edited-highly-choreographed-footage-ISIS-knows-horrify-West-entice-jihadists-cause.html>

Middle East Eye, *Syria: An interim government in waiting*, 13 februari 2015, <http://www.middleeasteye.net/in-depth/features/syria-interim-government-waiting-1832674458>

Middle East Eye, *Syria: An interim government in waiting*, 15 november 2014, <http://www.middleeasteye.net/in-depth/features/syria-interim-government-waiting-1832674458>

Middle East Institute, *The Syrian opposition meeting in Cairo: One small step*, 31 januari 2015, <http://www.mei.edu/content/at/syrian-opposition-meeting-cairo-one-small-step>

Middle East Monitor, *Iranian Military commander: We have forces in Syria, Yemen and Iraq*, 1 januari 2015, <https://www.middleeastmonitor.com/news/middle-east/16115-iranian-military-commander-we-have-forces-in-syria-yemen-and-iraq#top>

Mondiaal Nieuws (BE), *Syrische vatenbommen zaaien dood en verderf*, 25 februari 2015, <http://www.mo.be/nieuws/hrw-syrische-vatenbommen-zaaien-dood-en-verderf>

National Coalition of Syrian Revolution and Opposition Forces, *Ahmad Tomeh reelected as interim prime minister*, 16 oktober 2014, <http://en.etilaf.org/search/tomeh/Page-3.html?t=1422447348294&tpl=search>

NBC News, *France says it foiled 'imminent' armed attack on church, suspect in custody*, 22 april 2015, <http://www.nbcnews.com/news/world/french-police-arrest-islamist-extremist-suspicion-church-attack-plot-n346061>

Newsweek, *The new exodus: Christians flee ISIS in the Middle East*, 26 maart 2015, <http://www.newsweek.com/2015/04/03/new-exodus-christians-flee-isis-middle-east-316785.html>

Norwegian Peacebuilding Resource Centre (NOREF), *The big dilemma of small soldiers: Recruiting children to the war in Syria*, februari 2015, http://www.peacebuilding.no/var/ezflow_site/storage/original/application/f2c1eef2efb2c782b9a9dab621ceaf75.pdf

NOS, *EU wil Iran betrekken bij gesprekken over Syrië*, 29 april 2015, <http://nos.nl/artikel/2032970-eu-wil-iran-betrekken-bij-gesprekken-over-syrie.html>

NOS, *Hezbollah belooft Assad meer steun*, 24 mei 2015, <http://nos.nl/artikel/2037523-hezbollah-belooft-assad-meer-steun.html>

NOS, *Historische stad Palmyra valt in handen van IS*, 20 mei 2015, <http://nos.nl/artikel/2036795-historische-stad-palmyra-valt-in-handen-van-is.html>

NOS, *IS grotendeels weg uit Yarmouk*, 15 april 2015, <http://nos.nl/artikel/2030412-is-grotendeels-weg-uit-yarmouk.html>

NOS, *Situatie Yarmouk 'erger dan onmenselijk'*, 8 april 2015, <http://nos.nl/artikel/2029217-situatie-yarmouk-erger-dan-onmenselijk.html>

NOS, *Syrië opnieuw beschuldigd van gifgasaanval*, 17 maart 2015, <http://nos.nl/artikel/2025276-syrie-opnieuw-beschuldigd-van-gifgasaanval.html>

NOS, *Syrische provincie Idlib valt in handen van rebellen*, 29 mei 2015, <http://nos.nl/artikel/2038289-syrische-provincie-idlib-valt-in-handen-van-rebellen.html>

NOS, *Syrische rebellen hebben Idlib stevig in handen*, 29 maart 2015, <http://nos.nl/artikel/2027463-syrische-rebellen-hebben-idlib-stevig-in-handen.html>

NRC, *Islamitische Staat laat 19 christenen vrij; ruim 200 nog vast*, 1 maart 2015, <http://www.nrc.nl/nieuws/2015/03/01/islamitische-staat-laat-28-gijzelaars-vrij-bijna-200-nog-vast/>

NRC, *Journalist Steven Sotloff wilde nog één keer naar Syrië*, 3 september 2015, <http://www.nrc.nl/nieuws/2014/09/03/journalist-steven-sotloff-wilde-nog-eeen-keer-naar-syrie/>

NRC, *Strijders IS hebben met verovering Palmyra helft Syrië in handen*, 21 mei 2015, <http://www.nrc.nl/nieuws/2015/05/21/strijders-is-hebben-palmyra-helemaal-in-handen/>

NRC, *Syrische regime was niet eerlijk over opgeven chemische wapens*, 8 mei 2015, http://www.nrc.nl/nieuws/2015/05/08/syrische-regime-was-niet-eeerlijk-over-opgeven-chemische-wapens/?utm_campaign=rss&utm_source=syndication

NRC, *Zes doden bij chlooraanval in Syrië*, 17 maart 2015, <http://www.nrc.nl/nieuws/2015/03/17/zes-doden-bij-chlooraanval-in-syrie/#>

Open Democracy, *Palestinian refugees: homes in exile*, 18 augustus 2014, <https://www.opendemocracy.net/5050/ruba-salih/palestinian-refugees-homes-in-exile>

Oxford Analytica, *Iran regional policy will bolster IRGC political power*, 11 februari 2015, <http://www.oxan.com/display.aspx?ItemID=DB197626>

Press TV, *Report says two Syrian intelligence officials dismissed*, 20 maart 2015, <http://www.presstv.ir/Detail/2015/03/20/402709/Syria-intelligence-officials-fired>

Prezi, *Stateless Kurds in Syria*, 16 december 2014, <https://prezi.com/7w9qiymfngw/copy-of-stateless-kurds-in-syria/>

Reporters Sans Frontières, *Timeline of violations against freedom of information in Iraq and Syria*, 10 maart 2015, <http://en.rsfs.org/irak-timeline-of-violations-against-28-11-2014,47299.html>

Reuters, *Assad's army stretched but still seen strong in Syria's war*, 18 september 2014, <http://www.reuters.com/article/2014/09/18/us-syria-crisis-military-idUSKBN0HD0M420140918>

Reuters, *Bombs in Syria's Aleppo kill 13 pro-Assad fighters: monitor*, 29 juli 2014, <http://uk.reuters.com/article/2014/07/30/uk-syria-crisis-idUKKBN0FZ05A20140730>

Reuters, *EU wants Iran to play 'major but positive role' in Syria*, 28 april 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/04/28/us-mideast-crisis-syria-eu-idUSKBN0NJ2RF20150428>

Reuters, *Insight – Syria's Nusra Front may leave Qaeda to form new entity*, 4 maart 2015, <http://uk.reuters.com/article/2015/03/04/uk-mideast-crisis-nusra-insight-idUKKBN0M00G620150304>

Reuters, *Islamic State 'police' official beheaded: Syria monitor*, 6 januari 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/01/06/us-mideast-crisis-syria-police-idUSKBN0KFONI20150106>

Reuters, *Islamic State recruits 400 children since January: Syrian monitor*, 24 maart 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/03/24/us-mideast-crisis-syria-children-idUSKBN0MKOU520150324>

Reuters, *Islamic State withdraws from Yarmouk camp, Nusra remains: residents*, 15 april 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/04/15/us-mideast-crisis-yarmouk-idUSKBN0N611820150415>

Reuters, *Libanon implements new controls at Syrian border*, 5 januari 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/01/05/us-mideast-crisis-lebanon-refugees-idUSKBN0KE10C20150105>

Reuters, *Moscow-hosted Syria talks end, sides agree only to meet again*, 29 januari 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/01/29/us-syria-crisis-moscow-talks-idUSKBN0L21VV20150129>

Reuters, *Self-ruling region in Syria issues women's rights decree: monitor*, 9 november 2014, <http://www.reuters.com/article/2014/11/09/us-mideast-crisis-syria-women-idUSKCN0IT0ID20141109>

Reuters, *Syrian army makes rapid advance north of Aleppo: monitor*, 17 februari 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/02/17/us-mideast-crisis-syria-aleppo-idUSKBN0LL0JQ20150217>

Reuters, *Syrian opposition coalition dissolves interim government*, 22 juli 2014, <http://www.reuters.com/article/2014/07/22/us-syria-crisis-opposition-idUSKBN0FR12420140722>

Reuters, *Syrian opposition start talks in Moscow, expectations low*, 26 januari 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/01/26/us-mideast-crisis-syria-russia-idUSKBN0KZ10D20150126>

Reuters, *Turkey shuts border crossings as fighting worsens around Syria's Aleppo*, 11 maart 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/03/11/us-syria-crisis-turkey-indonesia-idUSKBN0M71VT20150311>

Reuters, *U.S. military starts training Syrian fighters to combat Islamic State*, 7 mei 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/05/07/us-syria-crisis-usa-idUSKBN0NS1SF20150507>

Reuters, *UN says donors pledge \$3.8 billion to Syria crisis*, 31 maart 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/03/31/us-mideast-crisis-syria-appeal-idUSKBN0MR0PH20150331>

RTL Nieuws, *Bomaanslagen bij basisschool Syrië*, 1 oktober 2014, <http://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/bomaanslagen-bij-basisschool-syrie>

Rudaw, *Kobane's defenders ally with Syria's mainstream opposition*, 19 oktober 2014, <http://rudaw.net/english/middleeast/syria/191020141>

Syrian Observatory for Human Rights, *60 civilians killed by a massacre by regime helicopters in al-Bab city*, 30 mei 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/05/60-killed-by-a-massacre-by-regime-helicopters-in-al-bab-city/>

Stratfor – Global Intelligence, *Syria: Rebel factions announce new unified front*, 4 augustus 2014, https://www.stratfor.com/situation-report/syria-rebel-factions-announce-new-unified-front?0=ip_login_no_cache%3D9f4727212f9a20bf163d8c22b29bf437

Syria Deeply, *Assessing the threat of al-Qaida affiliate Jabhat al-Nusra in Syria*, 14 januari 2015, <http://www.syriadeeply.org/articles/2015/01/6635/assessing-threat-al-qaida-affiliate-jabhat-al-nusra-syria/>

Syria Direct, *Opposition seeks to unite turf, create statelet in Latakia*, 18 maart 2015, <http://syriadirect.org/main/37-videos/1925-opposition-seeks-to-unite-turf-create-statelet-in-latakia>

Syria Direct, *YPG units reportedly burn Arab villages*, 2 maart 2015, <http://syriadirect.org/news/ypg-units-reportedly-burn-arab-villages/>

Syrian American Medical Society, *Syrian medical voices from the ground: The ordeal of Syria's health care professionals*, februari 2015, https://www.sams-usa.net/foundation/images/PDFs/Syrian%20Medical%20Voices%20from%20the%20Ground_F.pdf

Syrian Mirror, *Opposition forces seize control of Zamalka bridge in Damascus countryside*, 13 april 2015, <http://syrian-mirror.net/en/cat/syria-mirror/opposition-forces-seize-control-of-zamalka-bridge-in-damascus-countryside/>

Syrian Network for Human Rights, *No one is safe; mortar victims toll*, 17 april 2015, http://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/death_toll_from_mortar_shells_en.pdf

Syrian Observatory for Human Rights, *10 members of the regime forces killed in Damascus, and clashes break out between IS and Islamic factions in Rif Dimashq*, 10 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/10-members-of-the-regime-forces-killed-and-wounded-in-damascus-and-clashes-break-out-between-is-and-the-islamic-factions-in-rif-dimashq/>

Syrian Observatory for Human Rights, *16 people killed in Idlib, and the regime forces arrest some people in the village of al-Bayda in banyas*, 22 april 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/04/16-people-killed-in-idlib-and-the-regime-forces-arrest-some-people-in-the-village-of-al-bayda-in-banyas/>

Syrian Observatory for Human Rights, *About 300 people killed since the beginning of IS attack on the city of Tadmor*, 17 mei 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/05/about-300-people-killed-since-the-beginning-of-is-attack-on-the-city-of-tadmor/>

Syrian Observatory for Human Rights, *About 4500 people killed in April 2015*, 1 mei 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/05/about-4500-people-killed-in-april-2015/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Activists accuse the regime forces of using toxic gas in Idlib and clashes erupt in the south of Aleppo*, 17 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/activists-accuse-the-regime-forces-of-using-toxic-gas-in-idlib-and-clashes-erupt-in-the-south-of-aleppo/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Al-Maqdesi assassinates al-Banyasi in al-Qalamoun*, 22 februari 2015, <http://syriahr.com/en/2015/02/al-maqdesi-assassinates-al-banyasi-in-al-qalamoun/>

Syrian Observatory for Human Rights, *An explosion in the city of Mare' killed 7 people, including 2 leaders*, 7 april 2015, <http://syriahr.com/en/2015/04/an-explosion-in-the-city-of-mare-killed-7-people-including-2-leaders/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Clashes and losses between IS and YPG in al-Hasakah countryside*, 18 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/clashes-and-losses-between-is-and-ypg-in-al-hasakah-countryside/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Clashes break out in al-Raqqa province*, 9 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/clashes-break-out-in-al-raqqa-province/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Clashes break out in Homs and the helicopters drop barrel bombs on the countryside of Hama*, 3 februari 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/02/clashes-break-out-in-homs-and-the-helicopters-dropped-barrel-bombs-on-the-countryside-of-hama/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Clashes continue between regime forces backed by Hezbollah against rebel and Islamic fighters in Aleppo and Dar'a*, 24 februari 2015, <http://syriahr.com/en/2015/02/clashes-continue-between-regime-forces-backed-by-hezbollah-against-rebel-and-islamic-fighters-in-aleppo-and-dara/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Intensive clashes break out between Jabhat al-Nusra and other Islamic factions against Shohadaa al-Yarmouk brigade in Sahem al-Jolan*, 29 april 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/04/intensive-clashes-break-out-between-jabhat-al-nusra-and-other-islamic-factions-against-shohadaa-al-yarmouk-brigade-in-sahem-al-jolan/>

Syrian Observatory for Human Rights, *IS issues an order to release 29 Assyrians in Tal Tamer*, 28 februari 2015, <http://syriahr.com/en/2015/02/is-issues-an-order-to-release-29-assyrians-in-tal-tamer/>

Syrian Observatory for Human Rights, *IS releases 19 Assyrians from Tal Koran village*, 1 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/is-releases-19-assyrians-from-tal-koran-village/>

Syrian Observatory for Human Rights, *IS shoots down a warplane in al-Suwaydaa countryside*, 24 april 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/04/is-shots-down-a-warplane-in-al-suwaydaa/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Islamic battalions release 200 civilians in Afrin*, <http://syriahr.com/en/2015/04/islamic-battalions-release-200-civilians-in-afrin/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Lebanon welcomes Assyrians fleeing IS massacres*, 2 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/lebanon-welcomes-assyrians-fleeing-is-massacres/>

Syrian Observatory for Human Rights, *More than 6000 people killed in May*, 1 juni 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/06/19135/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Rebel and Islamic battalions take control on Busra al-Sham*, 25 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/rebel-and-islamic-battalions-take-control-on-busra-al-sham/>

Syrian Observatory for Human Rights, *Some fighters killed in al-Quneitra, and the warplanes attack areas in the countryside of Daraa*, 15 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/some-fighters-killed-in-al-quneitra-and-the-warplanes-attack-areas-in-the-countryside-of-daraa/>

Syrian Observatory for Human Rights, *The helicopters drop barrel bombs on areas in Idlib and shells land on the city of Aleppo*, 10 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/the-helicopters-drop-barrel-bombs-on-areas-in-idlib-and-shells-land-on-the-city-of-aleppo/>

Syrian Observatory for Human Rights, *The helicopters drop 13 barrel bombs on al-Yarmouk camp, and clashes break out in Rif Dimashq and al-Suwaydaa*, 29 april 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/04/clashes-break-out-in-rif-dimashq-and-al-suwaydaa-while-the-helicopters-drop-13-barrel-bombs-on-al-yarmouk-camp/>

Syrian Observatory for Human Rights, *The helicopters strike by barrel bombs areas in Daraa and Reef Dimashq*, 28 april 2015, <http://www.syriahr.com/en/2015/04/the-helicopters-strike-by-barrel-bombs-areas-in-daraa-and-rif-dimashq/>

Syrian Observatory for Human Rights, *The Islamic battalions shell areas in Aleppo*, 18 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/the-islamic-battalions-shell-areas-in-aleppo/>

Syrian Observatory for Human Rights, *The rebels and Islamic battalions target the regime positions in Homs and Lattakia*, 12 april 2015, <http://syriahr.com/en/2015/04/the-rebels-and-islamic-battalions-target-the-regime-positions-in-homs-and-lattakia/>

Syrian Observatory for Human Rights, *US led coalition airplanes kill 30 IS militants and employees of an oil refinery in Tal Abyad*, 9 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/us-led-coalition-warplanes-kill-30-is-militants-and-employees-of-an-oil-refinery-in-tal-abyad/>

Syrian Observatory for Human Rights, *US-led coalition warplanes attack IS-movements in al-Raqqa, while the regime warplanes attack areas in Deir Ezzor*, 25 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/us-led-coalition-warplanes-attack-is-movements-in-al-raqqa-while-the-regime-warplanes-attack-areas-in-deir-ezzor/>

Syrian Observatory for Human Rights, *US-led coalition warplanes strike areas in al-Raqqa and al-Hassakah*, 8 april 2015, <http://syriahr.com/en/2015/04/us-led-coalition-warplanes-strike-areas-in-al-raqqa-and-al-hasakah-2/>

Syrian Observatory for Human Rights, *YPG fighter killed 28 IS militants in the province of al-Raqqa*, 24 maart 2015, <http://syriahr.com/en/2015/03/ypg-fighter-killed-28-is-militants-in-the-province-of-al-raqqa/>

Syrian Observatory for Human Rights; *The regime troops shell the country side of Hama, while clashes break out in Homs*, 17 april 2015, <http://syriahr.com/en/2015/04/the-regime-troops-shell-the-countryside-of-hama-while-clashes-break-out-in-homs/>

The Daily Star, *Assyrian refugees begin streaming into Lebanon*, 3 maart 2015, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2015/Mar-03/289422-aoun-urges-lebanon-to-facilitate-assyrian-entry.ashx>

[The Daily Star, *Ex-Syria spy chief in Lebanon Rustom Ghazaleh has died*, 24 april 2015, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2015/Apr-24/295615-former-syrian-intelligence-chief-in-lebanon-rustom-ghazali-has-died-media-sources.ashx>](http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2015/Apr-24/295615-former-syrian-intelligence-chief-in-lebanon-rustom-ghazali-has-died-media-sources.ashx)

The Daily Star, *Hezbollah regains Syrian Qalamoun border position*, 5 januari 2015, <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2015/Jan-05/283055-hezbollah-regains-syrian-qalamoun-border-position.ashx>

The Daily Star, *Moscow meetings on Syria produce six-point document*, 9 april 2015, <http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2015/Apr-09/293817-moscow-meetings-on-syria-produce-six-point-document.ashx>

The Economist, *Assad on the back foot*, 2 april 2015, <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21647673-despite-irans-support-president-weakening-assad-back-foot>

The Guardian, *Clashes in Damascus refugee camp after reported arrival of ISIS*, 1 april 2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/01/clashes-damascus-refugee-camp-isis-syria>

The Guardian, *Double-layered veils and despair...women describe life under ISIS*, 17 februari 2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/feb/17/isis-orders-women-iraq-syria-veils-gloves>

The Guardian, *Female jihadis publish guide to life under Islamic State*, 5 februari 2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/feb/05/jihadist-girl-marry-liberation-failed-islamic-state>

The Guardian, *How Yarmouk refugee camp became the worst place in Syria*, 5 maart 2015, <http://www.theguardian.com/news/2015/mar/05/how-yarmouk-refugee-camp-became-worst-place-syria>

The Guardian, *ISIS video claims to show beheading of British hostage David Haines*, 14 september 2015, <http://www.theguardian.com/world/2014/sep/13/isis-video-david-haines-beheading>

The Guardian, *Syria's opposition welcomes US airstrikes on ISIS militants*, 11 september 2014, <http://www.theguardian.com/world/2014/sep/11/syria-opposition-welcomes-us-air-strikes-isis-militants>

The Guardian, *Syrian Islamists free kidnapped Kurds*, 6 april 2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/06/syrian-islamists-free-kidnapped-kurds>

The Guardian, *Syrian opposition leader hits out at west's 'cardboard' support*, 12 maart 2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/12/syrian-opposition-leader-hits-out-at-west-s-cardboard-support>

The Independent, *ISIS accused of beheading captives in Palestinian refugee camp Yarmouk as advance towards Syrian capital Damascus continues*, 6 april 2015, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-accused-of-beheading-captives-in-palestinian-refugee-camp-yarmouk-as-advance-towards-syrian-capital-damascus-continues-10158061.html>

The National, *Blinded by feuds, Syria's southern rebels turn guns on one another*, 15 november 2014, <http://www.thenational.ae/world/syria/20141115/blinded-by-feuds-syrias-southern-rebels-turn-guns-on-one-another>

The New York Times, *As Syria's revolution sputters, a chaotic stalemate*, 27 december 2014, http://www.nytimes.com/2014/12/28/world/as-syrias-revolution-sputters-a-chaotic-stalemate.html?_r=3

The New York Times, *Syrian opposition to post dead detainees' photo's*, 4 maart 2015, http://www.nytimes.com/2015/03/05/world/middleeast/syrian-opposition-to-post-thousands-of-photos-of-dead-detainees.html?_r=0

The New York Times, *U.S. trains Syrian rebels in Jordan to fight ISIS*, 7 mei 2015, http://www.nytimes.com/2015/05/08/world/middleeast/us-trains-syrian-rebels-in-jordan-to-fight-isis.html?_r=0

The Peninsula (Qatar), *Syria mission stops renewal of passports*, 2 februari 2015, <http://thepeninsulaqatar.com/news/middle-east/319711/syria-mission-stops-renewal-of-passports>

The Post Online, *Video: ISIS onthoofdt tweede Japanse gijzelaar*, 31 januari 2015, <http://nieuws.thepostonline.nl/2015/01/31/isis-onthoofdt-tweede-japanse-gijzelaar/>

The Stabilisation Network, *C-VE analytical weekly Syria, May 22, 2015.*

The Stabilisation Network, *CVE Analytical weekly, Syria, March–May 2015.*

The Stabilisation Network, *March 13 spot report: Reactions in Raqqa to U.S.-dropped anti-ISIL pamphlets.*

The Syrian Observer, *Regime repels ISIS attack on Suwayda's Khalkhala airport*, 13 april 2015, http://www.syrianobserver.com/EN/News/28998/Regime_Repels_ISIS_Attack_Suwayda_Khalkhala_Airport

The Syrian Observer, *SNC, Coordination Commission approve roadmap at Paris meeting*, 27 februari 2015, http://syrianobserver.com/EN/News/28719/SNC_Coordination_Commission_Approve_Roadmap_at_Paris_Meeting

The Syrian Observer, *The economy of violence: Models of kidnapping*, 3 februari 2015, <http://syrianobserver.com/EN/Features/28531/The+Economy+of+Violence+Models+of+Kidnapping>

The Telegraph, *Christian militia takes the war to Islamic State in Syria*, 23 februari 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11430961/Christian-militia-takes-the-war-to-Islamic-State-in-Syria.html>

The Telegraph, *ISIL tortured and abused 150 Kurdish boys, says Human Rights Watch*, 4 november 2014, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11207296/Isil-tortured-and-abused-150-Kurdish-boys.html>

The Telegraph, *Syria crisis: Support for Assad starting to fade as allies become disillusioned by setbacks*, 13 september 2014, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/11094256/Syria-crisis-support-for-Assad-starting-to-fade-as-allies-become-disillusioned-by-setbacks.html>.

The Telegraph, *Turkey closes two border crossings with Syria amid fears of 'terrorist attack'*, 30 maart 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/turkey/11503524/Turkey-closes-two-border-crossings-with-Syria-amid-fears-of-terrorist-attack.html>.

The Wall Street Journal, *Syria's allies are stretched by widening war*, 14 juli 2014, <http://www.wsj.com/articles/syrias-allies-are-stretched-by-widening-war-1405383402>

The Washington Institute, *Hezbollah's victory in Qalamoun: Winning the battle, losing the war*, 20 mei 2015, <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/hezbollahs-victory-in-qalamoun-winning-the-battle-losing-the-war>

The Washington Institute, *The battle for Idlib: Military implications*, 30 maart 2015, <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-battle-for-idlib-military-implications>

The Washington Post, *Bruising week for Syria's Assad as troops suffer losses*, 2 april 2015, http://www.washingtonpost.com/world/middle-east/syrian-rebels-capture-main-border-crossing-with-jordan/2015/04/02/18a04e84-d90a-11e4-bf0b-f648b95a6488_story.html

The Washington Post, *How the U.S. dropped these gory propaganda leaflets over Syria*, 26 maart 2015, <http://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2015/03/26/how-the-u-s-dropped-these-gory-propaganda-leaflets-over-syria/>

The Washington Post, *Senior ISIS leader killed in U.S. raid in Syria*, 16 mei 2015, http://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-kills-islamic-state-leader-in-syria-raid/2015/05/16/31280b26-fbca-11e4-a13c-193b1241d51a_story.html

Trouw, *Tegenslag voor oprukkend IS*, 18 mei 2015, <http://www.trouw.nl/tr/nl/4496/Buitenland/article/detail/4028948/2015/05/18/Tegeenslag-voor-oprukkend-IS.dhtml>

Trouw: *Amnesty: Zeker 18 doden in Palestijns kamp Yarmouk*, 8 april 2015, <http://www.trouw.nl/tr/nl/13953/Burgeroorlog-in-Syrie/article/detail/3947060/2015/04/08/Amnesty-zeker-18-doden-in-Palestijns-kamp-Yarmouk.dhtml>

UK Foreign & Commonwealth Office, *Syria – Country of concern*, update 21 januari 2015, <https://www.gov.uk/government/publications/syria-country-of-concern/syria-country-of-concern#freedom-of-expression-and-assembly>

UK Home office, *Country information and guidance – Syria: Security and humanitarian situation*, december 2014, [https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/388629/CIG - Syria - Security Situation - 2014-12-16 - v1 r.pdf](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/388629/CIG_-_Syria_-_Security_Situation_-_2014-12-16_-_v1_r.pdf)

US News, *Kids on the front lines*, 13 februari 2015, <http://www.usnews.com/opinion/blogs/world-report/2015/02/13/the-rise-of-child-soldiers-in-syria>

UN News Centre, *Citing need to break 'cycle of impunity', UN panel urges referral of Syria to ICC*, 17 maart 2015, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50346#.VUNLDKOIdOU>

UN News Centre, *Plan to 'freeze' conflict in Aleppo 'concrete, realistic' says UN Envoy*, 11 november 2014, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=49308#.VOxb5i7P1mw>

UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, update III*, oktober 2014, <http://www.refworld.org/publisher,UNHCR,COUNTRYPOS,SYR,544e446d4,0.html>

UNHCR, *Lacking a nationality, some refugees from Syria face acute risks*, 20 december 2015, <http://www.unhcr.org/52b45bbf6.html>

UNHCR, *Syria in focus nr 3, 2015, UNHCR succeeds in crossing conflict lines to provide life saving assistance in eastern Aleppo*, 11 maart 2015, via Refworld: <http://www.refworld.org/country,,,SYR,,55018e944,0.html>

UNHCR, *Syria in focus, issue 4 of 2015*, 25 maart 2015, via Refworld, <http://www.refworld.org/country,,,SYR,,551933654,0.html>

UNHCR, *Syria Regional Refugee Respon, Domiz 1 camp*, 5 mei 2015, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/settlement.php?id=254&country=103&region=63>

UNHCR, *Syria regional refugee response*, geraadpleegd op 15 april 2015, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

UNHCR, *Syrian Refugees; Inter-agency regional update*, 26 april 2015, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

UNOCHA, persbericht, *Donors pledge \$3,8 billion to help people affected by the constantly deteriorating Syria crisis*, 31 maart 2015, <https://docs.unocha.org/sites/dms/Documents/Press%20release%20Kuwait%20III%20conference%20for%20Syria%2031March2015.pdf>

UNOCHA, *Syria, key figures (as of April 2015)*; <http://www.unocha.org/syria>

UNOCHA, *UN Commission of Inquiry on Syria: Impunity prevails as little progress is made towards securing peace and justice for Syrians*, 20 februari 2015, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15594&La>

[ngID=EUNRWA, 2015 Syria emergency appeal, december 2014,](http://www.unrwa.org/sites/default/files/2015_syria_emergency_appeal.pdf)
http://www.unrwa.org/sites/default/files/2015_syria_emergency_appeal.pdf

UNRWA, *Yarmouk situation update*, 16 april 2015,
<http://unrwa.org/newsroom/emergency-reports/yarmouk-situation-update-16>

US Commission on International Religious Freedom, *Syria annual report 2015*, maart 2015,
<http://www.uscirf.gov/sites/default/files/USCIRF%20Annual%20Report%202015%20%282%29.pdf>

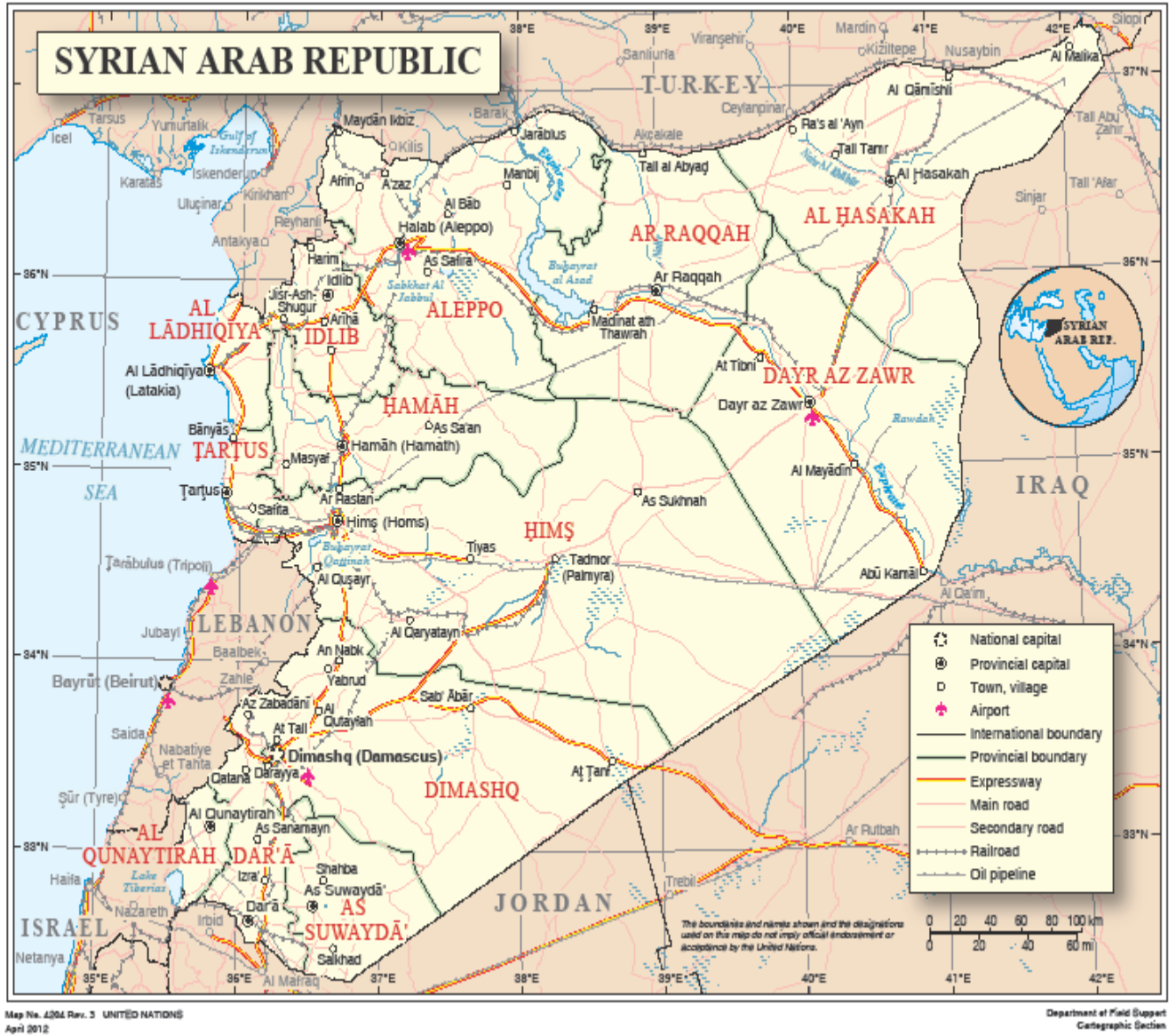
US Department of State, *Syria 2013 country report on human rights practices*, februari 2014, <http://www.state.gov/documents/organization/220588.pdf>

VN persbericht, *Adopting resolution 2209 (2015), Security Council condemns use of chlorine gas as weapon in Syria*, 6 maart 2015,
<http://www.un.org/press/en/2015/sc11810.doc.htm>.

Vox, *The very simple reason why Syria's war is so hard to end*, 2 februari 2015,
<http://www.vox.com/2015/2/2/7963447/syria-control-territory>

6.2 Kaart van Syrië

Bron: <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/syria.pdf>